

Obrana

január 2006

KOSOVO:

služba, **vyznamenania**, superstar

Minister obrany Juraj Liška v sprievode náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučíka Ľubomíra Bulíka navštívil 20. decembra 2005 srbskú provinciu Kosovo. Na základni Šajkovac sa stretli so slovenskými vojakmi pôsobiacimi v misii KFOR.

V predvianočnej atmosfére prevzalo 42 našich vojakov z rúk najvyšších predstaviteľov rezortu obrany medaily „Za službu v balkánskej operácii“, ktoré im udelil generálny tajomník NATO Jaap de Hopp Scheffer. Na slávnostnom nástupe sa zúčastnil aj plukovník Aleš Vodehnal, veliteľ mnohonárodnej brigády Stred, ktorej súčasťou je aj stočlenná slovenská jednotka. Po príhovore generálporučíka Ľubomíra Bulíka, ktorý sa vojakom poďakoval za výborné plnenie úloh v tejto náročnej vojenskej operácii, nasledovalo vystúpenie striebornej slovenskej „superstar“ Martiny Šindlerovej.

Slovenská ženijná jednotka sa stala súčasťou KFOR (Kosovo Force) pod vedením NATO v septembri 1999. Pôsobila v nemeckom sektore a jej základňou bol tábor Casablanca neďaleko mesta Suva Reka. Od februára 2002 do júna 2005 pôsobila stovka príslušníkov OS SR v rámci česko-slovenského práporu KFOR. Posledný polrok je naša jednotka priamo podriadená veliteľovi mnohonárodnej brigády Stred so sídlom v Prištine, no naďalej je dislokovaná v česko-slovenskom tábore v Šajkovaci.

V operácii KFOR v súčasnosti pôsobi 17 000 vojakov z 35 krajín.

(pv)

Foto Michal BURZA

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XIV, č. 1/2006
Do výroby zadané: 29.12.2005

Vydavateľ:

Ministerstvo obrany SR
Komunikačný odbor

Séfredaktor:

Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktori:

Jozef ŽIAK
tel.: 0960 332 755, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

nadporučík Mgr. Vladislav VAVRINEC
tel.: 0960 312 980, 0903 820 854
e-mail: vladislav.vavrinec@mod.gov.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
PhDr. Michal KRÍŠKO, tel.: 0960 313 054
e-mail: michal.krisko@mod.gov.sk

Fotoeditor:

Michal BURZA, tel.: 0903 824 155
e-mail: michal.burza@mod.gov.sk

Tajomníčka redakcie:

Milena SLEZÁKOVÁ
Tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:

kpt. Ing. Otakar Hrabák
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:

Mesačník OBRANA
Komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk

Rozširuje:

Podacie stanice MO SR

Tlač:

5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane a ústrednej dvojstrane
slovenskí vojáci na misii v Iraku.
Foto **Michal BURZA**

Nevyžiadany obrazový materiál
a rukopisy nevraciamy.

© Ministerstvo obrany SR
Registračné číslo: 758/93

Z obsahu

Zimná Lešť

str. 4 - 5

Poslední základáci

str. 9

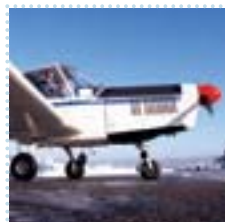
Iracká misia

str. 22 - 25

Rytieri nebies

str. 42 - 43

Editoriál

„Igor bol borec. Chlap, na ktorého sa dalo absolútne spoľahnúť. Spomínam na neho len v tom najlepšom. Pozdravujte ho, prosím, od Sašu z Moskvy...“, prízvukoval mi

Alexander Gennadijevič Belov, ktorého som náhodou stretol na prelome novembra a decembra v Sierra Leone. Rus Belov v tejto najchudobnejšej krajine sveta pracuje ako kontrahovaný zamestnanec OSN. No už v rokoch 1999 - 2001 bol v misii UNAMSIL vojenským pozorovateľom. A koho to pozdravoval? Svojho bývalého kolegu z misie, majora Igora Šajtlavu. Aj keď sme o tomto majorovi v zálohe už v OBRANE pred časom písali, priznám sa, séria superlatívov z úst ruského veterána na jeho adresu sa mi javila ako trošku vzletná, či pod vplyvom starnúcich spomienok azda nadnesená.

Major v zálohe Igor Šajtlava, dnes primátor Kežmaruku, však zrejme naozaj borec je. Práve v decembri totiž v médiách rezonovala správa, že okrem viacerých iných benefitov odmietol od súkromnej spoločnosti prijať 200-tisícový úplatok a ako prvý verejný činiteľ spolupracoval pri podobnom odhaľovaní korupcie s políciou. „Češ si cením viac, ako peniaze,“ odpovedal tento vojenský veterán a dnes primátor na otázku, prečo korupciu oznámil. Nuž okrem pozdravu z Afriky dávam aj klobúk dolu...

O tom, že problematike korupcie sa zodpovedne venuje aj rezort obrany, sme písali v poslednej OBRANE minulého roka. No a o tom, že nový zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov a z neho vyplývajúce odmeňovanie má za cieľ okrem iného aj eliminovanie možností pre korupčné správanie sa, píšeme v rozhovore s náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálporučikom Ľubomírom Bulíkom v prvom čísle tohto roka, ktoré práve držíte v rukách. Iste máte k tomuto zákonu nemalo otázok. Pošlite nám ich a my sa na stránkach časopisu budeme snažiť prinášať odpovede.

Po tom, ako sa minister obrany Juraj Liška rozlúčil v decembri vo Vajnorochoch s poslednými vojakmi základnej služby, sa OBRANA bude venovať už len profesionálom a zamestnancom rezortu. Zmenili sme grafický dizajn a opäť navýšili počet strán. Verím, že k vašej spokojnosti. Tešíme sa na vaše príspevky, námety a reakcie.

Čerešnička zmizla v hmle

Celkom logickým vyvrcholením každého dlhodobjšieho vyvedenia do vojenského vycikového priestoru spojeného s rotným taktickým cvičením bývajú spravidla bojové streľby. O tom boli presvedčení aj príslušníci tretej mechanizovanej rotý a niektorých ďalších súčastí michalovského mechanizovaného práporu, ktorí strávili takmer štyri týždne novembra vo VVP Lešť...

Zástupca veliteľa práporu major Andrej Staško si od týchto týždňov sľuboval veľa. „Pre tretiu mechanizovanú rotu, protitankovú čatu a minometnú čatu rotý palebnej podpory je to vlastne premiéra. Ani jedna z týchto jednotiek ešte nebola ako celok vyvedená na Lešť. Čiže pre nich bolo všetko nové. Od naloženia techniky na železničné vagóny v materskej posádke, cez prevoz po železnici, až po jej vyloženie vo vycikovom priestore. Potom ich čakalo zriadenie parkovej služby v poľných podmienkach a samotný námet cvičenia. Jednou z najdôležitejších úloh bolo zladenie činnosti veliteľov a jednotiek v bojovej činnosti. Táto úloha je nemysliteľná bez dobrej činnosti družstiev. Keď je družstvo vycikované a zladené a darí sa plniť úlohy v tejto najmenej súčasti útvaru, je možné úspešne pokračovať vo vycikovaní a zladenosti čaty, rotý i celého práporu. V opačnom prípade by sme len ťažko mohli pomýšľať o úspechu taktického cvičenia vo VVP Lešť. Nastal by chaos,“ priblížil situáciu major Staško.

PREMIÉRA TRETEJ ROTY

Podľa neho jednotky sú členené tak, aby v nich boli zastúpení okrem nových, neskúsených vojenských profesionálov aj starší harcovníci, ktorí už majú dostatočné skúsenosti z poľného vycikovania, taktických cvičení i vyvedení vo Vojenskom vycikovom priestore Lešť. Na príklade svojej rotý to potvrdil jej veliteľ kapitán Róbert Funtál.

„Rota vznikla prvého októbra 2004. Vtedy do nej nastúpili prví profesionálni vojaci. Poslední vojaci povinnej služby ju opustili až koncom októbra, tesne pred odchodom na Lešť. Časť profesionálov je u nás len jeden až dva mesiace. Všetko je pre nich nové. Bez pomoci skúsenejších druhov by sa prakticky nepohli ďalej. Okrem toho v rámci reorganizačných zmien krote prišli síce skúsenejší vojaci, ale často od útvarov, ktoré sa rušili a majú úplne inú vojenskú odbornosť. Pribudli vojaci z protivzdušnej obrany, spojári od jednotiek elektronického boja a niektorých iných útvarov. Všetci si musia privykať na novú vojenskú odbornosť. Nie vždy je to jednoduché. Základné vojenské zručnosti im síce nechýbajú, ale napríklad taktika ich bývalých útvarov bola dosť rozdielna od toho, čo potrebujú mechanizované jednotky,“ konštatoval 34-ročný veliteľ rotý.

Ešte šťastie, že sa vo svojej práci môže oprieť o niektorých skúsených veliteľov. Či už sú to veliteľia čiat poručíci Ján Štepita a Slavomír Bryndza, či veliteľia družstiev: čatári Ján Zobola, Marek Michalčík, Ján Kušnír či Marek Klíma. Aj keď v niektorých družstvách, najmä tam, kde sú veliteľia z iných útvarov, majú paradoxne najviac skúsenosti vodiči a strelci - operátori bojových vozidiel.

Jedny z najlepších výsledkov v priebehu celého vyvedenia dosahovalo podľa veliteľov tretie družstvo tretej čaty pod vedením čatára Jána Zobolu. Rodák zo Štítnika v okrese Rožňava bol po absolvovaní stredného odborného učilišťa strojárskeho na vojenčine v Trebišove a v Rimavskej Sobote ako strelca - operátora BVP. Dnes má v družstve starších i mladších, skúsenejších i menej skúsených.

ŠOFÉRSKA MATURITA

„Aj toto vyvedenie ukázalo, že sa nám podarilo vytvoriť celkom dobrý kolektív. Ešte v domovskej posádke sme si povedali, že ak máme uspieť, v prvom rade musí každý dokonale zvládnuť svoju úlohu a navzájom si pomáhať. Zatiaľ som spokojný. Aj keď sme sa za tie týždne, čo sme neustále spolu, nevyhli ani niektorým prejavom ponorkovej choroby. Najmä činnosť družstva v útoku je dobrá. Horšie je to v obrane. Hlavne pri

ženijnom budovaní a maskovaní. Ale všetko je spojené s nedostatočnými skúsenosťami. To, či sme alebo nie sme dobrý kolektív, preverilo aj počasie. Zažili sme na Lešti dážď a záplavu bahna, ale aj sneh, poľadovicu a poriadny mráz. Som rád, že práve v takýchto nepriaznivých podmienkach sa chalani dali dohromady. Budúce vyvedenie už bude po týchto skúsenostiach úplne o niečom inom," zhodnotil čatár Zobola počínanie svojich vojakov.

Medzi najskúsenejších vojakov v tomto družstve patrí ostreľovač vojak Viliam Stana. Rodák zo Sobraniec je profesionálom už takmer štyri roky a zimný výcvik nie je pre neho žiadnou novinkou. Rovnako ani pre vodiča BVP desiatnika Martina Semana. Veď podľa slov veliteľa roty patrí práve on medzi najlepších vodičov v celom prápore.

„Na Lešti som bol už asi 12-krát. Najmä prechodné obdobie, keď sa končí jeseň a prihlasuje sa zima tu býva pre vodiča dosť náročné. Pod snehom sa často ľadom pokrytý terén. To môže platiť ráno. Už popoludní sa začne topiť a vodič ide síce po tej istej trase, ale už v úplne iných podmienkach. Pre každého vodiča je zvládnutie zimnej Lešte tou pravou šoférskou maturitou. Naše posádkové cvičisko Biela Hora je malé a vodiča tak nepreškolí,“ zdôveril sa 22-ročný rodák z Trebišova.

KATARÍNA ZRUŠILA STREĽBY

Na pripravované rotné taktické cvičenie s bojovými strelbami sa všetci vojaci poctivo pripravovali. Veď predstavuje pre nich čerešničku na torte, vyvrcholenie dlhodobého úsilia. Príslušníci roty, protitankovej čaty a mínometnej čaty roty palebnej podpory zaujali v mrazivom novembrovom dni obranné postavenia. Cestu im ale znepriateľnil imitovaný útok letectva i prechod cez kontaminovaný úsek terénu. Večer pred Katarínou sa ochladilo na mínus desať stupňov. Noc predtým bolo ešte o päť stupňov menej. A vojakov čakala noc v okopoch. Aj jednu zo žien desiatničku Slávku Matejovú. Veliteľ družstva čatár Marek Michalčík, ale aj zástupca veliteľa práporu major Andrej Staško si činnosť desiatničky veľmi pochvalujú. Podľa nich môže byť v plnení úloh príkladom aj pre mnohých mužov. Osvedčila sa aj na zimnej Lešti.

Ale ani ona a ostatní sa strelieb nedočkali. Katarína záradovala. Nad ráno začal padať sneh. Síce sa oteplilo, čo vojaci kvitovali, ale padla hmla, ktorá zahalila celý výcvikový priestor a znemožnila uskutočnenie plánovaných strelieb.

Aj navzdory tomu major Staško zhodnotil takmer štyri týždne na Lešti pozitívne: „Za toto obdobie celá rota viditeľne kvalitatívne podrástla. Podarilo sa nám zladíť činnosť veliteľov pri riadení palby, manévrovaní s jednotkami a precvičiť všetky úlohy roty v obrane a útoku, ktoré sa nedajú precvičiť v našom domácom posádkovom

cvičisku. Napriek niektorým nedostatkom a rezervám napríklad v reagovaní na prepady, pri uskutočňovaní taktického vzdušného výsadku či v prípade mínometnej a protitankovej čaty pri dekontaminácii vozidiel som s prácou veliteľov a výkonom vojakov spokojný.“

Text a foto **Jozef ŽIAK**

Nespokojní vojaci

Príslušníci michalovského mechanizovaného práporu plnili úlohy v zimných podmienkach, ktoré dokonale preverili aj vhodnosť, či skôr nevhodnosť ich výstroja. Major Staško sa plne stotožňuje s výhradami svojich podriadených na kvalitu niektorých výstrojných súčiastok i doplnkov. Sám by privítal nový typ topobrašne s nepremokavým obalom na mapy a dvojité obloženie goratexového oblečenia pre vojakov.

Najviac sťažností bolo na obuv. „Kanady v zime viac chladia ako hrejú, rýchlo premoknú. Navyše sú veľmi šmyklavé, čo môže byť pri naskakovaní na techniku aj dosť nebezpečné. Keď som pôsobil v misii KFOR v Kosove, mali sme požíčanú českú goratexovú obuv. Taká by sa nám zišla aj tu, na Lešti. Rovnako ako goratexový odev. Tieto deväťdesiat sedmičky sú celkom znesiteľné, len keď sú nové. Potom rýchlo premoknú a je zle,“ skonštatoval strelec – operátor BVP desiatnik Miroslav Kalman.

Spoločne so slobodníkom Markom Kešelfom i mnohými ďalšími vojakmi práporu by privítal aj termobielizeň, či zimné kukly, ktoré by im pomohli v lepšej pohode plniť úlohy zimného výcviku. Veliteľ čaty poručík Ján Štepita by okrem goratexového obutia a oblečenia pre svojich vojakov rád v dohľadnom čase uvidel aj novú tzv. malú poľnú. „Pri pohybe v teréne prískokmi či plazením z nej vypadávajú veci. Tak isto aj z taktickej bojovej vesty sa veľmi rýchlo strácajú zásobníky. Nevyhovuje ani súčasný spací vak. Je veľmi ťažký a navyše v zime vôbec nezahreje,“ zhodnotil veliteľ čaty.

Náčelník logistiky práporu kapitán Ondrej Šebesta o týchto problémoch a nedostatkoch vie. Kedy nastane náprava, nevie odhadnúť ani on. Sám pridáva, že jednotky by privítali konečne modernizáciu či dokonca typovú obmenu súčasných celtovinových stanov, ktoré majú slabú tepelnú izoláciu, novú veľkú poľnú a mnohé ďalšie doplnky.

Pohľad na problematiku z úrovne Generálneho štábu OS SR prinášame na strane 37.

Vladislav VAVRINEC

TENTO ZÁKON ozbrojené sily potrebujú

► *Pán generálporučík, čitateľov OBRANY zaujíma, ako sa v rámci ozbrojených síl prejavil vlní prijatý Zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov?*

Hodnotiť dopady zákona komplexne po štyroch mesiacoch by bolo predčasné. V prvom období sme čas a energiu venovali predovšetkým vypracovaniu predpisov, smerníc a nariadení, čo zákon rozpracováva do potrebných detailov, ale aj vojakom, ktorí v súlade so zákonom museli odísť z ozbrojených síl do konca minulého roka. Tiež sme pripravovali personálne zábery pre tých, ktorí odídu do polovice tohto roka. Zákon sa naplno prejaví až od polovice roku 2006, kedy prví profesionálni vojaci budú povýšení na základe konkurenčného výberu. Musím však hneď na začiatku zdôrazniť, že prijatie zákona bolo absolútne nevyhnutné. V prvom rade zákon povedal ľuďom, či ich služba v ozbrojených silách už naplnila vlastný potenciál a aká je ich ďalšia perspektíva. Zákon sa každého profesionálneho vojaka dotkol inak. To je pochopiteľné, pretože každý jednotlivec sa v rámci tranzitívneho obdobia od roku 2001 dostal do inej pozície. Niektorí do lepšej a vyššej a iní do nižšej alebo takej, ktorá už nemá perspektívu. Personálna reforma, zmena organizačných štruktúr a obmena ľudí bola naozaj obrovská. Na porovnanie – v roku 2001 sme mali približne 16-tisíc profesionálnych vojakov, pričom dnes ich máme porovnateľný počet – 15 400. No za tých pár rokov z tohto počtu máme vyše 9200 nových profesionálnych vojakov. Čiže – 60 % profesionálnych vojakov je tých, ktorí od roku 2001 vstúpili do ozbrojených síl cez regrutačné strediská alebo vojenské školy.

► *Aký najväčší prínos očakávate od zákona?*

Zákon vytvoril podmienky pre implementáciu systému manažmentu vojenského personálu, bez ktorého nie je možné dosiahnuť ciele celej reformy ozbrojených síl. Jej jadrom je predsa personál. Tento zákon dáva základné pravidlá, ako budeme ľudí získavať pre službu, rozvíjať a manažovať ich kariéru. To je najpodstatnejšie pre budúcu kvalitu ozbrojených síl. Pochopiť prínos zákona nemožno bez pochopenia toho, čo bolo predtým. Iste na tomto priestore nemožno analyzovať všetky východiská, preto spomeniem len niektoré problémové oblasti. Zákon nás doslova zastavil pred personálnou katastrofou, ktorej sme čelili dlhší čas. Staré podmienky umožňovali tým, ktorí mali splnené záväzky, v podstate kedykoľvek sa rozhodnúť a odísť z ozbrojených síl. Decentralizácia personálnych právomocí umožňovala veliteľom týchto ľudí prepustiť kedykoľvek. Dalo sa takto plánovať? Mohli sme si udržať ľudí, ktorých sme dali často vyštudovať v zahraničí, vyslali na prácu v misiách, aby tak získali potrebné skúsenosti,

plánujúc ich na vysoké pozície a oni sa i napriek poplatku za školu na nás mohli usmiať a prijať oveľa lukratívnejšiu ponuku z civilného sektora? Napríklad na konci roku 2004 nám odišlo takmer 400 profesionálnych vojakov na vlastnú žiadosť, pričom to boli ľudia hlavne vo vyšších dôstojníckych hodnostiach. Počty vyšších dôstojníkov sa tak nekontrolovane dostali pod stanovené limity a ich doplnenie bolo obmedzené dostupným personálom, ktorý spĺňal zákonné podmienky na povýšenie. Podobná situácia bola aj v roku 2003 a keby sa opakovala aj minulý rok, nastali by vážne problémy v pripravenosti a funkčnosti niektorých oblastí ozbrojených síl. Prijatý zákon personál stabilizoval, pretože vytvára rovnocenné a jasné pravidlá tak pre zamestnanca – profesionálneho vojaka, ako aj pre zamestnávateľa – ozbrojené sily. Systém je pritom transparentný, spravodlivý, dáva rovnosť príležitostí a jeho dôsledná aplikácia bude eliminovať priestor na korupciu, uprednostňovanie osobných záujmov, zvýhodňovanie priateľov a známych. Zákon vytvára priestor pre formovanie skutočne nového profesionálneho prostredia. Máme zároveň nástroj na manažovanie takej budúcnosti, akú potrebujeme tak pre ozbrojené sily, ako aj pre jednotlivcov. V personálnej oblasti sa definitívne zastavil nežiaduci dlhotrvajúci pokles a nastavili sa podmienky pre rozvoj.

► *Hoci ste sa na príprave zákona nepodieľali osobne, ako vnímate kritické hlasy na jeho adresu?*

Nepodieľal som sa na jeho tvorbe od začiatku, ale po nástupe do funkcie som sa s ním intenzívne zaoberal. Na príprave zákona sa pracovalo viac ako dva roky. Prešiel pripomienkovým konaním v rámci rezortu, kedy sa k nemu mohli vyjadriť desiatky či stovky ľudí. Trochu ho poznačilo medzirezortné pripomienkové konanie, k zmenám prišlo aj v parlamente. Priznávam, že oproti prvotným predstavám zákon je kompromisom kompromisov. Nemôžem povedať, že je všetko perfektné, ale ako celok, v porovnaní s tým čo bolo, je tento zákon dobrý a naše ozbrojené sily ho potrebujú. Je naivné sa domnievať, že takú radikálnu zmenu všetci pochopia ihneď. Niektorí má takú predstavivosť, že to dokáže, iní potrebujú čas a viac informácií a zmierme sa s tým, že niektorí to nepochopia nikdy. Opakujem, zákon vytvoril podmienky na implementáciu nového systému personálneho manažmentu. Ten sa vo svojich princípoch podobá systémom, ktoré poznáme v tých najlepších armádach aliancie. No ako som už povedal, profesionálnych vojakov zastihol v rôznych situáciách a nie pre každého bolo jeho prijatie výhodné. Niektorí majú príliš veľkú dobu výsluhy v hodnostiach, alebo celkovú dobu služby a boli nútení prevziať nižšiu hodnosť. Iní mohli mať nejaký nadštandard voči ostatným a iste sa nebudú tváriť

nadšene, možno ich počuť viac ako tých, ktorí chápú hĺbku zmien. Je to prirodzené. Azda len spomeniem, že podmienky, v ktorých sme predtým realizovali personálne či motivačné opatrenia, boli trochu pokrivené. Trebárs systém odmeňovania, ktorý bol netransparentný, čo bola aj živná pôda napr. pre korupciu. Tak to vnímali aj profesionálni vojaci. Máme poznatky zo sociologického výskumu, že oblasť odmeňovania bola jednou z najviac kritizovaných. A to aj kvôli komplikovanej a ťažko kontrolovateľnej spleti rôznych príplatkov, náhrad a podobne. Teraz je to nepomerne jednoduchšie.

► *Niektorí vojaci sa však sťažujú práve na otázky odmeňovania. Napríklad z pozície profesionála, ktorý cvičí dva týždne v mesiaci na Lešti, pričom jeho kolega celý mesiac sedí v kancelárii. Keďže sa odmeňuje podľa hodností a oni ich majú rovnaké, aj ich plat sa bude v podstate zhodovať...*

Princíp odmeňovania podľa hodností má pre nás zásadný význam z pohľadu manažovania personálu tak, aby profesionálni vojaci mohli byť premiestňovaní počas ich kariéry na rôzne pozície tak v jednotkách bojových, podporných, zabezpečovacích, ako aj na štáboch. Aby získali potrebné skúsenosti pre ich rast a zastávanie vyšších funkcií a aby lepšie poznali oblasti, ktoré v budúcnosti budú riadiť, za ktoré budú zodpovedať. Približne jedna tretina profesionálnych vojakov

každý rok zmení svoje funkčné zaradenie tak, aby sme naplnili potreby ozbrojených síl, ale aj potreby kariérneho rastu jednotlivcov. Bolo by veľmi nespravodlivé a demotivujúce, ak by sme znížovali príjmy ich rodín, keď často zmena pozície bude spojená aj so zmenou posádky a tým aj negatívnym dopadom na rodiny. Aby princíp odmeňovania podľa hodnoty bol skutočne spravodlivý, zmenili sme štruktúru OS SR a aj systematizovali pracovné miesta tak, že práca vojaka, ktorý trebárs plánuje logistické zabezpečenie z kancelárie a práca druhého, ktorý v rovnakej hodnote velí čate na spomenuitej Lešti, bola vnímaná rovnocenne. Je skrátka hodnotovo a významovo porovnateľná, preto sú odmeňovaní rovnako. Jeden aj druhý sa pripravuje na to, na čo sa ako profesionálny vojak pripravovať má. V rámci kariérneho postupu by prvý aj druhý mali prejsť aj tým blatom na cvičisku, ako aj plánovaním v kancelárii. Tak ako sú dôležité kapacity bojové, tak sú dôležité aj kapacity podporné, zabezpečovacie, ale aj nebojové, ak sú v súlade s potrebami ozbrojených síl. Jedny bez druhých nemôžu existovať. Zákon je nastavený na budúcnosť a v budúcnosti všetci naštartujú svoju kariéru práve v bojových jednotkách, kde získajú obraz o tom, čo je vojak a čo je vojenský život v jednotke a v útvare.

► *Možno od zákona očakávať to, čo od personálnej politiky v ozbrojených silách očakávajú profesionáli už dosť rokov, teda*

že budú presne na niekoľko rokov dopredu vedieť možné alternatívy svojej vojenskej kariéry?

Jeden z najdôležitejších prínosov tohto zákona spočíva práve v tom, že sme jasne stanovili štandardy pre kariérny rast profesionálnych vojakov. Jeho prostredníctvom sme im predznačili možnosti pôsobenia v ozbrojených silách, požiadavky, ktoré na nich budú kladené pri kariérnom raste. Záleží len na nich, akým spôsobom sa chytia príležitosti, ako budú hodnotení, povyšovaní, aký bude ich plat. Transparentnosť je tak v odmeňovaní, ako i v kariérnom raste. Základnou zmenou v novom systéme je centralizácia riadenia personálu a centralizovaný systém povyšovania. To zabezpečí naplnenie potrieb ozbrojených síl, výber tých najlepších vojakov na povýšenie a udržanie, a nie ako predtým často iba lokálne potreby veliteľov alebo jednotlivcov. Pre niekoho je tento systém síce trochu agresívny, možno pritvrdí, ale je nekompromisný voči podprienosti a generuje budúcu kvalitu. V rámci kariéry sa totiž hore dostanú naozaj iba kvalitní profesionálni vojaci s tým najväčším potenciálom. Ich výber na povýšenie bude závisieť od zhodnotenia ich práce, čo robili, ako to robili a aký je ich prínos pre budúcnosť v porovnaní s ostatnými. Až tu sa zhodnotia schopnosti veliť, riadiť, znášať to blato z cvičiska, ale aj umenie pripravovať budúcich našich nástupcov, prejavíť intelligenčný potenciál, schopnosti koncepčne rozmyšľať, tvoriť do-

kumenty, reprezentovať vo vojenskej diplomacii, alebo znášať dlhodobé odlúčenie a tvrdú prácu pri nasadení v misiách. Spravodlivosť zabezpečia nezávislé komisie, zostavené z najlepších profesionálnych vojakov.

► *Za ďalšiu oblasť, ktorá je poznačená otáznikmi, možno považovať zrušenie príspevku na bývanie pre mužstvo. Prečo im ho súčasný zákon nepriznáva?*

Doteraz to bolo tak, že profesionálnemu vojakovi, ktorý vstúpil do ozbrojených síl aj v tej najnižšej hodnote, sme začali vyplácať príspevok na bývanie. Jeho výška bola 9160 korún, čím sa výrazne zvýšil celkový príjem vojaka v porovnaní napr. s jeho nadriadenými, ktorí slúžili podstatne dlhšie, príspevok nemali. A to sme ešte nevedeli, či sa tento vojak osvedčí, či s ním môžeme rátať aj na niekoľko rokov, alebo sa s ním po pár mesiacoch rozlúčime. Hovorím to i napriek zlepšujúcej sa práci regrutačných stredísk, ktoré oproti minulosti vyberajú oveľa kvalitnejších ľudí. No tak či tak tých 9160 korún dostával nováčik rovnako, ako aj profesionál po desiatich rokoch služby, o ktorom sme vedeli, že sa na neho dá spoľahnúť a že s ním môžeme rátať aj naďalej. Dôvodom, prečo nevyplácať príspevok na bývanie vojakom v kategórii mužstvo, ale zabezpečovať im bezplatné ubytovanie v objektoch kasární, je niekoľko. Spomeniem aspoň niektoré. Úspech jednotky, či už v nasadení

v operáciách alebo pri plnení iných úloh, závisí od každého jednotlivca, ako je schopný rýchlo sa adaptovať na nové podmienky, ale predovšetkým od jeho spôsobilosti integrovať sa, prispôbiť osobné potreby a zvyklosti požiadavkám jednotky. Neschopnosť jednotlivca prispôbiť sa potrebám jednotky môže mať fatálne následky pri reálnom nasadení, či už máme na mysli zdravie a životy vlastných kolegov, ale aj následky na prostredí, v ktorom vojak pôsobí. Do armády totiž prichádzajú mladí ľudia z rôzneho prostredia, s batohom rôznych sociálnych návykov a čas, ktorý strávia spoločne, im dáva jedinečnú príležitosť naučiť sa žiť vo vojenskom kolektíve podľa stanovených štandardov, rešpektovať jeden druhého, budovať vzájomnú dôveru, skutočné priateľstvo, dodržiavať osobnú hygienu, spoločenské spôsoby, slušnosť, zdvorilosť, taktosť, osobnú dôstojnosť a pod. Nadriadeným umožňuje vytvárať priaznivé podmienky na rozvoj zdravého životného štýlu, ale je tu aj možnosť pozorovať každého jednotlivca v rôznych situáciách, ktoré môžu odhaliť latentné problémy v záťažových situáciách. Môžu odhaliť, či je to tímový hráč, či je

časť, ktorá slúži v regióne, kde s rodinou aj bývajú. Nový zákon hovorí, že do ozbrojených síl v hodnosti mužstvo vstupujú ľudia do 25 rokov a naša záujmová skupina pre regrutáciu sú predovšetkým mladí ľudia, ktorí končia stredné školy, takže je predpoklad, že v budúcnosti bude iba veľmi malá časť profesionálnych vojakov v tejto kategórii, ktorí by vyžadovali riešenie aj ich rodín. Ako som už povedal, nie každému vojakovi zákon presne sadol. Súčasná situácia je spôsobená nevyhnutnou reformou, ktorou ozbrojené sily museli prejsť, ako aj podmienkami regrutácie, kedy neboli takéto vekové obmedzenia. Hoci v konkrétnom prípade, ktorý ste uviedli, je zo strany generálneho štábu záujem tento stav riešiť dočasným navrátením príspevkov aj pre túto kategóriu, ale to bude možné až pri novele zákona. Nepovažujem to však za systémové riešenie, ale len dočasné opatrenie, lebo pokladám príspevok na bývanie od hodnosti čatár ako jeden zo stimulačných prvkov. Preto riešením pre túto skupinu, ktorej sa to dotýka, teda pre mužstvo, je čo najskôr získať hodnosť čatár. No a to už bude záležať predovšetkým od nich samotných.

verím, že sa to rýchlo ukončí. Ľudia, ktorí v kariére vojenských profesionálov pokračujú, majú šancu uplatniť sa doma i v zahraničí. Chceme ich vzdelávať, pretože zvyšovanie kvalifikácie je motorom profesionalizácie, chceme ich čo najmodernejšie vyzbrojiť a vystrojiť, chceme im poskytnúť slušné sociálne zázemie. Chceme, aby sa skutočne cítili ako profesionáli, hrdí na svoju uniformu, na svoju profesiu, na to, čo robia, čo predstavujú.

► *Vychádzali ste pri tvorbe zákona aj zo skúseností iných krajín?*

Samozrejme, že sme mali naštudované systémy z najlepších armád Aliancie. Mohli sme si vybrať z viacerých modelov. Napokon nám ako najväčšia inšpirácia slúžil systém a princípy, ktoré sú aplikované v pozemných silách Spojených štátov. Mali sme konzultantov aj oponentov z iných krajín. Základný systém vychádza zo systému personálneho manažmentu týchto síl a je prispôbený na podmienky, potreby a rozmer ozbrojených síl SR. Keďže som mal možnosť zoznámiť sa aj s inými systémami personálneho manažmentu, som presvedčený, že v porovnaní s viacerými štátmi je táto oblasť u nás nastavená veľmi dobre. S určitou istotou môžem povedať, že Slovensko má takýto zákon ako prvá krajina zo všetkých nových členov NATO. Je to rozhodne obrovský úspech, ktorý je kvalitatívnym skokom v celej reforme a výrazne mení orientáciu rozvoja a budúci charakter plne profesionálnych ozbrojených síl.

Na záver by som chcel zdôrazniť, že tento zákon má ambíciu predovšetkým nastaviť všetky parametre pre tých, ktorí budú vstupovať do ozbrojených síl a nepoznajú niektoré krivosti predošlých podmienok služby, nebudú mať dôvod ho vnímať tendenčne. Posudzovanie tohto zákona cez prizmu skúseností z minulosti nás často privádza k nesprávnym záverom. Dnes evidujeme okolo 300 žiadostí o prepustenie zo služobného pomeru predovšetkým v kategórii mužstvo. Teda tých, ktorí sú nespokojní, lebo nový zákon ich znevýhodnil a chcú odísť. Práve táto skutočnosť je hlavným argumentom pre tých, ktorí kritiku hľadajú. Je však potrebné vysvetľovať, aký je reálny stav, komplexne. Samozrejme, že ideálna situácia z pohľadu manažovania systému je vtedy, keď všetci chcú zotrvať v službe a systém sám rozhodne, kto odchádza. Porovnajte však nasledovné. V ustálenom stave pri dosiahnutí maximálnych celkových počtov ozbrojených síl je plánovaná ročná odchodovosť okolo 460 ľudí. Ak teda na pozadí toho, čím ozbrojené sily prešli a aká výrazná zmena je nový zákon, porovnáme počet tých, ktorí odchádzajú s plánovanou odchodovosťou, prechod na nový systém bol v porovnaní s otrasmi v blízkej minulosti prechodom veľmi hladkým. Ozbrojené sily majú 15 400 profesionálnych vojakov a ako som už spomenul, stabilizovali sme kategóriu dôstojníkov, vrátane pilotov a iných odborností. Príprava a vycvičenie jedného pilota na tú najvyššiu úroveň nás stojí možno viac než zregutovanie tých chýbajúcich 300 vojakov v hodnosti mužstvo. Máme zregutovaných 11 lekárov a ďalší, spolu s právnikmi, budú regrutovaní v tomto roku. Výrazne sme zlepšili situáciu u poddôstojníkov a dali sme im tak dôstojné postavenie, ktoré je odrazom úrovne ich zodpovednosti. Môžem konštatovať, že nový zákon má všetky komponenty, ktorými je možné systém manažmentu personálu nastavovať podľa potrieb ozbrojených síl a veľmi flexibilne reagovať na stále trvajúce podmienky národného trhu práce.

Pavol VITKO
Foto Michal BURZA

schopný dlhodobiejšieho života v skupine a teda má aj predpoklady na nasadenie v extrémnych podmienkach, ktoré služba prináša. Mužstvo vlastne nahradí tú veľkú, v prípade potreby dostupnú skupinu vojakov základnej služby. Vybudovaním stanovených štandardov ubytovania bude možné v budúcnosti poskytnúť vojakom podmienky, ktoré zabezpečia ich všestranný harmonický rozvoj. Nezanedbateľným faktom je aj skutočnosť, že náš trh s bytmi nie je pripravený, hlavne v menších mestách, absorbovať také početné žiadosti na ubytovanie, aké by vznikli pri plošnom vyplácaní príspevkov a ceny za prenájom by sa mohli, v porovnaní s poskytovanou kvalitou, výrazne zvýšiť. To sú hlavné dôvody, prečo príspevok na bývanie budeme poskytovať od hodnosti čatár vyššie a pre mužstvo vytvoríme podmienky pre poskytovanie ubytovania v kasárňach.

► *Lenže aj medzi mužstvom sú niektorí vojaci ženatí a majú deti...*

Zisťovali sme, koľkých profesionálnych vojakov by sa to týkalo. Bolo ich menej ako 80. Nie je to teda početne až taká významná skupina. Musím však pripomenúť, že je tu ďalšia

► *V minulých rokoch profesionálni vojaci mali možnosť prijať nižšiu hodnosť. Hoci to pomohlo často aj im, ak chceli ostať v armáde, a na druhej strane to zamedzilo ohrozeniu funkčnosti niektorých útvarov, predsa len je tento inštitút hlboko nesystémový a silne podkopáva dlhodobé budovanie armády na hierarchickom princípe. Dokedy teda s touto možnosťou rátate?*

Prevzatie nižšej hodnosti bude ešte možné. Aj novým zákonom sme však vytvorili všetky podmienky pre systém kariérneho rastu – a nie jeho poklesu – degradácie. Ešte raz: dostali sme do rúk funkčný nástroj, pomocou ktorého môžeme tieto procesy manažovať. Preto v budúcnosti bude prechod na nižšiu hodnosť naozaj výnimkou, ktorá je časovo zákonom limitovaná do 31. decembra 2007. Vyplýva to aj z celkovej situácie, kedy je už za nami obdobie rušenia veľkých útvarov, redislókácií, či výrazného znižovania počtov. Verím, že to najhoršie v oblasti transformácie personálu máme za sebou. Situáciu postupne stabilizujeme a tým aj obdobie prijímania nižších hodností. Napriek všetkému čokoľvek motivovalo k preberaniu nižších hodností, ľudia to prežívali ťažko a ja pevne

Koniec vojenčiny

„Ten polrok mi ubehol raz-dva, a keď som po prvých dňoch zabudol na silácke reči mojich starších kamarátov o hrôzach vojenčiny, zvykol som si a už bolo len super,“ povedal nám 22. decembra na nádvorí vojenského útvaru vo Vajnoroch Stanislav Žulko, posledný vojak základnej služby v histórii Slovenskej republiky.

Vo Vajnoroch prišli 29 príslušníkom Pluku čestnej stráže osobne podať ruku minister obrany Juraj Liška a náčelník generálneho štábu generálporučík Ľubomír Bulík.

TRI PRÍBEHY

Keďže v rámci rozkazu veliteľa pluku podplukovníka Miroslava Ištivána o prepustení vojakov do zálohy bol vojak Žulko

prečítaný ako posledný, práve jemu patrí označenie „posledný základák“.

„Bolo dobre. Chvilku som aj rozmýšľal, či neostať medzi vojakmi ako profesionál, ale nakoniec som sa rozhodol, že sa vrátim domov na Oravu do Tvrdošíňa k svojej profesii umeleckého stolára,“ povedal nám tento mladík počas raňajok, na ktorých popri diskusii popíjali svoj ranný čaj a kávu spolu so základákmi aj minister s náčelníkom generálneho štábu.

„Mne povolávací rozkaz podstatne a bohužiaľ nie príjemne skrížil plány. Po šiestich semestroch som prerušil štúdium na vysokej škole, aby som si v zahraničí zarobil na zvyšné ročníky. Namiesto zárobku som musel narukovať na vojenčinu,“ poštažoval sa vojak Tomáš Ševčík z Považskej Bystrice. Študent elektrotechniky na bratislavskej STU dodáva, že plakať už nebude. Zvykol si, ale predchádzajúci polrok si predstavoval celkom inak ako v uniforme.

„Ja som sa zasa rozhodol, že podpíšem profesionálnu službu,“ zdôveril sa nám vojak Zoltán Tóth. Vyučený drevár z Trebišova, ktorý zostáva v armáde vodičom, ani zďaleka nebude prvým vojakom z rodiny. „Brat slúži u čestnej stráže, sestra je tiež rotná a pracuje v bratislavskej posádkovej ošetrovni. Všetko

to ale začal otec. Ako dôstojník odslúžil vo vojenskej uniforme 27 rokov a všetkých nás vlastne k tejto profesii priviedol,“ vysvetlil Zoltán. No a na otázku, čo na to mama, odpovedal krátko a jasne: „Jediná nerobí pri vojsku, no je na nás hrdá.“

BODKA

Minister obrany Juraj Liška v neformálnom príhovore počas raňajok vyjadril presvedčenie, že občania už nikdy nebudú musieť chodiť na základnú vojenskú službu a že služba v ozbrojených silách sa stane otázkou dobrovoľnej voľby. Povedal, že niektorí z posledných vojakov si budú klást otázku, prečo ich ešte vojenčina zastihla a iní možno aj s odstupom času budú na to hrdí, že práve oni boli tí poslední. S vojakmi sa lúčil slovami: „Som veľmi rád, že budeme mať plne profesionalizované ozbrojené sily a som rád, že som mohol byť s vami pri tomto historickom kroku. Ďakujem vám, že ste čestne doslúžili základnú vojenskú službu a želám vám všetko dobré v civilnom živote.“

Odchodom 214 vojakov základnej služby z posledného nástupného termínu sa na našom území skončila 137-ročná éra povinnej vojenskej služby. Minister obrany Juraj Liška po súhlasnom stanovisku náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučíka Ľubomíra Bulíka pozastavil svojím rozkazom ďalšie povolávanie brancov na vojenčinu 15. júla 2005 počas hudobného festivalu Pohoda v Trenčíne. Legislatívne upravujú koniec povinnej vojenčiny a existenciu profesionálnej armády zákon o brannej povinnosti, zákon o alternatívnej službe v čase vojny a vojnového stavu a novela ústavného zákona o bezpečnosti štátu v čase vojny a výnimočného stavu. Všetky nadobudli účinnosť od 1. januára 2006.

Pavol VITKO
Foto Michal BURZA

TRANSFORMÁCIA

vojenského zdravotníctva

Na základe prijatých zákonov z dielne ministerstva zdravotníctva v októbri roku 2004 bolo nutné všetky rozpočtové zdravotnícke zariadenia transformovať na inú formu spoločností, vojenské nevynímajúc. Ako tento proces prebieha v podmienkach ozbrojených síl, nás v rozhovore informoval riaditeľ Úradu vojenského zdravotníctva a hlavný lekár OS SR plukovník MUDr. Richard KOZÁR.

► Pán riaditeľ, čo bolo, respektíve stále je zmyslom a cieľom transformácie vojenských zdravotníckych zariadení?

- Podstatou procesu transformácie bolo oddelenie systému poskytovania zdravotnej starostlivosti naviazaného na verejné zdravotné poistenie od zdravotníckeho zabezpečenia, ktoré sa hradí z rozpočtu. Významným krokom v oblasti vojenského zdravotníctva bolo prijatie civilnej zdravotníckej legislatívy. Na jej základe sme boli nútení transformovať naše zdravotnícke zariadenia na akciové spoločnosti so všetkým, čo k tomu patrí. Okrem vonkajších dôvodov pre transformáciu vojenského zdravotníctva existovali aj dôvody vnútorného charakteru. Po reorganizácii celého systému OS SR a podľa modelu 2015 postupne dochádzalo k znižovaniu počtu vojakov povinnej služby a následnej postupnej profesionalizácii. Odrážalo sa to aj v našich zdravotníckych zariadeniach, keď sa pomer pacientov otočil až na 80 % v prospech civilného obyvateľstva, pričom zostalo iba 20 % pre zabezpečenie potrieb OS SR.

► Akých zariadení sa transformácia dotkla, aký podiel v nich prináleží rezortu obrany a ktoré sú vyhradené výlučne pre potreby ozbrojených síl?

- Na akciové spoločnosti sa k 1. januáru 2006 transformovali - Letecká vojenská nemocnica Košice a.s., Nemocnica MO Bratislava a.s. a Vojenské zdravotnícke zariadenia a.s. Tie pozostávajú z Vojenského kúpeľného ústavu Piešťany, Vojenských klimatických kúpeľov Tatranské Matliare a Vojenského vysokošpecializovaného ústavu pre choroby pľúcne Nová Polianka. Tieto zariadenia ostávajú stopercentnými akciovými spoločnosťami štátu a teda rezortu ministerstva obrany. Boli vymenované prvé riadiace orgány, predstavenstvá a dozorné rady, ktoré musia v týchto spoločnostiach vykonávať činnosť a povinnosti tak, aby tieto zariadenia mohli ďalej poskytovať zdravotnú starostlivosť v zmysle zákona. Keďže majú zmluvy so všetkými zdravotnými poisťovňami, ich služby budú na základe verejného zdravotného poistenia aj naďalej poskytované všetkým príslušníkom rezortu obrany. Istá

špecifickosť je v prípade ÚVN Ružomberok. Táto nemocnica sa rozdelí na dve zložky. K 1. júlu 2006 vznikne ÚVN a.s. a súčasne aj rozpočtová vojenská nemocnica, ktorá v sebe bude zahŕňať práve tie prvky, ktoré sú nutné pre fungovanie OS SR. Podstatné je to, že tieto úlohy a služby budú hradené z rozpočtovej kapitoly MO SR a nie zo systému verejného zdravotného poistenia. Sú to také špecifické odbory ako vojenská infektológia, oddelenie zvlášť nebezpečných nákaz, vojenská hematológia a transfúziológia a pod. Vytvorí sa oddelenia ako napríklad vojenská toxikológia a iné, úzko špecializované na činnosť a potreby OS SR, ktorých služby nemôžu byť hradené z verejného zdravotného poistenia. K 1. júlu vznikne tiež Vojenský zdravotnícky inštitút - Veliteľstvo vojenského zdravotníctva so sídlom v Ružomberku. Tento v sebe bude integrovať ako rozpočtovú časť nemocnice, tak aj súčasnú plnú mobilnú zdravotnícku jednotku Role 2+.

► Akciová spoločnosť, ktorej zriaďovateľom je MO SR, nesmie byť zaťažaná negatívami z minulosti. Ako sa podarilo vyriešiť túto podmienku?

- Zadlženosť zdravotníckych zariadení nie je problémom len rezortu obrany. Je to v podstate problém celoslovenský. Toto zadlženie vyplýva prevažne zo skutočností, kedy hodnota bodu nekoreluje s reálnou nákladovosťou jednotlivých výkonov.

Môžeme povedať, že všetky zdravotné zariadenia poskytujúce zdravotnícke služby sa týmto vlastne stále zadlžujú. MO SR doteraz nikdy neoddlžovalo svoje príspevkové organizácie. Poskytovalo im príspevok na bežné transfery a sčasti aj na kapitálové výdaje. Prvýkrát v rámci transformácie ich muselo oddeliť tak, aby vznikajúce a. s. začínali s nulou. Táto čiastka za všetky zdravotné zariadenia sa v rezorte MO SR pohybovala na úrovni 400 miliónov korún. Pre porovnanie, Roosveltova Fakultná nemocnica v Banskej Bystrici, ktorá je čo sa týka objemu výkonov a lôžkovej kapacity porovnateľná so štruktúrou vojenského zdravotníctva, vykazuje dlh okolo dvoch miliárd korún. Tento rozdiel je markantný. Manažmenty našich zdravotníckych zariadení si vedli lepšie v porovnaní s civilnými zariadeniami, ktoré boli niekoľkokrát oddlžované.

► Ako bude fungovať systém ročných prehliadok profesionálnych vojakov, špeciálnych zdravotných prehliadok a preventívnych rehabilitácií po novom?

- Zákon stanovuje pre všetkých poistencov preventívnu prehliadku raz za dva roky. Vojensko - zdravotnícka legislatíva ale nariaďuje vykonať túto prehliadku každý rok. Doteraz boli všetky preventívne prehliadky plne hradené poisťovňou. Po zmene a transformácii Spoločnej zdravotnej poisťovne na akciovú spoločnosť a po uvedení nových zákonov do platnosti je možné poisťovňou preplatiť túto preventívnu prehliadku len raz za dva roky. Na tieto prehliadky v každom druhom kalendárnom roku budeme musieť vyčleniť finančné prostriedky z rozpočtovej kapitoly MO SR. Každoročné prehliadky budú aj naďalej štandardom v prevencii vzniku a včasnom záchyte závažných ochorení profesionálnych vojakov. Budú aj istým nepeňažným benefitom pre profesionálneho vojaka z hľadiska atraktívennosti tohto povolania.

Pri špeciálnych zdravotných prehliadkach vojakov všetkých druhov vojenských odborností treba zdôrazniť, že nemôžu byť hradené z verejného zdravotného poistenia. Budú musieť byť teda platené z rozpočtovej kapitoly MO SR a budú sa riešiť zmluvnou formou s jednotlivými poskytovateľmi, ktorí na vykonávanie takýchto prehliadok majú certifikát. V systéme poskytovania preventívnych rehabilitácií sa veľká zmena neuskutočnila. Poskytované budú aj naďalej tak ako doteraz.

► Čo nové prinesie transformácia samotným zariadeniam a ich zamestnancom?

- Každá zmena prináša niečo nové, čo vplyva na myslenie ľudí a vnáša určitú neistotu z budúcnosti. Výnimkou nie je ani transformácia v našich zariadeniach. Myslím si, že predovšetkým ľudia sa budú musieť vyrovnáť s novou formou existencie, novými vzťahmi, novým spôsobom riadenia a fungovania daného zariadenia. To považujem za najrozhodujúcejšie pre ďalšie fungovanie zariadení. Ľudia musia mať na jednej strane naďalej záujem poskytovať špičkovú zdravotnú starostlivosť, na druhej strane cítiť nejakú istotu a budúcnosť v profesionálnom raste, finančnom ohodnotení a pod. Tá povestná „barlička“, ktorú ministerstvo obrany poskytovalo týmto organizáciám v podobe príspevkov na bežné transfery, v podstate skončila. Ekonomika nabrala na význame. Nemôžeme vylúčiť ani nepopulárne personálne opatrenia ako prepúšťanie. To ale záleží od konkrétnych zariadení a ich schopností správať sa tržovo a ekonomicky. Tieto zdravotnícke zariadenia majú výhodu v tom, že štartovali s čistým štítom, nezaťažené dlhmi z minulosti.

Vladislav VAVRINEC
Foto Michal BURZA

Netradičný predvianočný darček

Zástupcovia rezortu obrany zažili 15. decembra 2005 na nádvorí trenčianskeho Vojenského opravárenského podniku 027 slávnosť, ktorá nemá v novodobej histórii Ozbrojených síl SR obdobu. Nikdy predtým nepreberali vojaci toľko modernej techniky domácej výroby. A vojenské útvary ju potrebujú ako soľ.

Dvadsať nových vozidiel Aligator 4x4 pútalo pozornosť nielen ministra obrany Juraja Lišku, ktorý si riadenie jedného z ľahkých kolesových obrnených transportérov aj osobne vyskúšal, ale aj náčelníka generálneho štábu OS SR generálporučíka Ľubomíra Bulíka a mnohých hostí, vrátane zahraničných.

„Nebola to moja prvá skúsenosť s týmto vozidlom. Jazdil som s ním už na Lešti. Posilňovač riadenia a niektoré ďalšie technické pomôcky robia riadenie tohto takmer šesťtonového vozidla veľmi príjemným,“ konštatoval minister obrany po vystúpení z Aligatora.

Desať kusov vozidiel si ihneď prebrali odberatelia, ďalšie kusy prejdú v nasledujúcom období v trenčianskom podniku najskôr úpravami pre jednotlivé druhy vojska. Veliteľ pozemných síl generálmajor Milan Maxim, pre ktorého útvary je určených 13 kusov vozidiel, neskŕňval v rozhovore s riaditeľom VOP 027 Trenčín

Vlastimilom Podlúckým spokojnosť. Prvé Aligatory podľa neho získajú mechanizované prápory v Leviciach a v Nitre. Po potrebných úpravách na špecializáciu RCHBO sa na tento moderný prostriedok môžu tešiť aj chemici v Rožňave a neskôr ďalšie útvary.

Šesť kusov Aligatorov si prevzali príslušníci vojenskej polície. Jej riaditeľ plukovník Stanislav Bero poznamenal, že tieto moderné vozidlá prispievajú k výraznému skvalitneniu vybavenia vojenských policajtov. Skúsenosti z misie KFOR v Kosove ukazujú, že sa veľmi dobre osvedčili aj v ťažkom horskom teréne, znesú prísne porovnanie s technikou ostatných krajín, ktoré pôsobia v Kosove. Celkom určite by sa osvedčili aj v iných misiách, kde pôsobia naši vojaci.

Celkom by podľa generálporučíka Bulíka malo do konca roku 2009 pribudnúť do útvarov a zariadení ozbrojených síl vyše sto kusov ľahkého obrneného kolesového transportéra Aligator v rôznych modifikáciách. Spolu s ministrom obrany vyjadril generál Bulík presvedčenie, že tento výrobok slovenského obranného priemyslu si čoskoro nájde svojich odberateľov aj v zahraničí (Aligator bol nedávno s veľkým úspechom predstavený vojenskej odbornej verejnosti aj v českom Vyškove).

Jozef ŽIAK

Foto **Michal BURZA**

Orlolev z Chotusíc

Gripen, čiže v preklade Orlolev je mytologický tvor s tvárou, drápmi a krídlami orla a s telom leva. Pôvod má kdesi na Strednom východe a môžeme sa s ním stretnúť na stredovekých kostoloch a palácoch, kde sa používal ako chrlič vody. Viacúčelové nadzvukové lietadlá štvrtej generácie švédskeho pôvodu JAS-39 Gripen (mimochodom, prvé takéto pokročilé stroje v krajinách strednej a východnej Európy) v súčasnosti pôsobia na letisku Chotusice pri Čáslavi a od prvého júla 2005 prevzali po zastaraných MiG-21 službu v pohotovostnom systéme NATO-NATINADS.

Pre 21. základňu taktického letectva Čáslav predstavovala podľa jej veliteľa plukovníka gšt. Jiřího Verneru minuloročná obmena leteckej techniky a prílet 12 kusov jednomiestnych lietadiel JAS-39C, dvoch dvojmiestnych JAS-39D, ale aj dodávka leteckého simulátora začiatok kvalitatívne novej etapy. Práve veliteľ základne bol posledným, kto 13. júla uplynulého roku pristál na letisku s MiG-21. Potom absolvoval vo Švédsku so skupinou pilotov i technikov preškolenie. Plukovník Verner má na svojom konte vyše 2100 hodín nalietaných na lietadlách L-29, 39, MiG-21, Su-22, a teraz na Gripene, preto môže porovnávať.

ÚSPEŠNÝ SKOK

„Ten skok z dvadsaťjedy notky na Gripen bol doslova priepastný. Predstavoval prechod na techniku novšiu o dve generácie, ktorá dnes predstavuje absolútnu svetovú špičku. Aj keď nedám dopustiť ani na tie dvadsaťjedy notky. Boli to dobré stroje, ale časy ich slávy už dávno skončili. V súčasnosti máme plne vycvičených osem pilotov pre hotovostný systém, ďalších osem pilotov sa vrátilo zo Švédska po absolvovaní základného výcviku a posledná skupina piatich pilotov ich bude nasledovať vo februári. Okrem švédskych inštruktorov máme na základni aj dvoch vlastných. V poslednom období sa nám podaril doslova husársky kúsok. Naši piloti nalietali taký počet hodín, ktorý naši švédski kolegovia za taký krátky čas vôbec nepredpokladali. Ak všetko pôjde tak ako doteraz, budeme mať do dvoch - troch rokov výborne pripravených všetkých pilotov na bojové použitie,“ konštatuje plukovník Verner, ktorý vyrastal neďaleko

letiska Mošnov, kde bol jeho otec palubný radista.

Gripeny majú na svojom konte aj tri úspešné ostré zásahy proti zblúdilým civilným lietadlám. Pri všetkých bol stíhací pilot Petr Mikulka. Prvý bol turecký Airbus A-320, ktorý neodpovedal na výzvy pozemných riadiacich stanovišť už nad Slovenskom, druhý arménsky Airbus A-300 a posledný prípad predstavovala malá Cessna, ktorá prilietala z Poľska. Osádky všetkých troch strojov sa „zobudili“ až po prilete Gripenov...

MŮŽEM SA SÚSTREDIŤ NA LET

Jeden z pilotov, nadporučík Michal Daněk, ktorý má na svojom konte 900 nalietaných hodín a bol pred časom zhodou okolností posledným českým pilotom, čo sa preškolil na MiG-21, pri porovnaní oboch typov nezabudne pripomenúť: „Na MiG-u musí pilot 80 percent svojej mentálnej kapacity venovať pilotáži a 20 percent mu zostáva na riešenie taktickej situácie. Na Gripene je to presne naopak. Tie percentá navyše mi poskytujú počítače, dodávajú mi aj veľké množstvo potrebných informácií. Môžem sa plne sústrediť na let“.

V pilotnom

priestore chýba klasický knipel. Namiesto neho je joystick a celý kabína kraluje displejový systém, ktorý okrem širokouhlého indikátora predstavuje aj trojica farebných viacúčelových displejov. Na ľavom sú zobrazené letové údaje, na prostrednom horizontálna situácia a na pravom radarové informácie. Všetky údaje sú zobrazované v angličtine, hodnoty sa udávajú v uzloch a stopách namiesto predtým používanej metrickej sústavy.

MULTIFUNKČNÝ TECHNIK

Gripen znamená aj úplne iný systém práce pre technický personál. Približuje ho hlavný inžinier základne major Miroslav Kozel, ktorý patril v roku 1993 medzi posledných českých absolventov Vysokej vojenskej leteckej školy v Košiciach.

„Na tomto lietadle treba zabudnúť na jednotlivé letecké odbornosti, ako sme ich poznali doteraz. Čiže na technikov-motorárov, radistov, elektrikárov či zbrojárrov. Jeden multifunkčný technik má na starosti lietadlo po všetkých stránkach. Napríklad aj nabíja kanón, či vešia rakety. Na každú činnosť má podrobný manuál v angličtine,“ hovorí major Kozel, ktorý bol prvým cudzincom, čo odošiel na Gripen motorovú skúšku. Postupne ju zvládli aj ostatní technici, ktorí pôvodne neboli motorári. Aj keď jednému, pôvodom radistovi sa podľa majora Kozela pred prvým spustením motora poriadne triasli ruky. Centrálny palubný počítač neustále testuje jednotlivé systémy lietadla a pri sebamejšej odchýlke na to upozorní. Trochu sa tým síce podľa hlavného inžiniera základne potláča vlastné „ja“ technikov, ale takýto je celosvetový vývoj v obsluhu leteckej techniky.

Náčelník Generálneho štábu Armády ČR generálporučík Pavel Štefka:

Riešime podobné problémy

Otec generálporučíka Pavla Štefku pochádza z Čachtíc pri Novom Meste nad Váhom. So Slovenskom sa dlhé roky spájal aj jeho profesionálny vojenský život. Veď po ukončení vysokej školy vo Vyškove pôsobil v Michalovciach, Trenčíne, Bratislave a v Topoľčanoch. Generál Štefka, ktorý je vo funkcii od 1. decembra 2002, dodnes s úsmevom hovorí, že lepšie pozná slovenské výcvikové priestory ako české. So svojím slovenským kolegom sa často stretáva a operatívne doladujú spoluprácu, ktorá má podľa neho veľkú perspektívu. A to nielen vďaka spoločnej histórii, podobnej mentalite či absencii jazykových problémov. Aj preto privítal nedávnu dohodu ministrov o vytvorení česko-slovenskej jednotky tzv. battle group...

► *Pán generál, uplynul rok, čo Českú armádu opustil posledný vojak základnej služby. Čo ste si od tohto kroku sľubovali a čo priniesli ročné skúsenosti s plne profesionálnou armádou?*

V rámci pôvodne plánovanej reformy ozbrojených síl sme predpokladali tento krok až neskôr, s rozložením na dlhšie časové obdobie. Situácia v spoločnosti (tlak verejnosti, nechota mladých mužov nastúpiť na základnú vojenskú službu, snaha skrátiť vojenčinu až na šesť mesiacov, čo by bolo pre nás z hľadiska výcviku vojakov na novú, zložitú techniku absolútne neprijateľné) nás prinútila zrušiť základnú službu k 31. decembru 2004. Okrem toho jednotky zložené aj z vojakov základnej služby nemohli byť vysielané ako kompaktné do zahraničných misií. Napriek tomu, že sa profesionalizácia uskutočnila vo veľmi krátkej dobe, dnes s odstupom času môžeme povedať, že je úspešná. Najjednoduchšie prebiehala tam, kde bol už predtým vysoký podiel profesionálov. Teda v útvaroch letectva a PVO. Okrem toho sme mali už predtým plne profesionálne útvary: brigádu RCHBO a 4. brigádu rýchleho nasadenia. Pre veliteľov ostatných útvarov je však práca s profesionálmi veľkou zmenou. Aby sme ich na ňu čo najlepšie pripravili, organizovali sme pre veliteľov čiat a rôt vo Vyškove špeciálne kurzy. Pripravovali sa v nich nielen po teoretickej stránke, ale vymieňali si skúsenosti s tými veliteľmi, ktorí už viedli profesionálne jednotky. Bola to pre nich veľká pomoc, ale v konečnom dôsledku si to nakoniec musí každý veliteľ vyskúšať na vlastnej koži. Život a práca vojenských profesionálov kladie iné, zvýšené nároky aj na kasárenské priestory. Aj v tejto oblasti sa urobilo veľmi veľa, ale zďaleka všetky ešte neposkytujú profesionálom také prostredie, ako napríklad Jince, Náměšť nad Oslavou, Liberec a Čáslav. Zmeniť tento stav je úloha nasledujúcich rokov. Do armády sme podľa plánu v roku 2005 zregrotovali takmer 2500 osôb. Pre tento rok máme podobný cieľ a potom už bude prebiehať len priebežná obmena profesionálov, ktorým sa skončia záväzky. Na záujem zo strany verejnosti o službu v armáde si nemôžeme sťažovať, máme si z čoho vyberať.

► *Armáda ČR vstupuje v tomto roku do štvrtého roku reformy ozbrojených síl, ktorá vychádza z dlhodobého plánu Vizia 2012 (resp. 2020). Aké najdôležitejšie úlohy ju čakajú?*

V prvom rade som veľmi rád, že skončila permanentná reorganizácia, keď sa v dôsledku nedostatku financií len

nesystémovo znižovali počty vojakov, techniky i posádok a začala reforma, ktorá nás privedie k tomu, aby sme mali malú, modernú, mobilnú armádu, plne pripravenú plniť všetky úlohy, ktoré pre ňu vyplývajú z hľadiska zabezpečenia štátu i našich spojeneckých záväzkov v aliancii. Prvá etapa v rokoch 2003 – 04 bola poznamenaná predovšetkým rušením množstva posádok (celkom sme ich opustili takmer 100), presunom ľudí a materiálu a ukončením vojenskej základnej služby. Druhá v rokoch 2005 – 2006 je o vytvorení potrebných podmienok pre život profesionálnych útvarov. Z tohto hľadiska je pre nás veľmi dôležitý koniec tohto roku. Je to určitý skúšobný kameň úspešnosti reformy, veď máme dosiahnuť počiatkových operačných schopností armády. Teda vytvoriť brigádne zoskupenie na báze 4. brigády rýchleho nasadenia.

► *Reforma znamená aj postupné obmieňanie zbraní a vojenskej techniky. Ako ste pán generál spokojný s týmto procesom?*

Oproti minulosti, keď napríklad od roku 1990 prišla do armády prakticky len automobilová technika, najmä Tatry, a my sme pred sebou tlačili ten veľký balvan potreby obmeny techniky, sa v poslednom období urobilo veľa. Spracovali sme strednodobý plán, ktorý detailne popisuje, čo všetko musíme v tejto oblasti riešiť. Veľmi dôležitá je starostlivosť o človeka a jeho vybavenie. S tým súvisí projekt: Vojak 21. storočia, modernizácia základní pozemných a vzdušných síl. Modernizujeme komunikačné a informačné systémy, pokrok vidieť v robotizácii, skvalitnení zbraňových systémov. Dnes je na tom veľmi dobre letectvo. Disponuje ľahkými bojovými a cvičnými lietadlami L-159 ALCA, ktoré sú určené hlavne pre zabezpečenie palebnej podpory pozemných síl a výcvik lietajúceho personálu. Postupom času sa podarilo vychytať detské choroby tohto stroja. Lietadlá sú vyzbrojené raketami krátkeho doletu vzduch-vzduch AIM-120 Sidewinder a kanónom PL-20 Plamen. V rámci pohotovostného systému NATINADS prevzali v júli 2005 úlohu zabezpečenia vzdušného priestoru viacúčelové nadzvukové lietadlá štvrtej generácie JAS-39 Gripen. Modernizácia vrtulníkov Mi-171Š a Mi-35 z ruského dlhu prináša kvalitatívny posun v oblasti plnenia operačných úloh v medzinárodných operáciách. V

polovici tohto roku prevezmeme Airbus A-319, potom ďalšie lietadlo a následne by sme chceli obmeniť aj stroje Antonov. Pre jeden štát je to veľmi nákladná otázka, preto by sme privítali, keby sme takúto dopravnú letku mohli spoločne prevádzkovať so Slovenskom. Do výzbroje protiletadlového raketového vojska a protiletadlového vojska sme zaradili prvé kusy rakiet PLRK RBS-70.

► *Aká nová technika sa objavila alebo sa objaví v pozemných silách?*

Bol to modernizovaný tank T-72 M4 CZ, delostrelecký rádiolokátor ARTHUR, diaľkovo ovládaný robot TEODOR na prieskum improvizovaného výbušného systému a jeho zničenie na mieste, alebo prepravu na miesto bezpečné pre zničenie. Chemici používajú špeciálne upravené vozidlá Land Rover s nadväzbami vybavenými na detekciu, či identifikáciu nebezpečných látok, ale aj dekontaminačný automobil ACHR-90. K útvarom prichádzajú prvé Tatry ako náhrada za legendárne vozidlo Praga V3S, úspešne pokračuje proces kontajnerizácie. Modernizuje sa BVP-2, v priebehu tohto mesiaca komisia vyberie nový obrnený transportér. Rozhoduje sa medzi rakúskym Steyrom a fínskou Patriou. V apríli by mala byť podpísaná s víťazom tendra zmluva a v priebehu budúceho roka by sa mali začať dodávky prvých transportérov pre armádu. Samozrejme, vedel by som si predstaviť aj rýchlejšie tempo obmeny zbraní a techniky, ale musíme vychádzať z reálnych finančných možností Českej republiky.

Dvojstranu pripravil Jozef ŽIAK
Foto autor a Jiří HOKŮV, AVIS

Rusko-indická strela BrahMos

India úspešne otestovala armádnu verziu nadzvukovej strely s plochou dráhou letu BrahMos, ktorú vyvinuli v spolupráci s Ruskom. Strelu skúšobne odpálili na strelnici Čandipur na pobreží Bengálskeho zálivu vo východoindickom štáte Urísa. Strela má dosah 290 km a môže niesť 300-kilogramovú konvenčnú hlavicu. Pozemnú verziu odpaľujú z upravených nákladných automobilov Tata 815. Možno ju tiež odpaľovať z lodí, ponoriek aj lietadiel. Osem metrov dlhá strela má hmotnosť približne tri tony a dosahuje rýchlosť Mach 2,8. Jej prvú protilodnú verziu otestovali v júni 2001. Pomenovaná je podľa indickej rieky Brahmaputra a ruskej rieky Moskva. India chce strelu ponúknuť aj na export.

Vrtuľníky do Iraku

Námorníctvo USA upravuje osem vrtuľníkov MH-53E, ktoré majú slúžiť ako transportné pre armádu v Iraku. Helikoptéry sú na základni v Taliansku a ich úlohou je hľadanie mín a doprava zásob a personálu na lode 6. flotily na mori. Pentagon sa rozhodol zmeniť ich zaradenie po prehodnotení potrieb vojakov v Iraku.

MH-53E Sea Dragon je najväčším vrtuľníkom amerického námorníctva. Odvezie väčší náklad ako armádny CH-47 Chinook (napr. 55 vojakov v porovnaní s 33). V súčasnosti sú Sea Dragons vyzbrojené dvoma guľometmi kalibru 12,7 mm. Stroje pre Irak dostanú guľomet GAU-21 aj na zadnú nákladnú rampu.

Okrem toho dostanú varovný protiraketový systém a vypúšťač klamných cieľov. Podlahu kokpitu a nákladnej kabíny bude chrániť dodatočné pancierovanie.

Osprey poškodila búrka

Testovacie lietadlo V-22 Osprey utrpelo vážne škody pri prelete búrkou. Motory nasali kúsky ľadu, ktoré poškodili lopatky kompresorov. Aj keď motory ďalej pracovali, posádka radšej predčasne pristála. Na zemi vysvitlo, že poškodené sú aj chvostové plochy. Celkové škody sa môžu vyšplhať až na milión dolárov.

Osprey je hybridný stroj s preklapnými motormi, ktorý môže štartovať ako vrtuľník a letieť ako lietadlo. Jeho program prehľadnocovali od roku 2000, kedy pri dvoch haváriách zahynulo 23 príslušníkov námornej pechoty. V septembri 2005 Pentagon schválil začatie výroby. Podľa programu za 19 miliárd dolárov by mala do roku 2018 dostať námorná pechota 360 lietadiel, letectvo 50 a námorníctvo 48 kusov.

Rusko modernizuje zahraničné MiG-y

Ruský výrobca lietadiel MiG v roku 2006 predá alebo modernizuje spolu 120 stíhačiek MiG-29 v zahraničí. V novembri to oznámil zástupca riaditeľa spoločnosti Vladimir Vyprjažkin. „Plánujeme predáť 50 lietadiel a upraviť ďalších 70 na poslednú modernizáciu MiG-29 SMT,“ povedal Vyprjažkin. Zákazníkmi spoločnosti sú podľa neho krajiny vo východnej Európe, na Blízkom východe a v juhovýchodnej Ázii. Výrobca tiež plánuje vytvoriť servisné strediská a sklady náhradných dielov po celom svete na údržbu svojich lietadiel. „To sa bude týkať všetkých 29 krajín, ktoré až doteraz kúpili lietadlá MiG-29,“ dodal Vyprjažkin.

Dodali posledný Sea King

Americké námorníctvo prevzalo posledný vrtuľník H-3 Sea King, ktorý prešiel modernizačným programom. Stroj v záchranej a pátracej verzii bude spolu s troma ďalšími slúžiť na námornej leteckej základni Patuxent River v Marylande. Vrtuľníky H-3 sú v službe už vyše 40 rokov a námorníctvo ich postupne vyraduje a nahrádza strojmi H-60 Sea Hawk. Po modernizácii však môže 25 Sea Kingov naliať ešte 2000 hodín a v službe budú najmenej do roku 2010.

Pakistan dostal ďalší Orion

Po katastrofálnom zemetrasení Pakistan zmrazil plánovaný nákup stíhačiek F-16, ďalšie obchody s USA však nerušene pokračujú. Námorníctvo dostalo prvé z ôsmich objednaných prieskumných lietadiel P-3C Orion. Ide o stroje, ktoré vyradilo americké námorníctvo. Pred dodaním do Pakistanu prechádzajú úpravami podobne ako dve lietadlá, ktoré už krajina kúpila v rokoch 1991 a 1996. Oriony dostávajú nové senzory a radary a možnosť niesť nové rakety a torpéda. Cena ôsmich lietadiel spolu s modernizáciou sa odhaduje na 970 miliónov dolárov. Šťastí ju pokryje americká vojenská pomoc v rámci vojny proti terorizmu. Okrem Orionov kupuje Pakistan za ďalších viac ako 300 miliónov dolárov 2000 rakiet TOW-2A, 60 rakiet Harpoon a ďalšie zbrane.

Dvojstranu pripravil **Miroslav BARIČ**
Foto **US Navy, USA**

Krátko

Singapur vyvinul ľahkú mobilnú húfnicu SLWH Pegasus. Zbraň kalibru 155 mm má hmotnosť necelých 5 ton a je špeciálne navrhnutá pre vrtuľníkovú prepravu. Jej schopnosti predviedli pri oficiálnom zaradení do služby. Helikoptéra CH-47 Chinook najprv odhodila húfnicu nesenú na závese pod trupom, potom pristála, aby vysadila 8-člennú posádku. Obsluha použila pomocnú pohonnú jednotku húfnice, aby ju dostala do palebného postavenia. Čas od vyloženia po výstrel: 2,5 minúty.

***

Fínska štátna spoločnosť Patria predstavila novú námornú minú M2. Inteligentná zbraň má vlastný počítač a môže identifikovať cieľ pomocou akustických, tlakových a magnetických senzorov. Predpokladá sa, že má aj snímače elektrického poľa a že ju možno odpáliť aj diaľkovým ovládaním. Mína je umiestnená na dne a možno ju vopred naprogramovať proti vybraným cieľom. Fínsko ju vyrába pre vlastnú obranu a na export pre vybraných zákazníkov.

***

Rusko a India uzavreli dohodu o spoločnej výrobe nového transportného lietadla. Indické ministerstvo obrany zároveň oznámilo, že s Moskvou rokuje o zbrojných kontraktach za približne 10 miliárd dolárov.

***

Pentagon informoval Kongres USA o zámere prenajať dve námorné prieskumné lietadlá P-3C Orion Indii. Stroje by mali nahradiť doteraz používané lietadlá ruskej výroby Il-38. Prenájom aj s logistickou podporou sa odhaduje na 133 miliónov dolárov. Rovnaké lietadlá v rovnakom čase kupuje aj odveký rival Indie Pakistan.

***

Spojené štáty sa rozhodli zastaviť vývoj jadrovej bomby na ničenie bunkrov. Práce budú pokračovať iba na prieraznej bombe s konvenčnou výbušnou náplňou. Za myšlienkou nukleárneho „bunker busteru“ stála snaha získať zbraň proti krytom v hĺbke viac ako sto metrov, aké sa nachádzajú v KLDK či v Iráne. Proti však stál odpor k nasadeniu jadrovej bomby prvýkrát od roku 1945 a tiež neznámy účinok na bunkre hlboko pod zemou. Súčasná 2,4-tonová bomba GBU-28 môže preraziť 30 m zeminy alebo 7 m betónu.

***

Americké letectvo uvažuje o premene svojich transportných lietadiel C-17 na pomocné bombardéry. Obrie stroje by mali niesť bezpilotné lietadlá Dominator, ktoré by podobne ako náklad vyhadzovali na paletách s padákom cez rampu. Dominator je jednorazovým prostriedkom, ktorý môže hliadkovať nad určenou oblasťou až 24 hodín a potom sa buď zničí, alebo zaútočí na cieľ. C-17 by mohol do blízkosti bojovej zóny dopraviť najmenej 20 Dominatorov a vypustiť ich mimo dosah protivzdušnej obrany.

***

Singapur kúpi dve švédske ponorky triedy A-17 Vastergotland. Do služby by mali vstúpiť v roku 2010. Lode Vastergotland a Halsingland boli postavené koncom 80-tych rokov a Švédsko ich vyradilo zo služby v roku 2004. Pred dodaním do Singapuru prejdú modernizáciou. Súčasťou úprav by malo byť predĺženie trupu pre uzavretý pohonný systém Stirling, nezávislý od vzduchu. Vďaka nemu sú ponorky extrémne tiché a môžu stráviť pod hladinou niekoľko týždňov.

Starý „Sup“

FRANCÚZSKÝ LETECKÝ PRIEMYSEL SA PO 2. SVETOVEJ VOJNE SPAMÄTAL POMERNE RÝCHLO. NA SCÉNU RAZANTNE VSTÚPILO MENO MARCEL DASSAULT, SKRÝVAJÚCE ZNÁMEHO KONŠTRUKTÉRA Z TRIDSIATYCH ROKOV MARCELA BLOCHA. V ROKU 1949 UVIEDOL STÍHAČKU OURAGAN, PRVÚ ZO SÉRIE ÚSPEŠNÝCH PRÚDOVÝCH STROJOV ZNAČKY DASSAULT. ICH MENÁ, NAPR. MYSTÈRE, SUPER MYSTÈRE, ETENDARD ČI MIRAGE OVENČILA NEZMAZATELNÁ SLÁVA. K ĎALŠÍM VÝZNAMNÝM FRANCÚZSKYM VÝROBCOM VOJENSKÝCH LIETADIEL PATRILA FIRMA SUD-OUEST, KTORÁ SA PREZENTOVALA STÍHACÍM BOMBARDÉROM S.O.4050 VAUTOUR (SUP).

Dvojmotorový prúdový podzvukový Vautour do služby v jednotkách Armée de l'Air zaradili presne pred polstoročím – v roku 1956. Jeho kvality potvrdzuje fakt, že ho používali až do roku 1973, kedy ho vystriedali stroje Mirage F.1C.

UNIVERZÁLNY STÍHACÍ BOMBARDÉR

Vautour bol po svojom nasadení niekoľko rokov jedinou francúzskou stíhačkou schopnou operovať za každého počasia i v noci. Veď aj jeho prvá verzia, ktorá vzlietla už v roku 1952, bola koncipovaná ako nočná stíhačka s označením IIN. Dvojmiestny dvojmotorový strednoplošník niesol v nose radar a v jeho spodnej časti štyri 30-mm kanóny DEFA. Otvory pre ústia ich hlavných chránili špeciálne kryty, zabraňujúce oslneniu pilota plameňmi pri palbe v noci (pozri farebný obrázok). Radar obsluhoval dôstojník pre zbrojné systémy.

Druhý prototyp Vautour IIA absolvoval premiérový let v decembri 1953 a išlo o jednomiestny stíhací bombardér nesúci takisto štyri 30-mm kanóny a schopný raketami a bombami ničiť aj pozemné ciele. Tretia verzia s označením Vautour IIB bol dvojmiestny bombardér (ČB foto). V nose nemal kanóny, ale presklené bojové stanovište druhého člena osádky – bombometrika. Niekoľko týchto Vautourov neskôr prestavali na bombardovacie a prieskumnú verziu IIBR.

Všetky verzie Vautourov mali pretlakovú kabínu a katapultovacie sedadlá. Na strojoch nulte série skúšali motory Rolls-Royce-Avon a Armstrong-Siddeley-Sapphire s ťahom 23,54 kN, sériové Vautoury už boli vybavené pohonnými jednotkami SNECMA Atar s ťahom 34,34 kN.

V MIERI I V BOJI

„Supy“ sa vyrábali iba v rozmedzí rokov 1956 – 1959, hoci slúžili oveľa dlhšie. Z 300 plánovaných strojov totiž francúzske letectvo prevzalo iba 30. Ďalších 30, z toho 25 kusov verzie IIA a 5 nočných verzie IIN, kúpil v roku 1960 Izrael. A tak Vautoury v roku 1967 prešli aj krstom ohňom v rámci tzv. šesťdňovej vojny Izraela proti Egyptu, Iraku, Jordánsku a Sýrii. Nechýbali pochopiteľne ani 5. júna 1967 pri preventívnom útoku na egyptské letiská, pri ktorom bolo na zemi zničených 309 egyptských lietadiel. Dobré vyzbrojené Vautoury však Izraelčania využili aj na priamu taktickú podporu svojich vojsk, osobitne v ťažkých tankových bojoch s Egypťanmi v Sinajskej púšti a pri prieniku k Suezskému prielivu.

Napriek nesporným kvalitám v oblasti výzbroje, nosnosti a doletu, vďaka ktorým izraelské Vautoury efektívne napadali nepriateľské tanky na Sinaji, sa práve tam prejavili aj ich slabiny. Ukázalo sa, že pri stretoch so stíhačkami, najmä jordánskymi strojmi typu Hunter, sú dosť zraniteľné.

Po vojne Izrael nočné Vautoury IIN väčšinou prestavali na stroje na vedenie elektronického boja a vo Francúzsku neskôr zasa niekoľko bombardérov IIB prekonštruovali na cisternové lietadlá na tankovanie vo vzduchu.

PhDr. Ján DOLINAY

Foto archív

Kresba Rudolf TOMŠA

Technicko-taktické údaje

Vonkajšími rozmermi sa jednotlivé verzie Vautourov príliš nelíšili. Útočný Vautour IIA mal rozpätie 15,09 m, dĺžku 15,57 m, vzletovú hmotnosť 20 000 kg, dostup viac ako 15 000 m, dolet 2 575 km a max. rýchlosť 1 105 km/h. Vo výzbroji okrem spomínaných štyroch 30 mm kanónov so 100 nábojmi na hlavňu a max. kadenciou 1 200 výstrelů/min. niesol v bombovnici až 240 neriadených 68 mm rakiet Matra M116E, alebo 10 menších bômb a na závesníkoch pod krídlami ďalších 76 rakiet kalibru 68 mm, alebo 24 rakiet kalibru 120 mm, alebo dve bomby po 450 kg. Podobne vyzbrojené boli aj nočné stíhacie bombardéry IIN.

Čisto bombardovacia verzia IIB bez kanónov mohla v bombovnici a na vonkajších závesníkoch niesť až 2 400 kg bômb a kontajnerov s raketami.

Zaujímavý bol podvozok Vautoura. Zdvojené kolesá hlavného podvozka mal umiestnené pod trupom v tandeme za sebou, a to pred a za bombovnicou. Menšie podporné kolesá na každej strane sa vysúvali z gondol pohonných jednotiek.

Maršal prestíže

ALPHONSE PIERRE JUIN, TVRDÝ A NEKOMPROMISNÝ POJINÝ VELITEĽ S CITLIVÝM DIPLOMATICKÝM VYSTUPOVANÍM A TAKTOM, SA STAL NAJVÝZNAMNEJŠÍM FRANCÚZSKYM VOJVODCOM DRUHEJ SVETOVEJ VOJNY. VÝZNAMNOU MIEROU PRISPEL K VÍŤAZSTVU NAD NACISTICKÝM NEMECKOM A EŠTE VÝRAZNEJŠÍM SPÔSOBOM POMOHOLO OBNOVIŤ PRESTÍŽ FRANCÚZSKYCH OZBROJENÝCH SÍL, KTORÁ BOLA PO DRVIVEJ PORÁŽKE WEHRMACHTOM Z PRELOMU JARI A LETÁ 1940 ZNIČENÁ.

Alphonse Pierre Juin (1888 – 1967)

SKVELÝ ZAČIATOK

Narodil sa ako syn žandára 16. decembra 1888 v Annabe v Alžírsku. Keďže život v tejto francúzskej kolónii neposkytoval veľa príležitostí, nechal sa dobrovoľne naverbovať do armády. Mladý zapálený vlastenec od začiatku vynikal nad ostatnými rovesníkmi svojou húževnatosťou a šikovnosťou. Tie bohato zúročil v roku 1912, keď ako prvý z ročníka (ktorý navštevoval aj Charles de Gaulle) absolvoval vojenskú akadémiu École Spéciale Militaire v Saint-Cyr. Ako nižší dôstojník bol následne pridelený k 1. pluku alžírskych strelcov do Maroka, kde sa podieľal na pacifikácii rozbúrenej krajiny. Veľmi si ho obľúbil generálny guvernér Maroka, vplyvný generál L. H. Lyautey, ktorý sa od tejto chvíle stáva jeho akýmsi protektorom.

Alphonsa P. Juina prevelili po vypuknutí prvej svetovej vojny na západný front, kde si za odvahy a rozhodnosť hneď v úvodnej fáze bojov vyslúžil vyznamenanie Légie cti. V roku 1915 však utrpel počas bitky o Champagne vážne zranenie ramena, v dôsledku ktorého bola trvalo narušená motorika jeho pravej ruky. Napriek tomu sa neváhal vrátiť na front, kde sa postupne prepracoval až na veliteľa roty, kým nebol v roku 1918 pridelený k francúzskej vojenskej misii pri veliteľstve americkej armády.

KARIÉRA POKRAČUJE

Po vojne pôsobil v rôznych veliteľských a štábných funkciách v Tunisku, najmä však v Maroku, ktoré sa malo stať jeho hlavným vojenským pôsobiskom. V rokoch 1925

a 1926 sa tu vo funkcii náčelníka štábu francúzskych expedičných síl aktívne zúčastnil aj ríšskej vojny s muslimskými berberskými kmeňmi. Obaja jeho priami nadriadení, maršali Lyautey i H. P. Pétaine, s ním prejavili maximálnu spokojnosť a postarali sa, aby v nasledujúcom období mladému Alphonsovi v urýchlennom služobnom a hodnostnom postupe nič nebránilo. Velenie pluku bolo tak iba predohrou v Juinovej spanilej medzivojnovkej kariére, ktorá v tridsiatych rokoch vyvrcholila jeho menovaním za člena francúzskej Najvyššej vojnovkej rady, vôbec najmladšieho v celej jej histórii. Tesne pred vypuknutím druhej svetovej vojny sa vrátil do Maroka, kde prevzal po krátkom pôsobení vo funkcii náčelníka štábu a veliteľa brigády v lete 1939 velenie 15. motorizovanej pešej divízie.

VELITEĽ SLOBODNÝCH FRANCÚZOV

Juin bol po začatí nemeckej ofenzívy na Západe presunutý so svojím zväzkom do Belgicka. Avšak podobne ako mnohí iní spojeneckí velitelia, aj on bol v prebiehajúcich operáciách odsúdený do role štatistu novej prevratnej nemeckej taktiky „blitzkrieg“ a napokon počas ústupových bojov padol 30. mája 1940 do nemeckého zajatia. Prepustený bol na základe žiadosti francúzskej vlády vo Vichy, konkrétne jej premiéra Pétaina, až v jeseni 1941. Odmietol však funkciu ministra vojny a namiesto nej prijal post vrchného veliteľa francúzskych jednotiek v Maroku a Alžírsku. Charizma a nesporné organizačné schopnosti sa pričínili o posilnenie jeho veliteľských

právomocí. Bol známy antifašistickým cítením a po spojeneckej invázii v novembri 1942 osobne presviedčal vrchného veliteľa francúzskych vojsk v severozápadnej Afrike admirála J. F. Darlana, aby zastavil boj proti Spojencom. Podriadeným jednotkám iniciatívne nariadil boj proti Nemcom a sám prevzal priame velenie „slobodných“ francúzskych jednotiek.

Po povýšení na brigádneho generála bol 25. decembra 1942 poverený vrchným velením francúzskych ozbrojených síl v severnej Afrike a výraznou mierou sa podieľal na porážke vojsk Osy v Tunisku na jar 1943. Od konca roka už viedol v Taliansku v hodnosti armádneho generála francúzsky expedičný zbor, použitie ktorého sa stalo jedným z rozhodujúcich faktorov v prelomení nemeckej Gustávovej línie v máji 1944. Boli to totiž práve marocké a alžírské jednotky generála Juina, ktoré spolu s Poliakmi umožnili prechod cez Monte Cassino, kde Spojenci „prešlapovali“ už takmer tri štvrté roka. Francúzsky expedičný zbor sa pod jeho energickým vedením následne vyznamenal aj pri dravom postupe na Rím a Sienu, kým nebol v súvislosti s plánovaným spojeneckým vylodením v južnom Francúzsku vyčlenený do zálohy spojeneckého velenia.

MARŠAL FRANCÚZSKA

V polovici augusta 1944 bol však Juin prevelený do Paríža, kde ho ustanovili náčelníkom štábu pri Francúzskom výbore národnej obrany, čím sa de facto stal náčelníkom Generálneho štábu francúzskych ozbrojených síl. Riadil oslobodzovanie Francúzska, obnovovanie francúzskej vojenskej správy na oslobodenom území a v záverečnej fáze vojny sa tiež podieľal na diplomatických rokovaniach. Generálnemu štábu šéfoval prakticky až do roku 1947 a práve s jeho menom je spojená nová organizačná výstavba francúzskej armády. V rokoch 1947 – 1951 už pôsobil ako generálny rezident v Maroku, aby následne krátko zastával funkciu generálneho inšpektora francúzskej armády a predsedu Zboru náčelníkov štábov. Na jar 1952 bol povýšený do maršalskej hodnosti a rok na to ustanovený veliteľom pozemného vojska NATO v strednej Európe.

Maršal Juin zohral významnú úlohu pri dotváraní vojenskej organizačnej štruktúry Severoatlantickej aliancie a jej rozšírení o sily neďávneho nepriateľa. Myšlienku nevyhnutného rozšírenia „európskej armády“ o nemecké jednotky však podporoval iba pod podmienkou zabezpečenia spoľahlivej kontroly nad procesom obnovy nemeckých ozbrojených síl, ako aj záruky, že sa USA budú intenzívne a bezprostredne podieľať na obrane kontinentu a ponesú všetky riziká, ktoré s ňou súvisia. Kontroverzný sa však stal jeho odmietavý postoj voči marockým, najmä však alžírskym pokusom o nezávislosť. Pre nesúhlas s politikou francúzskeho prezidenta de Gaullea bol nakoniec v roku 1961 penzionovaný. Zomrel v Paríži 27. januára 1967.

Alex MASKALÍK

Vojenský historický ústav Bratislava

Nepotrebný majetok

„Ministerstvo obrany v súčasnosti identifikovalo nepotrebný hnuťelný majetok za 24,6 mld. Sk v nadobúdacích cenách,“ uviedol v decembri riaditeľ Odboru správy majetku a údržby MO SR Jozef Pagáč. Konštatoval, že v roku 2005 bolo v rámci rezortu vydaných 48 rozhodnutí o prebytočnosti majetku štátu v nadobúdacích cenách 4,3 mld. a 151 rozhodnutí o neupotrebitelnosti hnuťelného majetku štátu a jeho likvidácii v objeme 4,6 mld. Pre porovnanie dodal, že v roku 2004 bolo vydaných 59 rozhodnutí o prebytočnosti v cenách 2,1 mld. a o neupotrebitelnosti to bolo 154 rozhodnutí v cenách 6,3 mld.

„Najzávažnejším problémom je otázka munície a hlavne tej, ktorá svojím stavom, charakterom a vekom je municiou nebezpečnou,“ zdôraznil J. Pagáč. Podčiarkol, že v roku 2005 sa vynaložilo na likvidáciu týchto komodít 136,9 mil. Sk, v roku 2006 okolo 103 mil. Sk a v roku 2007 by táto suma mala klesnúť na cca 40 mil. Sk. V tomto období budeme mať problém s touto komoditou relatívne za sebou.

Jozef Pagáč uviedol, že postupne dochádza k odpredaju, likvidácii, zámene či prevodu nepotrebného hnuťelného majetku na iné štátne inštitúcie. A to pri dodržaní prísnych kritérií, vyplývajúcich zo zákonov o správe majetku štátu a obchodovaní s vojenským materiálom.

„Nepotrebného majetku by sme sa chceli zbaviť na 90 percent do konca roku 2009,“ povedal v tejto súvislosti náčelník Štábu logistiky brigádny generál Ľubomír Háberl. Len prevádzkové náklady na skladovanie prebytočnej techniky dosahujú ročne takmer 80 miliónov korún. Prioritou pri nakladaní s prebytočným hnuťelným majetkom v správe MO SR je jeho čo najefektívnejšie využitie. Ministerstvo sa podľa Pagáča snaží najmä o jeho odpredaj, prípadne bezplatný prevod. Likvidácia stojí totiž ďalšie milióny. V prípade munície sa náklady vyšplhali v uplynulom roku až na vyše 200 miliónov korún.

Z odpredaja prebytočného hnuťelného majetku môže získať štát asi desatinu jeho nadobúdacej hodnoty. Ide o príjem do štátneho rozpočtu. „Záujem je o elektrocentrály, kuchyne, náhradné diely, terénne osobné i nákladné vozidlá, stavebno-ubytovací materiál či výstrojnú súčiastky,“ podotkol Pagáč. Dodal, že časť techniky získava pre svoje expozície aj Vojenský historický ústav ako dar. Okrem múzeí ministerstvo obrany môže prebytočný nehuťelný majetok darovať neziskovým organizáciám, nadáciám či školám.

(pv)

(r)

Foto Vladislav VAVRINEC

Medzinárodné cvičenia

„Jednou z najdôležitejších úloh v rámci prípravy Ozbrojených síl Slovenskej republiky na obranu štátu a na zabezpečenie jeho medzinárodných záväzkov je aktívna účasť ich príslušníkov na vojenských cvičeniach a spoločnom výcviku s ozbrojenými silami štátov Aliancie, EÚ a krajín programu Partnerstvo za mier,“ uviedol riaditeľ Odboru medzinárodných vzťahov MO SR plukovník Július Demetrian pri decembrovej prezentácii plánu medzinárodných cvičení na rok 2006. Podľa zástupcu náčelníka štábu operácií a výcviku plukovníka GŠ Radomila Pecu sa príslušníci OS SR tento rok zúčastnia na jedenástich vojenských cvičeniach v

zahraničí pod velením NATO alebo Európskej únie. Spolu sú naplánované štyri desiatky cvičení.

Podľa plk. Pecu medzi najdôležitejšie patrí napríklad aliančné cvičenie TIGER MEET, ktoré sa uskutoční v Španielsku a zúčastnia sa na ňom aj slovenské MiG 29. Cvičenie bude zamerané na nácvik spoločnej vzdušnej operácie NATO. V pláne sú aj ostré bojové streľby lietadiel vzdušných síl v Poľsku, či cvičenie protivzdušnej obrany v USA. Na území Slovenska budú podľa plánu cvičiť vojaci štrnástich zahraničných armád.

Irackí policajti na Lešti

Po vyše šiestich týždňoch intenzívnej prípravy ukončili 19. decembra 2005 vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť svoj pobyt príslušníci irackých bezpečnostných síl. Minister obrany Juraj Liška im pri odovzdávaní certifikátov spolu s veľvyslancom Irackej republiky pre Slovensko Taregom Agrawim (na fotografii) zablahoževal k úspešnému ukončeniu kurzu. Zároveň vyjadril presvedčenie, že získané vedomosti budú efektívne využívať po návrate do vlasti.

Na slávnostnom akte boli prítomní pracovníci ministerstva zahraničných vecí SR, diplomatického zboru akreditovaného na Slovensku i vojenskej polície.

Tareg Agrawi poďakoval Slovenskej republike za výcvik policajtov a zdôraznil, že Iracká republika čoskoro otvorí svoje zastupiteľstvo v Bratislave, aby sa vzájomné vzťahy medzi našimi krajinami mohli intenzívnejšie rozvíjať.

PRÍSPEVOK K STABILITE REGIÓNU

Výcvik príslušníkov irackých bezpečnostných síl sa uskutočnil na základe rokovania Slovenskej republiky s velením Severoatlantickej aliancie a vládou Irackej republiky. Hlavným cieľom tejto iniciatívy je aktívne prispieť k budovaniu irackých bezpečnostných síl, ktoré umožnia prevziať novej, demokraticky zvolenej vláde po nedávnych slobodných voľbách väčšiu mieru zodpovednosti za ďalší vývoj situácie vo vlastnej krajine.

„Čím viac vycvičených vojenských policajtov bude Irak mať, tým je väčšia pravdepodobnosť skoršieho

návratu našich vojakov z irackej misie“, zdôraznil na záver príhovoru Juraj Liška. (Slovensko má v súčasnosti v Iraku v rámci misie Iracká sloboda 104-členný kontingent, ktorý pôsobí v stabilizačných silách. Jeho úlohou sú odmiňovanie a pyrotechnické práce, likvidácia zbraní a munície).

DVANÁŠ MUŽOV A DVE ŽENY

Podľa riaditeľa Vojenskej polície plukovníka Stanislava Bera, irackí policajti absolvovali pod vedením skúsených inštruktorov našej vojenskej polície výcvik, z ktorého priebehu získali potrebné poznatky z práce vojenskej poriadkovej a dopravnej polície, kriminalistiky, sprevádzania vozidiel a konvojov, ale aj z boja zblízka a z taktiky. Štrnásť irackých frekventantov kurzu (medzi nimi aj dve ženy, čo nie je samozrejmosťou v moslimskom svete) úspešne zvládli aj strelbu z krátkych guľových zbraní, ktoré má vo výzbroji naša vojenská polícia. Po návrate do vlasti budú irackí policajti viesť výcvik svojich podriadených.

Príslušníci Irackých bezpečnostných síl sa v súčasnosti cvičia nielen na Slovensku, ale aj v niektorých iných krajinách aliancie, najmä však vo výcvikovom centre na území Jordánska (kde pôsobia aj slovenskí inštruktori).

Vojenský výcvikový priestor Lešť sa už v minulých rokoch osvedčil pri príprave príslušníkov zahraničných armád. Okrem iného sa tu pripravovali pred odchodom do mierových misií OSN vojaci armád Pakistanu, Bangladéša, ale aj Rumunska.

Jozef ŽIAK

Foto Michal BURZA

Z troch jeden

Aj takto v krátkosti by sa dal charakterizovať nový útvar, ktorý vznikol prvého októbra minulého roku v michalovských kasárňach. Zišli sa v ňom príslušníci troch bývalých útvarov, ktoré boli rozmiestnené v rôznych kútoch Slovenska. Bardejovský prieskumný prápor, štúrovský prápor elektronického boja a prešovské stredisko elektronického prieskumu.

Úlohu urobiť z príslušníkov troch bývalých útvarov jednoliaty vojenský kolektív má velenie roty ISTAR a jej veliteľ nadporučík Róbert Rohun. „Zažil som už zrod jedného nového útvaru, keď sa v roku 2000 vytváral v Bardejove po presťahovaní z Prešova prieskumný prápor. Do neho boli začlenení aj mnohí bývalí prieskumníci z Vajnor. Išlo vtedy síce o ľudí z jedného cesta, ale aj tak mali vojaci rôzne návyky. Veď každý útvar má svoj vlastný rukopis. No a teraz sme sa zišli v Michalovciach na jednej strane bojovníci-prieskumníci z Bardejova, ktorí boli z odbornej, ale aj fyzickej stránky veľmi dobre pripravení, s odborníkmi zo Štúrova, ktorí až tak často nepôsobili v poľných podmienkach, a ešte aj príslušníci

prešovského strediska elektronického prieskumu. Tí boli predovšetkým zvyknutí sedieť pri prístrojoch a analyzovať získané údaje. Teraz je na nás, aby sme to najlepšie z každého útvaru zachovali, rozvinuli ďalšie prednosti a spoločne vytvorili jednoliaty kolektív,“ zdôrazňuje nadporučík Rohun, ktorý bol v poslednom období v Bardejove veliteľom výcvikovo prieskumnej roty.

ŠOK Z ROZCVÍČIEK

Neskôr s úsmevom poznamenal, že u niektorých príslušníkov roty, ktorí prišli zo Štúrova a Prešova, vyvolalo minimálne rozpaky, keď zaviedol, ako bol v Bardejove zvyknutý, ranné rozcvičky a dvakrát do týždňa popoludní služobný telocvik. Samozrejmosťou sa postupne stáva aj poradovosť a vojenské vystupovanie. Neskôr chce veliteľ roty rozšíriť výcvik aj o základy boja zblízka. Podľa neho to zužitkujú najmä príslušníci mobilných skupín, ktorí budú plniť špeciálne úlohy. Na tento účel má už vhodného inštruktora. Je ním jeho veliaci poddôstojník nadrotmajster Otto Fuchs, nositeľ čierneho pásu v džude.

Otto po ukončení ročnej práporčickej školy v

Liptovskom Mikuláši pôsobil v prieskumných práporoch v Prešove a v Bardejove. Naposledy bol veliaci poddôstojník skupiny hlbkového prieskumu. Pôvodne si hľadal podobné miesto v žilinskom pluku Jozefa Gabčíka, ale ponúkali mu len čatárske. Napokon prijal pozíciu v rote ISTAR.

„Je to síce tiež o práci s ľuďmi, ale tu pribudlo aj papierovanie a plánovanie. Každý si z bývalého materského útvaru priniesol niečo svojské. Postupne si začíname vytvárať svoj systém práce,“ hovorí 25-ročný rodák z Prešova, ktorý si bytový problém vyriešil podnájomom v Michalovciach, kde býva s manželkou a tromi deťmi.

OD HUSACINY NA ZEMPLÍN

Starší dôstojník oddelenia analýz kapitán Ján Danko bol jediným, kto sa z odlúčenej roty v Slovenskom Grobe, ktorá patrila pod prešovské stredisko elektronického prieskumu, dobrovoľne prihlásil k rote ISTAR. Rodák zo Starej Ľubovne po ukončení štúdia rádiového prieskumu vo Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši päť rokov pôsobil ako veliteľ roty v Slovenskom Grobe, známom svojou husacinou.

„To, že sa tu stretli tri rôzne štýly práce, považujem za podnetné a obohacujúce. Spočiatku si síce každý obhajoval ten svoj, ale postupne spoznávame, čo je na každom z nich dobré a osvojujeme si to. Pozitívne hodnotím aj zvýšený dôraz na fyzickú pripravenosť. Len bude treba doriešiť, aby bola kapacita spríech taká, aby sa vojaci mali kde včas osprchovať. Ale to sú už detaily.

Hlavné je, že sme nastúpili spoločnú cestu," konštatuje kapitán Danko.

Veliteľ čaty elektronického boja nadporučík Marek Kosman patrí medzi tých bývalých príslušníkov štúrovského útvaru, ktorí si to nerozmysleli a nakoniec do Michaloviec prišli. „Chcel som zostať pri svojej odbornosti, čo sa mi nakoniec podarilo. V Štúrove som velil rote. Teraz mám v čate chlapcov z Bardejova, Prešova i Štúrova. Darí sa nám ťahať za jeden povraz. Aj vďaka tomu, že sa môžem oprieť o skúsených veliteľov družstiev. Všetko sú to nadrotmajstri a dobrí odborníci,"

hodnotí nadporučík Kosman svojich podriadených.

Veliteľ roty ISTAR nadporučík Rohun je rád, že sa môže pri výcviku spoliehať na takého odborníka, akým je náčelník špeciálneho laboratória kapitán Valentín Fajdel. Tento 40-ročný rodák z Kráľovského Chlmca pracoval pôvodne v civile ako geodet. Externe ukončil štúdium na Fakulte zabezpečenia velenia Vojenskej akadémie v Liptovskom Mikuláši a posledné roky pracoval ako náčelník oddelenia v prešovskom stredisku elektronického prieskumu.

„Mojím cieľom je, aby bolo čo možno najviac ľudí pripravených pracovať na nových, moderných technických prostriedkoch. Preto sa snažíme, aby čím skôr absolvovali všetky potrebné odborné kurzy a školenia," zveruje sa kapitán Fajdel, ktorý denne dochádza 20 kilometrov do centra Zemplína z Vysokej nad Uhom, kde býva.

VOJACI ZDVIHLI CENY

Tak ako všade, kde sa objaví nový útvar, domáci postupne zvyšujú ceny prenájmov za byty i ceny bytov. Inak tomu nebolo ani v Michalovciach. Hoci, pravda, tie sumy sú v porovnaní s Bratislavou a niektorými mestami na západe Slovenska oveľa nižšie. Profesionálni vojaci do hodnoty desiatnik majú zabezpečené ubytovanie priamo v priestoroch kasární, ďalší dostávajú príspevok na bývanie. Postupne by sa aj tie priestory v kasárňach mali dostať na vyššiu úroveň. Svoju izbu majú v kasárňach vyčlenené aj ženy, rovnako ako vlastné sociálne zariadenia. Využíva ich aj jedna z piatich žien vrote, staršia operátorka desiatnička Tatiana Hižnayová. Po absolvovaní odbornej výcvikovej školy v Mokradi nastúpila rodáčka z Rudnianska najskôr do Štúrova, potom sa prihlásila krote ISTAR.

Veliteľ roty nadporučík Róbert Rohun chápe terajšiu funkciu ako výzvu. „Celú doterajšiu vojenskú kariéru som pôsobil vo vojenskom prieskume, najmä hlbnom. Preto som nemal skúsenosť s rádiovým či elektronickým prieskumom. Je to pre mňa niečo nové. Snažím sa koordinovať činnosť všetkých príslušníkov roty a docieľiť, aby boli na príslušnosť krote ISTAR aspoň takí hrdí, ako sme boli my v bardejovskom prieskumnom prápore," zveruje sa so svojím predsavzatím veliteľ roty.

Pohľad veliteľa brigády

Aj prešovská mechanizovaná brigáda prešla v uplynulom období niektorými zmenami. Svoju činnosť ukončil bardejovský prieskumný prápor, redukcia sa dotkla aj trebišovského tankového práporu. Reorganizáciou ženijného práporu vznikla v Michalovciach ženijná rota, reorganizáciou prešovskej roty podpory velenia veliteľstva brigády naopak vznikla rota podpory velenia a protiletadlová batéria. V Michalovciach pribudol zmiešaný samohybný delostrelecký oddiel. A v brigáde sa objavil aj jeden celkom nový útvar: rota ISTAR.

„V Michalovciach vznikol tento nový prvok v štruktúre brigády v podstate na základe bývalých útvarov. Teda bardejovského prieskumného práporu, štúrovského práporu elektronického boja a prešovského strediska elektronického prieskumu. Aj charakter činnosti tohto nového prvku je v podstate daný zameraním bývalých útvarov. ISTAR začal vznikať začiatkom roku 2005. V apríli som začal robiť personálne pohovory s vytipovanými profesionálnymi vojakmi," približuje zrod nového útvaru veliteľ prešovskej mechanizovanej brigády plukovník Ján Salaganič.

Ako ďalej poznamenal, o prácu v novom útvaru bol medzi profesionálnymi vojakmi nevedný záujem. Mohli si vybrať, lebo záujem prevyšil možnosti. Chceli však predovšetkým získať najlepších odborníkov zo spomínaných troch zrušených útvarov.

„V jednu chvíľu sa nám zdalo, že sme tento cieľ dosiahli. Potom sa ale časť ľudí zo Štúrova, ktorí mali krote ISTAR nastúpiť, rozhodla inak a začali si hľadať miesta v útvaroch, ktoré sú bližšie k štúrovskej posádke. Urobili tak aj za cenu toho, že odišli od svojej odbornosti. V pozadí stáli väčšinou sociálne a rodinné dôvody. Namiesto nich sme museli začať hľadať náhradu," poznamenal veliteľ brigády.

Až na niektoré špeciálne odbornosti, napríklad vzdušného prieskumu pomocou bezpilotných prostriedkov sa podarilo nový útvar personálne naplniť. Ďalších príslušníkov útvaru bude potrebné preškoliť. Časť vojakov už prešla rôznymi kurzami a školeniami najmä v Odbornej výcvikovej škole protivzdušnej obrany, komunikačných a informačných systémov a elektronického boja Mokrad a ďalších podobných krátkodobých kurzoch, ale aj trojmesačné školenia na Liptove čakajú.

Tieto kurzy a školenia sú podľa plukovníka Salaganiča potrebné aj preto, lebo útvar disponuje množstvom rôznorodých techník. Prakticky čo kus techniky, to iné číslo vojenskej odbornosti (ČVO) potrebné pre jej obsluhu. Pôsobiskom útvaru sa stali michalovské mestské kasárne, v ktorých je okrem iného rozmiestnený aj mechanizovaný prápor. Dnes síce nie sú v takom stave, aby mohli na sto percent zabezpečovať plnohodnotný život útvaru, ale situácia by sa mala postupne zlepšovať.

Dvojstranu pripravil **Jozef ŽIAK**
Foto **Michal BURZA** a archív útvaru

Iracké peklo

Gulometník na vežičke Tatrapanu sa vystrčil do pol pása a ľavou rukou naznačoval prichádzajúcemu autu, aby zastavilo. Vodič jeho výzvu nerešpektoval. Vysokou rýchlosťou sa rútil smerom ku konvoju. Zrazu sa ozvali výstrely. Hlaveň päťdesiatosmičky nekompromisne mierila na brzdiaceho a vystrašeného šoféra. „Väčšinou používame na zastavenie vozidla varovné výstrely, keď neuposlúchne našu výzvu na zastavenie. V prípade, že by nerešpektoval ani varovné výstrely, musíme ho zastaviť za každú cenu. Do konvoja sa dostať nemôže. Je to opatrenie voči samovražedným útočníkom, ktorí používajú autá naložené výbušninou.

ÚTOKY NA DENNOM PORIADKU

Situácia v krajine je nestabilná. Neprejde deň, aby teroristi nezaútočili na medzinárodné sily. Sú to v priemere tak dva až tri útoky denne. To je dôvod, prečo gulometník

nesmie zaváhať. V stávke sú životy našich vojakov, ktorých strážime,” povedal veliteľ štvrtej skupiny oddielu prieskumu ochrany a obrany zo Žiliny nrtm. Aleš Skácel. Jeho Tatrapan na čele kolóny zabočil z cesty a pomaly pokračoval v jazde prašným terénom. Ostatné vozidlá ho poslušne nasledovali.

„Teroristi stále zdokonaľujú nástražné výbušné systémy. Mojou úlohou je sledovať cestu a jej okraje. Snažím sa tieto výbušniny identifikovať. Viem, že je to aj o šťastí. Tak ako sa zdokonaľujú naše poznatky o výbušných systémoch a ich použití, takisto aj naši nepriatelia pracujú na ich zlepšení. Predtým sme samovražedného útočníka v aute spoznali podľa nasledujúcich znakov: väčšinou sedel v aute sám alebo mal zatemnené okná, auto bolo poklesnuté pod váhou náloží. Teraz do áut montujú silnejšie perá, aby auto preťažené ťhavinou nebudilo pozornosť. Na zadné sedadlá dávajú figuríny a z diaľky to vyzerá tak, že samovražedný

útočník nie je v aute sám. Chcú nás jednoducho zmiatať.”

Tatrapan zastal na čele kolóny pred vysušenou planinou. Siluety zničených muničných skladov narušovali monotónnosť horizontu. Strelec na vežičke si pritisol k plecu gulomet a začal pozorne skúmať okolie.

Vo vysielacke sa ozval šum, za ktorým nasledovalo hlásenie veliteľa ženínej jednotky npor. Róberta Husáka: „Kolóna zostane na mieste, kým nespravím vizuálny prieskum terénu.” Jeho obrnené vozidlo pomalým tempom minulo prvé auto v kolóne a ospalo zmizlo za násypom. „Predtým než pustím našich chlapov do priestoru, musím všetko dôkladne skontrolovať. Hrozí tu totiž, že počas našej neprítomnosti, niekto môže nastražiť mínu, alebo inú výbušninu už v predtým preverenom teréne. Ja sa snažím toto riziko minimalizovať. Zapamätám si oporné body v priestore. Všetko, čo sa v reliéfe krajiny zmení, je podozrivé. Tatrapan

vydrží výbuch míny. Takže v kabíne sme relatívne v bezpečí.“

Auto zastalo. Otvorili sa dvere a z kabíny vyskočil veliteľ ženijnej jednotky. Priblížil sa k podozrivo vyzerajúcej škatuli. Opatrne ju preskúmal. Zdvihol ju oboma rukami a opatrne položil vedľa cesty. Nasadol do obrnenej kabíny a pokračoval v prieskume. Keď obišiel priestor, ktorý naši ženisti dostali za úlohu odmiňovať, vrátil sa ku kolóne. Uchopil do ruky vysielacu a zahlásil: „Prieskum ukončený, ochrana môže zaujať svoje postavenia.“

Autá obrany vyrazili na určené body v priestore. Až potom sa ženisti presunuli do pracovného priestoru. „Toto boli predtým muníčné sklady, ktoré Američania vo vojne zbombardovali, takže tu o muníciu nemáme núdzu. Podobná situácia je aj inde v Iraku. Od začiatku roka 2005 sme našli a zneškodnili vyše 350 ton munície a iných výbušnín. Pracujeme mimo tábora, čo zvyšuje riziko pri práci. O našu bezpečnosť sa starajú vojaci zo Žiliny.“ Míneri sa začali obliekať do ochranných oblekov. Práce sa mohli začať.

AHMEDOV OSUD

Ahmed ráno vstal o pol siedmej. Zbalil sa do práce. Pobožkal na čelo svoju sedemmesačnú dcérku. Rozlúčil sa so ženou a vyrazil do školy, kde učí anglický jazyk. Do Iraku sa vrátil tesne po skončení vojny zo susedného Jordánska, kde v exile strávil 3 roky. Susedia ho poznajú ako usmievavého chlapíka, ktorý pracuje do úmoru. Odchádza z domu skoro ráno a vracia sa tesne pred zotmením. Nikto okrem manželky však nepozná Ahmedovo tajomstvo.

„Práca v škole je pre mňa iba zastierka, aby som mohol plniť to, čo ma skutočne živí. Ani mojím bratom, sestrám, ba ani rodičom som nepovedal o svojej druhej práci. Dnes v

Iraku nemôžete nikomu dôverovať. Nechcem svoju manželku a dcérku vystavovať ešte väčšiemu nebezpečenstvu. Tu skutočne ide o život.“ Keď Ahmedovi skončí posledná hodina angličtiny, nasadne do auta a namiesto domov zamieri smerom do mesta Diwaniyah. Na začiatku mesta zabočí doprava. Zastane pred opevneným vchodom do vojenskej základne Echo a cez okno ukáže identifikačnú kartu, ktorú inak poctivo skrýva. Vojaci ho už poznajú a Ahmeda zdravia s úsmevom. „Na základni Echo pracujem ako tlmočník. Prekladám im miestne noviny a keď treba, idem s vojakmi do terénu a pomáham pri komunikácii s miestnym obyvateľstvom. Chodím do oblastí, kde ma nikto nepozná. Robota ma baví a hlavne dobre zarobím.“

Pre potreby tlmočníkov je v medzinárodnom tábore vyhradený samostatný domček. Okrem neho tu pracujú ešte traja Iráčania. „Všetci sa boja o svoj život. Časy sa zmenili. Tesne po vojne sa tí, čo pracovali pre koalíčné sily, schovávať nemuseli. Dokonca ich doma navštevovali aj cudzinci. Dnes je situácia nebezpečná a veľa z tých, čo svoju robotu neskrývali, už nežije. Ja trpím nespavosťou, stále sa v noci budím, keď počujem buchot. Zoberiem zbraň, s ktorou spávam a prehľadávam dom. Teror tu priniesli hlavne zahraniční extrémisti, ktorí sem prichádzajú zo Sýrie, Saudskej Arábie a iných moslimských krajín.“

Samovražedné útoky extrémistov ťažko doliehajú na každého obyvateľa Iraku. Vysoká účasť na referende o ústave naznačila, že ľudia chcú, aby sa život v krajine vrátil do normálu. „Ľudia sú už unavení z vojny. Myslím si, že najväčšiu skupinu tvoria občania, ktorým prítomnosť medzinárodných jednotiek neprekáža, lebo chcú žiť normálnym životom. Potom nasleduje skupina, ktorej je to

jedno. Poznáam aj ľudí, ktorí prítomnosť koalíčných síl berú ako okupáciu, ale odsudzujú násilie. Práve najmenšia skupina, skupina extrémistov, urobila zo života v Iraku peklo. Napriek tomu verím, že sa situácia v krajine zlepši a zvíťazí zdravý rozum. Ja som šiitsky moslim a tvrdím, že násilie proti civilistom sa s Koránom nezlučuje. Chceme sa dožiť doby, kedy sa v noci nebudem budiť a vystrašený siahť po zbrani.“

Postoje ku koalíčným silám sú ľahko čitateľné aj z gest miestnych obyvateľov smerom k prechádzajúcim vojenským konvojom. „Reakcie ľudí sú rozdielne. Niektorí nám kývajú a smejú sa, teda hlavne deti. Iní sú odmeraní. Nájdu sa aj takí, čo nám ukazujú, že nás podrežú. Nič si však z toho nerobíme,“ s úsmevom povedal Aleš Skácel.

Pozícia tlmočníkov pracujúcich pre koalíčné sily je naozaj ťažká. Prípady, keď sa zistilo, že pracujú aj pre povstalcov, nie sú výnimočné. To je aj dôvod istej nedôvery k nim. „Pochopiteľne, tlmočníci sa nedostávajú k citlivým informáciám, ktoré by ohrozili bezpečnosť koalíčných síl. Počíta sa s tým, že môžu pracovať aj pre nepriateľa. Tlmočníci pomáhali aj slovenským vojakom v situáciách, kedy sme museli komunikovať s domácim obyvateľstvom. Ich práca je pre nás dôležitá,“ zdôveril sa slovenský dôstojník, ktorý nechce byť menovaný.

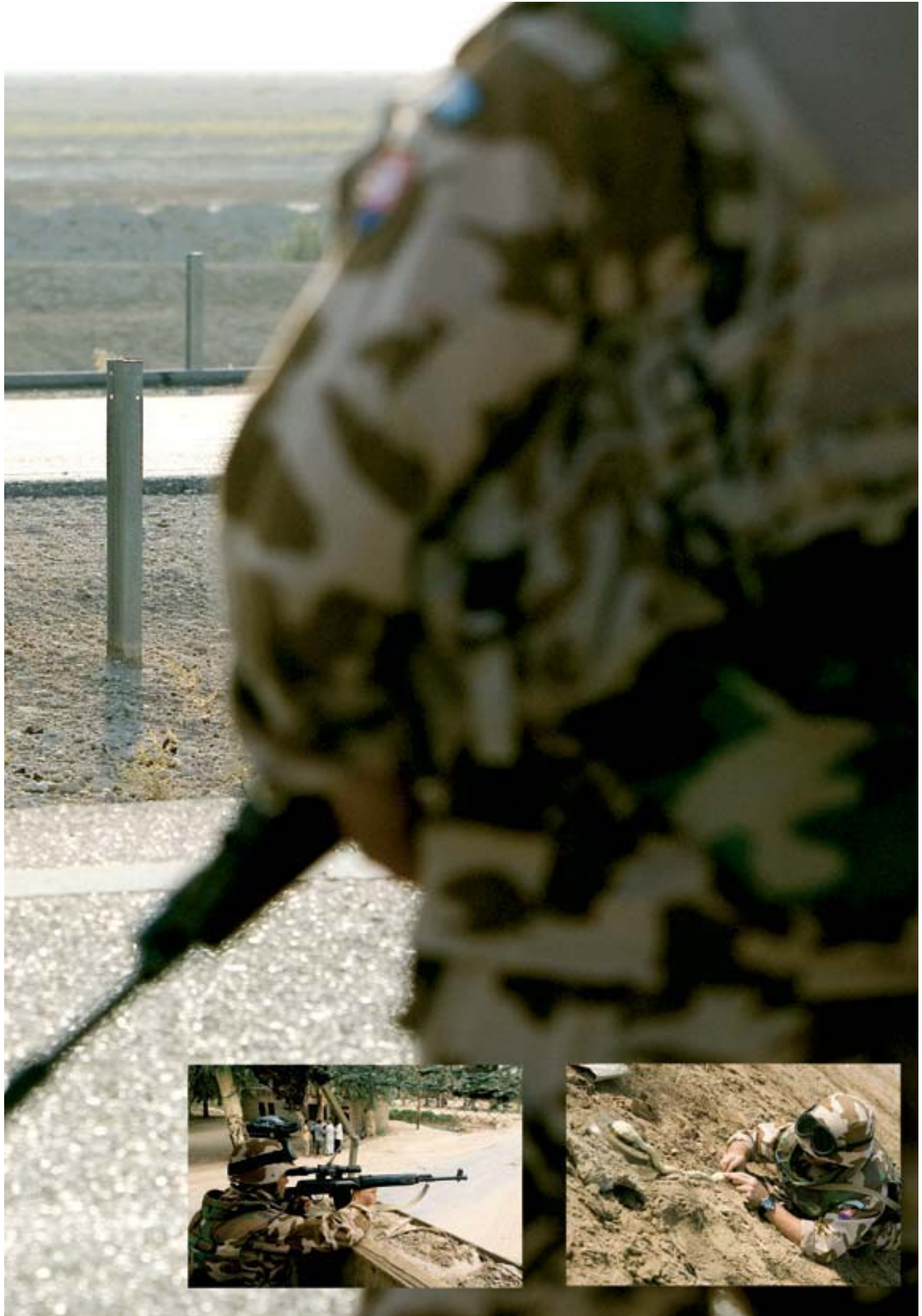
Ahmed tvrdí, že pre vojakov pracuje aj preto, že súhlasil s násilným zvrhnutím Saddáma Husajna a pre krajinu to bolo obrovské šťastie: „Nechápem iba jedno: ako je možné, že ľudia v Európe mohli protestovať proti vojne v Iraku? Veď mali prístup k slobodným médiám a vedeli, že Saddám je zločinec a vrah. To, čo to bolo počas jeho režimu, si nikto v Európe nevie ani predstaviť. Ja chápem niektorých

IRACKÁ SLOBODA

sunitských Moslimov, ktorí za Saddáma boli na výslni, že im demokracia nevoní, lebo v Iraku žije väčšina šiitov. Nechápem však Európanov, čo obhajujú masového vraha zodpovedného za smrť vyše milióna ľudí," vyhlásil odhodlane Ahmed a pozrel sa na mňa, očakávajúc odpoveď. Povedal som mu, že odpoveď nepoznám.

BIELA ZÁSTAVKA

Miner oblečený do ochranného odevu pomaly bodcom prehľadáva vysušenú irackú pôdu. Z čela mu stekajú pramienky potu. Napriek tomu, že je koniec októbra slnko neúprosne praží. „Musíme byť stále sústredení, chybu tu možno urobiť iba raz," komentoval nrtm. Milan Halách. Po asi dvadsiatich minútach práce zapichol do zeme bielu zástavku. Vstal a vrátil sa k svojmu nadriadenému do bezpečnej zóny. „Našiel som pechotnú minú talianskej výroby." Postup po nájdení míny naši vojaci zvládajú s nacvičenou presnosťou. K míne sa pripojí plastická výbušnina a z bezpečnej vzdialenosti sa odpáli z opancierovaného tatrapanu.

„Naša hlavná úloha v Iraku je odminovanie, ale momentálne sťahujeme náš tábor zo základne v Al – Hillah do nášho nového pôsobiska v kempe Echo pri Ad Diwaniyah. Stará základňa v Al-Hillah sa postupne bude odovzdávať irackej armáde. Stavba nového tábora zaberá väčšinu nášho času," informoval nás veliteľ slovenského kontingentu pplk. Ivan Panis. Okrem ubytovacích unimobuniiek si do nového kempu vojaci priniesli aj predmet, ktorý vyvolal najväčšiu pozornosť. Jeho umiestnenie v rohu tábora trvalo niekoľko hodín za použitia ťažkej techniky. Nikomu z prítomných neprekážala námaha pri práci. Po jej skončení sa

nad nimi k nebu týčilo monštrum postavené z pozváraných delostreleckých nábojníč.

„Tento kríž je memento tragickej udalosti, ktorá sa odohrala začiatkom júna 2004. Mínometný granát vystrelený irackými povstalcami zasiahol jamu plnú nazhromaždenej munície, keď sa ju naši pyrotechnici chystali likvidovať. Explózia zabila troch našich vojakov. To sú slovenské obete v operácii Iracká sloboda. Aj takto si cítime našich hrdinov, ktorí zahynuli tisíce kilometrov od domova. Kríž postavili chlapci zo štvrtej rotácie, aby sa na spomínanú tragédiu nezabudlo," vyhlásil veliteľ Husár.

V SUNITSKOM TROJUHLNÍKU

V Iraku pôsobí 106 slovenských vojakov, z čoho väčšinu tvoria príslušníci ochrany a ženisti. Prví slovenskí vojaci prišli do Iraku v roku 2003, odvtedy sa náš kontingent iba rozrastá. Spadáme pod poľské velenie divízie stred – juh. Spomínaná oblasť patrí do nebezpečného sunitského trojuholníka. Útoky proti koalíčnym silám tu nie sú výnimkou. Konvoje našich vojakov zatiaľ šťastie neopustilo a nikto na nich nezaútočil.

„Je tu takým zvykom, že si jednotlivé rotácie odovzdávajú navzájom imaginárneho čierneho Petra. Vieme, že raz to musí prísť a útoku na kolónu sa nevyhneme. Pravdepodobnosť, že sa tak stane, je v Iraku veľmi vysoká. Dúfam, že to prežijeme," povedal nrtm. Aleš Skácel. Všetci vojaci zdieľajú spoločnú vieru v to, že sa vrátia domov k svojim rodinám živí a zdraví.

Martin RAJEC, A-NEWS
Foto Michal BURZA

Zbohom Pohoriu levov

„V tomto hrdzavom železničnom kontajneri žijem s dcérou Fatulai, synom Faberom, družkou Momo a najmladším bratom Infalahajom. Býva s nami aj rodina stredného brata Ibrahima, ktorý sa nedávno ženil a už majú dvojročnú Fatimu,“ vyratúva koncom vlaňajšieho novembra George Lahai zo západoafrickej republiky Sierra Leone. Potom dodá, že by bol radšej, keby ich tu bolo z rodiny ešte viac. No na úteku pred bojmi sužujúcimi jeho štát celé minulé desaťročie mu rebeli zabili oboch rodičov aj manželku a nič nevie o dvoch sestrách. Potom s troškou úprimného kresťanského pátosu dodá: „Chválapánubohu, že k nám prišli vojská OSN a už je tu pokoj.“ Jeho brat Ibrahim doplní: „Je to tak, Allah je mocný“.

31. decembra 2005 skončila svoju činnosť misia UNAMSIL v Sierra Leone, ktorá sem prišla v roku 1999. Vojna v Sierra Leone sa začala v marci 1991 vpádom rebelov vo východnej provincii Kailahun. Ich vodcom bol Foday Sankoh, bývalý čatár armády Sierra Leone a fotograf.

Rebeli okamžite demonštrovali svoju silu brutálnym zabíjaním, mrzačením a odsekaním hláv šéfov miestnych komunit. Na výstrahu ich napichávali na koly a odhaduje sa, že počas celého konfliktu zmračili usekávaním končatín a často aj genitálií okolo 100 000 ľudí z 5-miliónového národa, - informoval nás plk. Miroslav Šoter z Generálneho štábu OS SR.

Podplukovník Miroslav Šoter, ktorý prišiel do Sierra Leone ako vojenský pozorovateľ v roku 2002 a bol aj príslušník oddelenia pre vyhodnocovanie vojenských informácií hlavného veliteľstva misie, sa o miestnu situáciu zaujímal nielen ako vojak plniaci rozkazy, ale aj ako človek, ktorý chce poznať súvislosti.

MASAKRE S PRÍCHUŤOU DIAMANTOV

„Nútená regrutácia školopovinných chlapcov ako bojovníkov a dievčat, ktoré boli nútené rebelom poskytovať sexuálne služby, bola bežná už na začiatku konfliktu. Podľa odhadov v krajine bojovalo 4000

detských vojakov a až tri štvrtiny dievčat a mladých žien sa stalo obeťou sexuálneho násillia,“ vyratúva podplukovník. Hovorí, že oddiely povstalcov mali dokonca mená podľa svojej špecializácie - ako napríklad Jednotka zapalovania domov (aj so živými obyvateľmi vo vnútri), alebo Komando odsekania rúk. V rámci nich vynikali také postavy ako Komander - sekáč rúk, ktorým bol 15-ročný chlapec, ale aj dievčiny Betty a Adama, ktoré sa „preslávili“ rovnakou činnosťou. Ďalšou obľúbenou praktikou na zajatcoch bolo presekávanie šliach kolien a svalov krku bez toho, aby zajatca zabili.

Vývoj občianskej vojny v Sierra Leone, za ktorou stál predovšetkým vplyv nad diamantovými poliami, bol miestami taký absurdný, že stojí za to sa k nej vrátiť na širšom priestore v budúcom čísle OBRANY. Prejdime preto teraz do roku 1999, kedy po intenzívnych a mimoriadne brutálnych bojoch OSN vyslala do Sierra Leone medzinárodné jednotky. Na elimináciu vplyvu rebelských skupín sústredených do Spojeného revolučného frontu a na upokojenie situácie v mnohonárodných jednotkách sem prišlo 17 500 vojakov a 260 vojenských pozorovateľov. Medzi pozorovateľmi boli od začiatku aj dvaja Slováci.

Po zmiernení napätia a znížení počtov misie UNAMSIL zastupoval Slovensko v tejto krajine od augusta 2004 jeden dôstojník. Tým posledným bol kapitán Juraj Sepeši, ktorý sa začiatkom decembra vrátil na domovskú leteckú základňu v Prešove.

Bolo by však mylné myslieť si, že po príchode medzinárodných jednotiek sa situácia okamžite upokojila. Plk. Šoter rozprával o ďalších súvislostiach, väzbách, úskokoch a zvratoch, ktoré by už boli aj na analytickú prácu. Z jeho slov vyberáme:

„Jednotky povstalcov v roku 2000 dokonca zajali niekoľko stovák vojakov OSN a bojová skupina zvaná West side boys aj hliadku 11 britských vojakov. Konflikty v tom čase, keď bola misia OSN blízko kolapsu, pomáhali riešiť aj vojenski pozorovatelia zo Slovenska majori Šajtlava a Horváth, po nich prišli pplk. Dobrodenka a mjr. Sičák a horúce situácie zažili po nich ešte mjr. Peťovský a pplk. Hanis. Začiatkom roku 2002, tri roky po príchode vojakov OSN a po tom, ako rebeli zložili zbrane, dochádzalo k postupnému upokojeniu situácie. Posledný ozbrojený pokus o štátny prevrat sa odohral začiatkom roku 2003. Spojenými silami vojakov OSN a domácich jednotiek armády a polície bol potlačený.

VOJNA SA SKONČILA

Keď sme koncom vlaňajšieho novembra sedeli na Národnom štadióne vo Freetowne a slávnostný koncert pri príležitosti ukončenia misie UNAMSIL s názvom Vojna sa skončila sa začal s typickým africkým oneskorením, bolo dosť času na rozhovor so špeciálnym vyslancom generálneho tajomníka OSN v Sierra Leone a politickým šéfom UNAMSILu Daudim Mwakawangom. Rozprával o zastavení sadistických bojov a lúpežných nájazdov rebelov, ale aj o 160 vojakoch OSN, ktorí tu prišli o život. Hovoril o pomoci vojakov misie pri obnovovaní ciest, mostov, škôl či nemocníc, ako aj o masívnej propagande a prevencii súčasti UNAMSIL proti AIDS. „Mali sme tu veľa problémov, mali sme tu veľa mŕtvych, ale misiu UNAMSIL nemožno hodnotiť inak ako úspešnú. Teraz záleží na domácich politických štruktúrach, aby využili šancu odraziť sa od ekonomického dna,“ dodáva na adresu tejto najchudobnejšej krajiny sveta Daudi Mwakawango.

O vďačnosti Sierraleončanov za odvedenú prácu medzinárodných jednotiek sme sa pred koncertom rozprávali aj s bývalým diplomatom a v súčasnosti zastupujúcim ministrom obrany Joe Blellom (formálne riadi obranu priamo prezident), jedným z nie veľa obľúbených členov vlády. Stabilitu by podľa neho mala udržať už domáca 12-tisícová armáda, ktorú idú redukovať na 10-tisíc a ktorá je plne profesionálna.

„Služia v nej aj dve percentá žien a pri výcviku nám veľmi pomáha IMATT (The International Military Advisory and Training Team) na čele predovšetkým s Britmi a Kanadanmi,“ zdôrazňuje viceminister. Čo sa týka náboru regrútov, problémy zatiaľ nemá. Veď po prepočte tu seržant zarobí mesačne 2400 korún,

kapitán 3 300 a plukovník 6 000. Oproti tisícke, čo zarobí komentátor v novinách či učiteľ v štátnej škole alebo oproti 600-korunovému zárobku čašníka, je to kráľovský plat. Nehovoriac o 60-percentnej nezamestnanosti a ešte väčšiemu analfabetizmu. Pritom táto krajina, ktorá je o polovicu väčšia ako Slovensko, by

vďaka svojmu nerastnému bohatstvu, dostatku vody, zelenej vegetácii a nádherným prímorským plážam mohla byť rajom na zemi.

„UNAMSIL, War Don Don, UNAMSIL, War Don Don“, skandovalo názov misie a v miestnej verzii angličtiny aj slogan: „Vojna sa skončila“ 20-tisíc ľudí na

Národnom štadióne vo Freetowne. Hlavné, 1,5 miliónové mesto je okrem napájania dôležitých budov generátormi stále celé bez elektriny, ale päť vysoko-výkonných žiaroviek svietiacich na dvoch stožiaroch počas štyroch hodín nezhaslo. Z programu aj z reakcií divákov bolo voči mierovým silám cítiť naozaj úprimnú vďačnosť. No nie je tomu tak vo vzťahu k miestnej vláde, ktorú v hľadisku reprezentoval len Joe Blell z ministerstva obrany a minister dopravy. Pomaly tretina spevákov z troch desiatok vystupujúcich si neodpustila radikálne popevky voči korupčným a neschopným vládcam, pričom hľadisko sa k nim búrlivo pridávalo. Kladieme si otázku, či sa tu naozaj vojna už definitívne skončila? Ale možnosť prezentovať aj protichodné názory je privilegium demokracie. Za diktatúry bývalých vojenských chňút by si to tu nemohol nikto dovoliť.

NAŠI V BUŠI

Keď sme sa s predstaviteľmi UNAMSIL rozprávali o tom, že Slováci pôsobili v misii ako vojenski pozorovatelia, vyslovovali sa o tejto nebezpečnej a náročnej práci s úctou. A aké sú spomienky napríklad podplukovníka Šotera?: „V misii sa dodržiava systém rotácie tak, aby pozorovateľ mal možnosť pôsobiť na relatívne ľahšom, ale aj náročnejšom mieste. Po práci na veliteľstve misie vo Freetowne ma vyslali do provincie BO vyhľadávať a mapovať ilegálne diamantové bane. Vyžadovalo si to pešie pochody bušom aj džunglou podľa mapy a GPS. Cesty tadiaľ nevedú a ak máte šťastie, natrafíte aspoň na peší chodník. Tá horúčava, nehybný vzduch a 100 % vlhkosť v džungli, keď plesnivie aj guma, sa popísať nedá. A domorodci v tom pekle kopú a ryžujú diamanty pre majiteľov baní len za skromnú stravu. Peniaze nedostávajú. Celé to bola nesmierne zaujímavá „turistika“, akú vám nesprostredkuje žiadna cestovná kancelária. Pritom nakoniec mi bolo ľúto, keď ma opäť preložili na pokojnejšie miesto do mesta.“

Keď sa ho pýtame, či mu v žilách popri krvi prúdi aj zopár promile adrenalínu a zmyslu pre dobrodružstvo, s

miernym úsmevom odpovedá: „Iste, zápečnicke alebo úradnícke náture na pozorovateľskú misiu nenahovoríte ľahko, ale to neznamená, že by ju nezvládli. Zvládli a možno aj lepšie. Dôležitá je rozvážnosť, zodpovednosť, zmysel pre improvizáciu, tímovú hru a k tomu aj ten kúsok odvahy. Trošku problémov s aklimatizáciou by

Môžeme ísť domov

Vojenský veliteľ UNAMSIL brigádny generál Paul Opuku

► *Pán generál, nakoľko sú v roku 2006 v Sierra Leone voľby, nebolo vhodné, aby tu vojaci OSN ešte niekoľko mesiacov zostali?*

Misia UNAMSIL bola úspešne skončená a dôvody, prečo tu boli vojaci, už pominuli. Násilie, vyvražďovanie a dezorganizácia moci je už minulosťou, hoci naozaj nie tak dávno. Republika však už má všetky atribúty štátu, vláda má kontrolu nad ústrednými orgánmi moci a novo budovaná armáda je zárukou stability. Aj situácia v krajine je už bezpečná. Ak si odmyslíme nedokonalé komunikácie, nie je už hrozbou vydať sa na cestu. Nie je skrátka dôvod, aby tu ostávali medzinárodné mierové sily. Hoci – desať vojakov tu predsa len ostáva. Budú pracovať ako vojenský pozorovateľia a styční dôstojníci medzi orgánmi OSN a miestnymi úradmi.

► *Ekonomická situácia je však stále veľmi biedna, aj miestne médiá píš o vysokej miere korupcie a nezamestnanosť je vyše 60 percent. Vy sám ste z Ghany, takže problémy Afriky poznáte veľmi dobre, preto sa pýtam, či opäť nevznikne problém s destabilizáciou krajiny?*

To ale už nie je parketa vojenských síl. My sme vytvorili predpoklady, aby sa s bezpečnosťou v krajine vrátila do Sierra Leone turistika, ktorá sa tu začala výborne rozvíjať v 70-tych a 80-tych rokoch minulého storočia a bola prerušená vojnou. Vytvorili sme bezpečnostné predpoklady pre príchod investorov. Nepochybujem, že prvé roky sa aj súčasť OSN budú snažiť pomôcť Sierra Leone pri stabilizovaní ekonomickej a humanitárnej situácie. No a čo sa týka korupcie, pri miestnej vláde pôsobia poradné tímy z vyspelých krajín, ale to už nie je ďalej otázka pre mňa.

► *Pomohli materiálne a organizačne vojská OSN pri budovaní tunajších nových ozbrojených síl?*

Z tých materiálnych vecí môžem spomenúť napríklad fakt, že miestnej vláde odovzdáme budovu veliteľstva UNAMSIL aj s nábytkom, elektronikou a celým ostatným vybavením. V podstate každá väčšia národná jednotka domácim niečo necháva. India darovala mobilné ubytovacie bunky, Británia venovala niekoľko desiatok terénnych vozidiel a aj velenie UNAMSIL necháva vláde desať Forenerov. Prispela ale aj armáda Švajčiarska, ktorá mení kolesovú techniku a do

Sierra Leone poslala ako dar 260 nákladniakov a 120 džípov. Po vojakoch OSN tu ostávajú aj ošetrovne, pakistanskí ženisti vybuďovali len v posledných mesiacoch osem mostov, pomohli sme pri renovácii škôl. Čo sa týka výcviku, pomáhali sme napríklad dopravnou technikou pri prevozoch vojakov na cvičiská. Samotný výcvik je však v gescii medzinárodnej organizácie IMET, v ktorej sú lídri najmä britskí inštruktori.

► *Kedže Slovensko bolo v UNAMSIL zastúpené vojenskými pozorovateľmi, ako ste vnímali ich prácu?*

Vo všeobecnosti možno povedať, že činnosť vojenských pozorovateľov je veľmi náročná na psychickú aj fyzickú odolnosť, na schopnosť vychádzať s ľuďmi, zžiť sa s prostredím a na schopnosť správneho úsudku. Niekedy – a tak tomu bolo spočiatku aj v UNAMSIL, je tiež značne nebezpečná. Pre prácu celej misie sú však vojenský pozorovatelia nenahradiateľní. Preto im, vrátane všetkých slovenských vojakov, ktorí tu pôsobili, úprimne ďakujem. Aj oni odvieďli výbornú prácu.

možno mohli mať aj tí, ktorí sú zvyknutí na istotu logistického zabezpečenia a bezpečie v kasárenských či táborových priestoroch. Ak ste totiž pozorovateľ, pridelia vám terénne auto, určia miesto pôsobenia, vrtuľníkom či nákladniakom privezú rádiostanicu, anténu a zopár ďalších nevyhnutností. No a potom ste s troj- alebo aj desaťčlennou skupinou dôstojníkov odkázaní sami na seba, pričom každý je z inej krajiny a niekedy aj z iného svetadielu. V jednej skupine sa stretnú moslim s hinduistom, kresťanom, budhistom a africkým animistom, každý je úplne iný, s úplne iným materinským jazykom a kultúrou a všetci spolu vychádzajú výborne, až sa človek čuduje, prečo vlastne ľudia na svete vedú vojny.”

A čo kapitán Juraj Sepeši? Aj on rozpráva o tom, aké to je nájsť si ubytovanie niekde v osade uprostred buša, ako sa dokázať zmieriť so štandardom podradnej cenovej skupiny napríklad v chatrči z prúta s hlinenou podlahou. No a potom si kupovať potraviny na miestnom trhu, sám si prať alebo zohnať niekoho, kto vám vyperie. Samozrejme v rukách a spravidla v studenej vode. Variť si alebo zohnať kuchára, ktorý nevie variť európske jedlá, chodiť po vodu k najbližšiemu prameňu hoci aj niekoľko kilometrov – to je tiež na vás. Napriek tomu sú pozorovatelia oproti miestnemu obyvateľstvu, ktoré chodí po vodu pešo, v obrovskej výhode. Majú autá. Džípom treba cestovať po širokom okolí, niekedy

hodiny ďaleko po cestách, kde už pri 20 km rýchlosti hrozí, že si zničíte nápravy a hlavu rozbijete o strop, zisťovať humanitárnu situáciu, sledovať pohyby a konflikty ozbrojencov či zaznamenávať výskyt chorôb – a to všetko hlásiť centrálne.

Ked’ sme sa kapitána Juraja Sepešho pár dní pred jeho odchodom na Slovensko spýtali, prečo si domáci nevysypú zúfalé cesty aspoň štrkom, odpovedal nám protiotázkou: „Chcete vidieť výrobu štrku?” Čudná otázka – ale prečo nie? Nasadli sme do džípu. Juraj má jazdu terénom rád. Ale táto cesta – to už ani nie je terén, to je katastrofa. Desať kilometrov – skoro hodina. A potom kameňolom. V ňom ku kope s kusmi skál veľkými ako pecne chleba prichádzajú aj 14-roční chlapci či 16-ročné dievčatá, aby si odniesli po balvane a položili ho na vrch svojej hromádky kameňa. Na nohách majú len jednu topánku. Pristúpia si ňou balvan tak, aby sa im pri úderoch ťažkým kladivom neposúval. A potom ho rozbíjajú na štrk. Otročina. A odmena? Žiadne peniaze – len zopár sušených rybiek a k tomu miska ryže. Aj na to bude kapitán Sepeši na svojej materskej domovskej základni v Prešove spomínať. Aj na to, ako po svojom prilete mal len desať minút na výmenu skúseností so svojím predchodcom a ako bol potom vďačný učiteľom z prešovských jazykových vojenských kurzov, keď musel urobiť vodičské skúšky v angličtine a keď ho vrtuľník

UNAMSILu vysadil na hraniciach s Guineou.

„Mali sme pomerne početný – štrnásťčlenný tím, v ktorom bol Keňan, Pakistanec, Brit, Gambijčan, Zambijčan, Chorvát...” pokračoval cestou cez bezútešné slumy plechových chatrčí bez vody elektriny a kanalizácie Juraj. Hovoril o tom, ako si žiňal do biednej chatrče aspoň matrac, koľkokrát sa mu zlomila náprava, ako sa chránili pred chorobami, hadmi, škorpionmi a mravcami, ako si varili na otvorenom ohni, ako majú domáci zatiaľ ďaleko k európskemu štandardu hygieny a ako sa s ňou vyrovnávali oni, ako bol v niektorých dedinách prvým bielym návštevníkom – a ako prežil bez jedinej hnačky...

Aj Juraj je naozaj borec. Bol už na misii aj s vrtuľníkovou jednotkou v Bosne, ale Afrika bolo výzva celkom iného druhu. Zvládol ju. Po výbornom hodnotení ho na posledné mesiace prevelili na operačné riadiace centrum do Freetownu. On sa však už nadovšetko tešil na svoju leteckú zbrojárnu. V nej je naozaj expert. A keby sa pošťastila ešte dajaká odborná škola v zahraničí... Nuž, to už ale necháme na veliteľov. Aj jemu však ostanú spomienky na Sierra Leone, na Pohorie levov, odkiaľ už najmä zásluhou misie UNAMSIL nepočuť plač trýznených, mrzačených a vraždených, pripomínajúci to najhoršie peko, ale ktorému do raja chýba ešte strašne, strašne veľa.

Pavol VITKO

Riaditeľ Komunikačného odboru MO SR Maroš Kemény:

Tri dokumenty

► *Pán riaditeľ, ako vznikol nápad pripraviť dokumentárne filmy z misii v Iraku, Afganistane a v Kosove?*

Námet nám dala spätná väzba od civilnej verejnosti. Zistili, že laická verejnosť nemá reálny obraz toho, čo je poslaním slovenských vojakov v misiách. Rozhodli sme sa preto pripraviť dokumenty, ktoré na základe príbehov konkrétnych ľudí opisujú každodenný život našich vojakov v zahraničí. Podstatné bolo zdôrazniť to, že ich úlohou nie sú primárne bojové akcie, ale spravidla humanitárne operácie. Ich poslaním je predovšetkým pomáhať bežným ľuďom v krízových oblastiach sveta zapojiť sa späť do života alebo vytvoriť pre takýto život podmienky. Zamerali sme sa na tri strategické misie v Iraku, Afganistane a v Kosove, ktoré sú zahraničnopolitickou prioritou našej krajiny.

► *Kto filmy pripravoval?*

Vlani vznikla séria dokumentov o českých vojakoch nasadených v zahraničí. Volá sa Česká mise a natočili ju dokumentaristi Slovák Martin Rajec a Čech Marek Vítek. Odviedli skvelú prácu, preto sme sa rozhodli pre túto dvojicu aj my. Napokon s televíznym štábom vystočoval aj fotograf OBRANY Michal Burza.

► *Nakoľko ste riaditeľ Komunikačného odboru MO SR je tu aj otázka, či sú filmy autentické, respektíve či nie sú tak trochu domalované naružovo?*

Filmy nakrúcali profesionáli a počas dvoch týždňov, ktoré strávili v každej misii, sa snažili čo najautentickejšie zachytiť miestne reálie a absorbovať čo najviac z myslenia vojakov i domácej komunity.

Výsledné spracovanie je reálnym obrazom danej situácie. Filmy približujú situáciu cez príbehy ľudí, ktorých si filmári náhodne vytipovali. Napríklad v Afganistane stretli chlapca, ktorému mína odtrhla obe nohy. No a potom afganský príbeh opísali cez osud tohto chalana. Naším cieľom je, aby ľuďom bolo zrejmé, čo je poslaním našich vojakov, prečo sú tam, a prečo je to dôležité. Aby pochopili, že naši vojaci plnia úlohy súvisiace s tým, aby sa irackí, afganskí či kosovskí civilisti cítili bezpečnejšie. Ak bude bezpečný Irak, Afganistan, či Kosovo, o trochu bezpečnejší budú i ľudia na celom svete. Takže žiadne maľovanie na ružovo. Odporúčam tieto dokumenty zhladať každému kto si myslí, že naša účasť v podobných misiách je zbytočná, alebo že sú to pre našich vojakov ľahko zarobené peniaze.

► *Na Slovensku sa už dlhšie hovorí o nevyhnutnosti vrátiť sa najmä vo verejnoprávnej STV k tvorbe dokumentu. Prečo ste nespolupracovali s ňou?*

Bolo to našou prioritou, pretože som presvedčený, že takýto dokument patrí najmä do jej programu. Žiaľ, z viacerých dôvodov sme sa tentoraz nedohodli. Hoci v iných oblastiach je naša spolupráca dobrá a verím že bude pokračovať aj naďalej. Následne sme s našim projektom oslovili televíziu Markíza a tá na naše prekvapenie súhlasila. Ponúkla nám výhodný vysielač čas a aj výrobné kapacity, ktoré budú jej investíciou do týchto dokumentov. Zároveň bude Slovenskú misiu prezentovať prostredníctvom médií, ktoré s touto televíziou spolupracujú.

► *V roku 2005 začal na komunikačnom odbore pracovať nový trojčlenný televízny štáb. Aké sú jeho ciele?*

Naša pravidelná týždňová desaťminútovka PROFESIONÁL si našla svojich fanúšikov. V premiére si ju na Dvojke STV pozrie asi 100 tisíc ľudí. Pre takýto počet divákov má zmysel túto reláciu pripravovať. Každý rok okrem toho vyrábame minimálne dva 26-minútové dokumenty. Napríklad vlani sme jeden z nich

venovali koncu základnej vojenskej služby. A ešte k nášmu štábu – stojí na režisérke a scenáristke Lenke Chovanec, ktorej asistuje Jozef Buffa a mladá začínajúca producentka Andrea Gumbírová. V spolupráci s režisérom Ivanom Ostrochovským z STV vidieť synergický efekt a rast kvality ich tvorby. Tento rok sa chystáme pripraviť napríklad dokument z leteckých dní SIAD 2006.

► *Armádne filmové tímy v zahraničí, takmer všade značne početnejšie, čerpajú aj z jednej veľkej výhody, ktorú u nás nemajú. Môžu získavať materiál z vojenského filmového archívu, ktorý však v rámci delenia majetku bývalej federálnej armády ostal v Prahe...*

Bol som si tieto archívy v Prahe pozrieť, stará sa o ne Agentúra vojenských informácií a služieb. Mohol som sa presvedčiť, že priatelia v Českej republike filmový materiál archivujú par excellence, staré celulóidy transformujú do elektronickej podoby a v tomto smere im niet čo vyčítať. Situácia je ale taká, aká je. Ak by sme ju chceli otvoriť, muselo by to byť na vyššej úrovni. Zo svojej pozície pokladám však za dôležité, že česká strana sa nebráni tomu, aby tieto filmy mohol využívať aj slovenský armádny film, aby sme mali k tomuto archívu prístup.

► *Vráťme sa na záver k trom dokumentom. Kedy si ich diváci môžu pozrieť?*

Ich prvá slávnostná prezentácia bude 6. februára v bratislavskom divadle WEST. Bude spojená aj s vernisážou fotografií Michala Burzu. Následne tieto polhodinové dokumenty odvysiela TV Markíza v týždňových intervaloch. Konkrétne termíny budú prezentované vo všetkých armádnych médiách. Dobrou správou je skutočnosť, že plánujeme tieto dokumenty distribuovať na DVD nosičoch aj na jednotlivé vojenské útvary po celom Slovensku.

Pavol VITKO
Foto **Michal BURZA**

HAPPY BIRTHDAY, PROFESIONÁL!

Je to presne rok, čo vznikla nová podoba armádneho vysielania v Slovenskej televízii. Námety a dramaturgia relácie sa tvoria na Komunikačnom odbore KaMO, oddelení elektronických médií.

Často sa stáva, že autor práve dokončenej televíznej relácie by najradšej do záverečných titulkov pripísal nejaký odkaz pre diváka. Ako napríklad: Ďakujem, že ste to vydržali alebo Nenadávaťe na zvukára, v ten deň tam vôbec nebol!

Odkedy robím armádne vysielanie, žiada sa mi často pripojiť varovanie: Čo vidíte na obrazovke, v žiadnom prípade neskúšajte doma. Strelby, manipulácia s nebezpečnými látkami, boje zblízka, zlaňovanie budov strmhlav nadol, ako aj bungee jumping s kamerou v ruke (vďaka, vojenská polícia!).

Pre vojaka rutina, každodenný chlebiček, pre diváka kontakt s niečím, kam sám nemôže. Na jednej strane pokorný človek, disciplinovaný profesionál, ktorý o úspechoch hovorí veľmi decentne... Na druhej strane divák, nedočkavý nahliadnuť do sféry vlastnej bezpečnosti.

Asi takto sú kocky hodené, keď vyrážame z Bratislavy na nakrúcanie armádnej relácie PROFESIONÁL. Už rok sa snažíme premostiť tieto dve záujmové skupiny. Divák je daňový poplatník a my mu chceme interpretovať priority, hlavné princípy aj poznámky pod čiarou. Divák je však predovšetkým človek, ktorého zaujíma iný ľudský príbeh, a tak sa na prácu vojaka často pozeráme ako na osud. A vychádzame z toho, že televízny divák je zo všetkých

konzumentov médií najzvedavejší. Chce veľa počut a ešte viac vidieť. V zostihu očakáva, že mu poskytnete nové, objavné súvislosti. A želá si tiež okamžité odpovede na akúkoľvek otázku, ktorá sa práve zračí v jeho mysli.... A divák potrebuje aj komentár, aby sa pred TV prijímačom neprepracoval.

Medzi divákmi sú aj odborníci, nadšenci a veľkí fanúšikovia armády. Tých nechceme sklamať, naopak, potrebujeme ich odbornú podporu pri tvorbe relácie. A máme ambíciu nechať ich pred kamerou „zaúčinkovať“, aby potešili svojou vášňou aj iných divákov.

V roku 2005 sme nakrútili 42 PROFESIONÁLOV. Spolu 7 hodín vysielacieho času sme venovali témam budovania profesionálnej armády, nárokom na profesionálneho vojaka, cvičeniam, seminárom, súťažiam a inému „vykazovaniu činnosti“ na útvaroch, veliteľstvách, sekciách rezortu, v nárazníkových zónach, v konvojoch, nočných patrolách. Cestovali sme a pátrali po súvislostiach medzi našou bezpečnosťou doma a nestabilitou v problematických regiónoch sveta.

A nezostáva len pri televíznej relácii. Pripravujeme dokumentárne filmy, kde sa najpríťažlivejším témam venuje väčší priestor. V januári a februári 2006 zažiarila z obrazovky filmy cyklu „Slovenská misia“, polhodinové dokumenty o misiách v Afganistane, Kosove, Iraku a dokumentárny film spomienok na základnú vojenskú službu „Slúži(!) vlasti“.

Do „záverečných titulkov“ tohto textu patrí: Podakovanie všetkým, ktorí sa nechali vyrúšiť vo vlastnej práci, aby sme si my mohli robiť svoju, predstúpili pred kameru, zháňali podklady, vybavovali povolenia nakrúcania a poskytovali televíznemu štábu cenné rady.

N.B: Od januára 2006 vysielame reláciu PROFESIONÁL každý štvrtok okolo 20.00 na Dvojke.

Lenka CHOVANEC
Foto Pavol VITKO

Tím audiovizuálnej tvorby tvoria:

Mgr. Lenka Chovanec (1973) redaktorka vysielania pre Slovenskú televíziu na Kod KaMO, vyštudovala réžiu dokumentárneho filmu na Vysokej škole múzických umení v Bratislave.

Dr. Jozef Buffa (1953) pplk. v zálohe, nadšenec pre záznamovú techniku, pracuje ako kameraman.

Bc. Andrea Gumbirová (1983) produkčná audiovizuálnej tvorby, v magisterskom štúdiu filmovej a televíznej produkcie ďalej pokračuje na Vysokej škole múzických umení v Bratislave.

Prezident a hlavný veliteľ: Spokojnosť

„Tento rok bol významnejší tým, že sa dokončuje celá reforma armády,“ konštatoval 22. decembra 2005 prezident SR a hlavný veliteľ ozbrojených síl Ivan Gašparovič na pravidelnom predvianočnom stretnutí s ministrom obrany Jurajom Liškom a armádnou generalitou. Pokračoval: „Armáda má viac práce a možno tým aj viac problémov pri tejto reforme, pretože prechádza na profesionalizáciu celého zboru. Chcem konštatovať, že sa jej to darí možno lepšie, ako si to predstavovala.“ Ivan Gašparovič potom sumarizujúco dodal, že s prácou rezortu obrany je spokojný. Juraj Liška vyjadril presvedčenie, že v roku 2006 sa armáde podarí „dobro nastúpiť prvý rok bez vojakov základnej služby.“ Uvedol, že ozbrojené sily sa budú opierať aj o zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov, ktorý schválil parlament pred niekoľkými mesiacmi. Minister spomenul ešte transformáciu štátnych podnikov aj rozpočtových a príspevkových organizácií na akciové spoločnosti. Vyjadril presvedčenie, že nastúpená cesta je správna. Dotkol sa perspektívy vzdušných síl vrátane nákupu novej techniky. Vysvetlil návrh, aby ozbrojené sily zabezpečovali prepravu najvyšších ústavných činiteľov. Slovensko je totiž poslednou krajinou Severoatlantickej aliancie, ktorej prepravu najvyšších ústavných činiteľov zabezpečuje ministerstvo vnútra.

(pv)

Foto Michal BURZA

Ocenenie najlepších

V priestoroch Klubu Ministerstva obrany SR boli 21. decembra vyhlásení najlepší vojaci z vojenských útvarov v podriadenosti všetkých troch veliteľstiev. Vecný dar prevzali z rúk Náčelníka generálneho štábu OS SR generálporučika Ľubomíra Bulíka.

„Vymenovanie najlepších príslušníkov z radov mužstva a poddôstojníkov je výbornou formou ako prejaviť ocenenie a úctu nielen im samotným, ale predovšetkým ich práci, ktorú odvádzajú v prospech ozbrojených síl,“ povedal v príhovore generál Bulík. Vyjadril presvedčenie, že toto historicky prvé oceňovanie najpočetnejšej kategórie príslušníkov rezortu obrany je začiatkom dlhoročnej tradície.

Najlepšími vojakmi v hodnostnej kategórii mužstva boli vyhlásení: z pozemných síl slob. Miroslav Chomič, zo vzdušných síl des. Tomáš Murárik a zo síl výcviku a podpory des. Andrej Vída. Všetci boli odmenení za vzorné plnenie služobných povinností vo výcvikovom roku 2005. Vyhlásený bol tiež najlepší poddôstojník Ozbrojených síl SR. Stal sa ním rtm. Ľubomír Medenci. „Toto uznanie je pre mňa veľkou motiváciou do budúcnosti. Zaväzuje ma k ešte zodpovednejšiemu výkonu svojej profesie,“ zdôveril sa rotmajster Medenci z martinskej Poddôstojníckej akadémie.

Za vzorné plnenie služobných povinností a reprezentáciu Ozbrojených síl SR bol vecným darom odmenený aj hovorca ozbrojených síl kapitán Mgr. Milan Vanga. Udelením ďakovného listu a slovami vďaky za aktívnu a zodpovednú prácu sa náčelník generálneho štábu rozlúčil s dôstojníkmi GŠ, ktorí koncom roka ukončili vojenskú kariéru a vystúpili z radov profesionálnych vojakov Ozbrojených síl SR.

Vladislav VAVRINEC

Martinčania opäť prví

Zatiaľ prvou jednotkou Ozbrojených síl SR, ktorá je schopná samostatne pôsobiť mimo územia Slovenska v medzinárodných zoskupeniach pod vedením NATO, je Prápor okamžitej reakcie z Martina.

Afirmačný certifikát prevzal 19. decembra minulého roku z rúk zástupcu náčelníka štábu operácií CC LAND NATO Heidelberg, brigádneho generála Andre Defaweho, veliteľ práporu pplk. Martin Stoklasa. „Získanie tohto certifikátu je nielen cenným ohodnotením veliteľstva a štábu nášho útvaru, ale aj záväzkom do budúcnosti pre všetkých jeho príslušníkov,“ zdôveril sa veliteľ Stoklasa.

Zvládnutie afirmačného procesu je jednou z najnáročnejších úloh, aké prápor v doterajšej desaťročnej histórii plnil. Jeho hlavným cieľom bolo preverenie pripravenosti PrOR na vedenie spoločných medzinárodných vojenských operácií samostatne pod velením NATO. Po jeho absolvovaní sa etapa náročnej prípravy a výcviku nekončí. Útvar bude musieť preukázať vycvičenosť ešte pri samotnej certifikácii, ktorá rozhodne o jeho zaradení do síl vysokej pripravenosti NATO.

„Príslušníci práporu dokázali, že sú schopní plánovať, riadiť a viesť boj na úrovni práporu v medzinárodnom prostredí, využívajúc výhradne anglický jazyk,“ skonštatoval náčelník generálneho štábu generálporučik Ľubomír Bulík. Dodal: „Týmto afirmačným procesom sa príprava práporu nekončí. Bude nasledovať odovzdávanie skúseností pri príprave ďalšieho práporu, a samozrejme, postupne aj vyšších stupňov velenia, brigády a veliteľstva pozemných síl.“

(vv)

Trinástka je pre niekoho nešťastné číslo. Pre poručíčku Moniku Matušákovú však 13. november 2005 zostane v pamäti nadlho. Práve v tento deň sa ocitla medzi 22 najlepšimi absolventmi slovenských vysokých škôl ako jediná zástupkyňa ozbrojených síl. Už deviaty ročník tohto podujatia organizovala Ľudová banka v spolupráci so Slovenskou rektorskou konferenciou.

GRAND PRIX pre Moniku

Monika niekoľko mesiacov pôsobí ako zastupujúca dôstojníčka spojovacieho veliteľstva v Novom Meste nad Váhom. Na nové pôsobisko si rýchlo zvykla. V meste na Považí býva na priváte. V pracovnom kolektíve veliteľstva je viacero mladých ľudí a na armádne pomery je tu aj značné zastúpenie žien.

JEDINÁ Z OZBROJENÝCH SÍL

Pred pár mesiacmi 23-ročná Monika úspešne dokončila päťročné štúdium v Akadémii ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika (AOS) v Liptovskom Mikuláši. S vynikajúcimi výsledkami tu študovala špecializáciu vojenská spojovacia technika. V ten nedeľný večer 13. novembra kráčala priestormi vysvietenej budovy Slovenskej filharmónie nie v tradičnej uniforme, ale v dlhej róbe, aby prevzala strieborný medailu - symbol Grand Prix a diplom ako ocenenie výnimočnosti laureáta.

Okrem rodičov a priateľa Mariána bol pri jej úspechu v hľadisku aj rektor AOS Ján Kurty, ktorý ju na cenu nominoval. „Grand Prix Ľudovej banky za vzdelanosť je ocenenie najlepších absolventov všetkých vysokých škôl na Slovensku v danom akademickom roku,“ približuje dôvody udeľovania ceny rektor Ján Kurty. Zámerom organizátorov je motivovať študentov k lepším študijným výsledkom (každý ocenený okrem symbolickej medaily a diplomu dostane odmenu 40 000 Sk) a upriamiť pozornosť verejnosti na význam vzdelania a vzdelanosti pre našu spoločnosť. Kritériami výberu sú vynikajúce študijné výsledky, výrazná medziná-

rodná reprezentácia, prípadne úspech, ale aj všeobecná rozhladenosť a osobnostný profil absolventa.

Väčšina laureátov pokračuje v ďalšom štúdiu. Rovnaké plány má aj Monika Matušáková, rodáčka z Brezna, kde absolvovala obchodnú akadémiu. Čaká, kedy bude v akadémii akreditovaný tretí doktorandský stupeň vysokoškolskej prípravy a po získaní potrebnej praxe v útvare sa chce na toto štúdium prihlásiť.

NAPLNILA MAMIN SEN

„Na vojenskú vysokú školu som nešla veľmi z vlastného presvedčenia. Čiastočne to bolo na mamin popud, ktorá sama kedysi chcela byť profesionálnou vojačkou a nevyšlo jej to, čiastočne aj preto, že sa mi páčila predstava, že budem veliť mužom,“ snažila sa rozpomenúť na svoju pôvodnú motiváciu pri voľbe školy a povolania Monika. Spomína, že otec nebol veľmi nadšený jej rozhodnutím ísť na vojenskú školu. Zmieril sa s tým až po skončení školy a najmä keď jeho dcéra prevzala ocenenie v Slovenskej filharmónii.

Dnes Monika vie, že sa rozhodla správne. Akadémia ozbrojených síl jej dala nielen dobré vzdelanie, ale aj perspektívu istého zamestnania a možnosti ďalšieho odborného rastu. „Myslím si, že vojenská škola je dosť ťažká. Študenti musia zvládnuť nielen náročné štúdium, ako na akejkolvek inej civilnej škole, ale musia byť fyzicky zdatní a zvládať pomerne veľkú predovšetkým psychickú záťaž. Mňa všetky spomínané ťažkosti a problémy skôr tahali dopredu a podnecovali k väčšej aktivite,“ konštatuje poručíčka Matušáková.

A čo podľa Moniky rozhodlo o jej nominácii na Grand Prix? „Asi tri týždne po promóciách mi zo školy nomináciu oznámili, ale veľmi som tomu neverila, veď niektorí spolužiaci mali predsa len o niečo lepšie známky. Presvedčila ma až oficiálna pozvánka na galavečer v Slovenskej filharmónii. Vraj rozhodla kvalita mojej diplomovej práce.“ Na tému diplomovky „Používateľské služby Alcatel 1000-S12“ nadviazala aj prácou v rámci študentskej vedeckej a odbornej činnosti, s ktorou v AOS obsadila druhé miesto a na brnianskej Univerzite obrany skončila štvrtá. Takže skúsenosť s prezentáciou vlastnej práce už Monika mala, ale na odovzdávanie cien však šla, podľa jej vlastných slov, s malou dušičkou: „Tá obrovská sála plná ľudí! Svetlá! A nevedela som, čo sa odo mňa očakáva. Mám na pódii aj niečo povedať? Prišla aj tréma, ale našťastie stačilo prevziať cenu a práve vďaka prudkým reflektorm som do sály vôbec nevidela. Takéto ocenenie určite každého poteší a povzbudí. A finančná odmena? Neviem, asi to budem považovať za základ úspor na budúce bývanie,“ zveruje sa Monika.

Od roku 1997 bolo ocenených spolu 165 najlepších absolventov vysokých škôl cenou Ľudovej banky. Väčšina z nich pokračuje v štúdiu na vysokých školách a univerzitách. Na Slovensku aj v zahraničí. Ďalší sú na rôznych zahraničných stážach, pracujú v medzinárodných vedeckých tímoch. Kto vie, akým smerom pôjde Monika? Kam ju ešte vietor zaveje a aké ďalšie uplatnenie nájde v Ozbrojených silách SR?

Soňa JAROŠOVÁ
Foto Michal BURZA

Zákon

a život

Aplikácia Zákona č. 346/2005 Z.z. o štátnej službe profesionálnych vojakov OS SR v praxi prináša niektoré nejasnosti. Na vaše najčastejšie otázky, týkajúce sa uplatňovania ustanovení tohto zákona, odpovedá JUDr. Stanislav Črep, CSc. zo Sekcie legislatívy a práva MO SR.

► *Môže mať občan pri prijatí do štátnej služby profesionálneho vojaka OS SR okrem štátneho občianstva Slovenskej republiky aj iné štátne občianstvo?*

Na úvod treba povedať, že štátne občianstvo vyjadruje vzťah fyzickej osoby ku konkrétnemu štátu. So štátnym občianstvom sa spájajú niektoré práva a slobody. Problém štátneho občianstva SR rieši zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve v znení neskorších predpisov. Slovenské štátne občianstvo možno získať v zásade tromi spôsobmi - narodením, osvojením či udelením.

Vládny návrh zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozbrojených síl SR medzi podmienky prijatia do štátnej služby uviedol podmienku štátneho občianstva v ustanovení § 13 ods. 1 písm. g) takto: „nemá cudzie štátne občianstvo“. Na návrh gestorského výboru, čiže Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť, bol vládny návrh uvedeného textu zosúladený so Zmluvou o založení Európskeho spoločenstva (v znení zmlúv z Ríma, Maastrichtu, Amsterdamu, Nice /zmluvy o pristúpení k EÚ/, Aktu o podmienkach pristúpenia). Je to najmä Druhá časť – Občianstvo Únie a Tretia časť Hlava III, Voľný pohyb osôb, služieb a kapitálu, Kapitola 1 - Pracovníci.

Podľa uvedenej úpravy občanom EÚ je každá osoba, ktorá má štátnu príslušnosť členského štátu únie. To znamená, že občianstvo v EÚ sa musí vyjadriť vždy štátnou príslušnosťou členského štátu únie. Vo vnútri Spoločenstva je zabezpečený voľný pohyb pracovníkov. Voľný pohyb pracovníkov môže byť obmedzený odôvodnením verejného poriadku, verejnej bezpečnosti a ochranou zdravia. Ustanovenia o voľnom pohybe pracovníkov sa však nevzťahujú na zamestnávanie vo verejnej správe. Na uvedenom právnom základe bol vládny návrh textu v ustanovení paragrafu 13 odstavec 1 písmeno g) upravený takto: „má štátne občianstvo Slovenskej republiky“ a písmeno h) „má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky“.

Odpoveď na otázku „môže mať občan pri prijatí aj iné štátne občianstvo?“ treba hľadať v ustanovení § 13 ods. 4 písm. d) a 15 ods. 5 písm. e) bod 1. zákona číslo 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov OS SR a v zmene a doplnení niektorých zákonov. V citovaných ustanoveniach zákona sa uvádza, že služobný úrad je oprávnený pri skúmaní podmienok prijatia do štátnej služby zisťovať a spracúvať údaje o štátnom občianstve, prípadne ďalšom štátnom občianstve a o zmenách štátneho občianstva. Občan v rámci výberového konania, ktorým sa overuje splnenie podmienok pre prijatie do štátnej služby, predkladá čestné vyhlásenie, že nemá cudzie štátne občianstvo.

► *Majú byty v správe BARMO charakter „služobné byty“?*

- Odpoveď treba hľadať v článku I bod 2. zákon číslo 484/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 189/1992 Zb. o úprave niektorých pomerov súvisiacich s

nájomom bytov a s bytovými náhradami. Táto novelizácia vyplynula z programu dotácií na výstavbu služobných bytov pre profesionálnych vojakov. Z hľadiska predchádzajúcej právnej úpravy boli služobnými bytmi vo vzťahu k bytom obstarávaným zo štátnych prostriedkov iba byty určené na bývanie profesionálnych vojakov a súčasne sa nachádzajúce v priestore pre ozbrojené zbory, pričom tento priestor nebol legislatívne vymedzený. Uvedená novela nahradila terminologicky zastarané znenie § 1 ods. 3 („vojak z povolania“) a pojmy („vojenský priestor“ a „priestor vyhradený pre ozbrojené zbory“), ktoré vyvolávali spory a neboli definované v žiadnom všeobecne záväznom právnom predpise. Nahradilo ich jednoznačné znenie, čo je služobným bytom. Služobným bytom je teda aj byt vo vlastníctve štátu trvalo určeným na bývanie profesionálnych vojakov. Služobným bytom sa teda stali všetky byty, ktoré sú v správe rozpočtových a príspevkových organizácií štátu, ktoré sú určené na bývanie ich zamestnancov.

► *Podľa ustanovenia § 18 ods. 4 zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov sa majú určiť sumy úhrady len nákladov vynaložených na naturálne a finančné zabezpečenie vysokoškolského štúdia. Prečo nie aj za štúdiu?*

- Odpoveď je nutne hľadať v článku 42 Ústavy Slovenskej republiky, kde sa uvádza, že občania SR majú právo na bezplatné vzdelanie v základných a stredných školách, podľa schopnosti občana a možnosti spoločnosti aj na vysokých školách.

Vladislav VAVRINEC
Foto Michal BURZA

Zmeny v poskytovaní poukazov

V roku 2005 sa zmenili niektoré povinnosti pri manipulácii s poukazmi v oblasti domácej rekreácie a letných detských táborov, ako aj pri podávaní prihlášok na rekreačné pobyty v roku 2006. O zmenách nás informovala vedúca oddelenia zabezpečenia rekreácií Ing. Monika Valentovičová z Vojského úradu sociálneho zabezpečenia Bratislava.

Ministerstvo obrany SR organizuje v roku 2006 domáce rekreácie a letné detské tábory vo vojenských zotavovniach Tatranské Zruby, Zemplínska šírava a Smrekovica. „Oprávnenými osobami, ktoré tieto rekreácie a tábory môžu využívať, sú: profesionálni vojaci, rodinní príslušníci vojakov (manžel/ka, nezaopatrené deti), štátni zamestnanci a zamestnanci rezortu MO SR (ďalej len zamestnanci), rodinní príslušníci zamestnancov, poberatelia dôchodku z výsluhového zabezpečenia, rodinní príslušníci poberateľov dôchodku z výsluhového zabezpečenia, vojnoví veteráni a rodinní príslušníci vojnových veteránov,“ objasňuje Ing. Valentovičová.

KOĽKO ZAPLATÍME?

„Oprávneným osobám prináleží nárok na príspevok na rekreačný pobyt z osobitného účtu. Tento príspevok podlieha zdaneniu v zmysle zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmu v znení neskorších predpisov. Na domácej rekreácii sa spolu s vojakom, zamestnancom, prípadne aj samostatne, môžu zúčastniť aj ďalšie osoby,“ upresňuje vedúca, „ale tieto osoby však nárok na poskytnutie príspevku z osobitného účtu nemajú. Rekreačný pobyt si musia v prípade záujmu uhradiť v plnej výške.“

Platba za rekreačný poukaz sa delí na účastnícky poplatok a na príspevok, ktorý držiteľ poukazu neuhrádza. Pomer medzi účastníckym poplatkom a príspevkom je pri jednotlivých kategóriách rozdielny a podrobnejšie o ňom informuje Smernica MO SR č. 9/2005 o poskytovaní rekreačnej starostlivosti vo vojenských zotavovniach v pôsobnosti MO SR.

NOVÉ PRAVIDLÁ

„VÚSZ poslal na hlavné distribučné súčasti prehľad poukazov na rok 2006 už v októbri 2005. Distribútori boli povinní oboznámiť s týmto prehľadom svoje distribučne podriadené zložky. Výsledky komisií, ktoré boli povinné svojím rozhodnutím prideliť poukazy záujemcom, sme prijali v novembri minulého roku. Chcem zdôrazniť, že výsledky komisie sú považované za záväznú objednávku a stávajú sa záväzným podkladom pre kontrakt s vojenskými zotavovňami,“ upozorňuje Ing. Valentovičová.

Držiteľ poukazu je povinný nastúpiť na rekreáciu v nástupný deň. V prípade, že nastali skutočnosti, ktoré by viedli k úprave dĺžky turnusu rekreačného pobytu, je potrebné doložiť potvrdenie o opodstatnenosti tejto úpravy. Ak držiteľ poukazu preukáže VÚSZ adekvátne potvrdenie, platba za nevyužitú časť rekreačného turnusu sa naňho nevzťahuje. Ale vyskytujú sa i prípady, keď držiteľ poukazu nepredloží potrebné potvrdenia, prečo nenastúpil resp. prerušil rekreáciu. V takých prípadoch musí uhradiť storno poplatok, ktorý je vo výške účastníckeho poplatku.

„Ak držiteľ poukazu, ktorému bol pridelený poukaz či už komisiou alebo ako dodatočná objednávka priamo na našom oddelení a na rekreáciu nenastúpi a nedoloží adekvátne potvrdenie v zmysle Metodického usmernenia riaditeľa VÚSZ, bude hmotne zodpovedný za vzniknutú škodu. Účastnícky poplatok sa rovná súčtu počtu

neabsolvovaných rekreačných dní a násobí sa platbou za cenovú kategóriu príslušnej osoby,“ vysvetľuje M. Valentovičová.

AK NEMÔŽEM ÍŠť...

V priebehu kalendárneho roku môže držiteľ poukazu poukaz vrátiť. Musí tak ale urobiť najneskôr 60 dní pred nástupom na rekreačný turnus. Túto skutočnosť však musí bezodkladne nahlásiť pracovníkom oddelenia zabezpečenia rekreácií VÚSZ na tel. č. 0960 316 074 a 0960 316 071 a zároveň tento poukaz poslať na adresu úradu. Vrátený poukaz bude zaradený do redistribúcie a poskytnutý náhradníkom podľa evidencie žiadateľov. Ak sa v evidencii OZR nenachádza náhradný žiadateľ o vrátený rekreačný poukaz, je hmotne zodpovedná osoba, ktorá ho bez potvrdenia oprávnenosti zrušenia poukazu vrátila.

Držiteľ poukazu je tiež povinný písomne oznámiť bezodkladné plnenie služobných povinností ako dôvod nenastúpenia. Túto skutočnosť potom musí zdokladovať výpisom z rozkazu veliteľa útvaru, úradu, sekcie. V takom prípade sa na držiteľa poukazu nevzťahuje hmotná zodpovednosť.

Pri nenastúpení na rekreačný pobyt zo zdravotných dôvodov treba predložiť lekárske potvrdenie. Pri iných závažných rodinných dôvodoch VÚSZ požaduje predloženie adekvátneho potvrdenia danej skutočnosti.

V prípade nezdokladovania sa na držiteľa poukazu vzťahuje platba storno poplatku. Storno poplatok sa rovná účastníckemu poplatku, čiže výške skutočných nákladov na rekreáciu. Osoba, ktorá bola v kalendárnom roku na rekreačnom pobyte, je povinná oznámiť zmenu v údajoch o mieste trvalého pobytu na adresu VÚSZ z dôvodu vykonania plnenia daňovej povinnosti.

Vladislav VAVRINEC

Ilustračné foto Otakar HRABÁK

Uvedené povinnosti sa vzťahujú aj pri rekreačnej starostlivosti v rámci letných detských táborov.

V priebehu celého kalendárneho roka všetky oprávnené osoby majú možnosť doobjednať si na oddelení zabezpečenia rekreácií akýkoľvek poukaz na rekreačný pobyt. Túto skutočnosť môžu oznámiť aj faxom vo forme záväznej prihlášky, ktorá sa nachádza na webovej stránke úradu v Metodickom usmernení R VÚSZ. Je potrebné, aby takýto žiadateľ poskytol oddeleniu všetky údaje v nej uvedené. V prípade, ak sa na oddelení takýto poukaz nachádza, bude žiadateľovi poukaz poskytnutý. Treba však, aby o tejto veci jeho nadriadený vedel a aby pridelenie tohto rekreačného poukazu bolo zaznamenané v rozkaze veliteľa útvaru, úradu, sekcie.

Držiteľ poukazu na rekreačný pobyt je povinný:

- zabezpečiť uverejnenie takto prideleného poukazu v rozkaze veliteľa útvaru, úradu, sekcie
- do 31. januára 2006 zaslať na VÚSZ riadne vyplnený diel „C“
- najneskôr do 30 dní pred nástupom na rekreáciu zaslať príslušnej vojenskej zotavovni vyplnený diel „B“ s priloženým potvrdením o zaplatení účastníckeho poplatku poštovou poukážkou.

Blížšie informácie získate na adrese:

- VÚSZ
- Špitálska 22,
- 812 74 Bratislava
- tel.: (0960) 316 074 a 316 071
- www.vusz.sk

MOKYS

Komunikácia a informovanosť všetkých zložiek armády, najmä komunikácia veliteľa s podriadenými v reálnom čase prináša informačnú prevahu nad protivníkom. Armáda SR zdedila prostriedky po armáde ČSFR. Bez radikálnych zmien je výzbroj – technika určená na komunikáciu vo výzbroji OS SR dodnes. Táto technika je prevažne analógová, technicky aj morálne zastaraná. Tento dôvod viedol ku generovaniu operačnej požiadavky OS SR na prezbrojenie komunikačných prostriedkov pre takticko-operačné účely tzv. mobilných komunikačných prostriedkov.

V dobe vzniku tejto operačnej požiadavky boli na vrchole komunikačných technológií zariadenia na báze ISDN s rozhraniami typu EUROCOM. Táto operačná potreba bola pretavená začiatkom XXI. storočia do projektu TOKOS. Ide o technológiu plne digitálnu, zabezpečujúcu požadované parametre spojenia pre modernú armádu a umožňujúcu spojenie s partnermi v NATO. Nevýhodou je cena tejto technológie a obvodovo orientované spojenie, ako aj postupne zastarané riešenia.

ODSTRÁNENIE NEVÝHOD

Tieto nevýhody odstraňuje navrhnutý systém MOKYS založený na internetovom protokole IP. Ide o úplne inú filozofiu spojenia účastníkov vytvorenej taktickej siete. Systém umožňuje zníženie nákladov na jeho zostavenie využitím najmodernejších technologických prvkov dostupných z komerčne produkovaných zariadení na trhu a ich zosúladienie s vojenskými riešeniami. Uvedené riešenie zabezpečí technologickú aj informačnú interoperabilitu s kľúčovými partnermi v NATO a EÚ. Systémy rovnakého typu v súčasnosti budujú armády štátov ako napríklad USA, Veľká Británia, Francúzsko, Nemecko, Holandsko, Bulharsko a iné.

Systém navyše umožňuje priame nasadenie informačných systémov typu C2S – Command and Control – systémov velenia a riadenia bez nutnosti špeciálnych úprav programového vybavenia samotného systému, pretože sú použité komerčne dostupné prvky ako operačný systém a systém manažmentu siete.

Na štvrtom rokovaní Kolégia ministra obrany SR v apríli 2005 bola schválená konečná podoba akvizičného projektu MOKYS – Mobilného Komunikačného Systému OS SR. Komisia zložená z odborníkov MO SR, generálneho štábu, veliteľstiev vzdušných, pozemných síl a síl výcviku a podpory vypracovala na základe akvizičného projektu špecifikácie na obstaranie takéhoto systému.

VYHLÁSENIE SÚŤAŽE

Úrad pre investície a akvizície ministerstva obrany (ÚIA) vyhlásil 7. júla 2005 medzinárodnú verejnú obchodnú súťaž na dodávku takéhoto systému.

Verejná obchodná súťaž na MOKYS bola z dôvodu čo najväčšej transparentnosti vyhlásená na internete, ako aj cestou zastúpenia SR v NATO. MO SR navyše emailom upozornilo na ňu 17 najväčších svetových a domácich dodávateľov podobnej technológie, ktorí v

predchádzajúcom období prejavili záujem zúčastniť sa na tomto tendre.

Pretože ide o vojensky pomerne komplikovaný a ucelený systém s plánovaným budovaním až do roku 2015, mala súťaž celkovo štyri kolá.

V prvom kole „A“ – išlo o predkvalifikačné kolo. Tu museli uchádzači deklarovať pripravenosť plniť zákazku tohto rozsahu, museli spĺňať náročné bezpečnostné kritériá a preukázať sa certifikátom priemyselnej bezpečnosti pre stupeň utajenia NATO TAJNÉ. Museli zložiť požadovanú finančnú zábezpeku (150 miliónov Sk). Tiež museli predložiť celý rad dokumentov, ako je to obvyklé pri súťaži tohto charakteru.

Do súťaže sa prihlásilo 6 spoločností: BAE Systems (USA), HARRIS Corporations (USA), General Dynamic (USA), SELANIA Communications (Taliansko), TADERAN (Izrael), THALES Communications (Francúzsko).

Z dôvodu nesplnenia všetkých požadovaných kritérií boli z ďalšej súťaže vylúčení TADERAN a General Dynamic.

V každom ďalšom kole bol v zmysle vyhlásených podmienok vylúčený uchádzač, ktorý získal najmenší počet bodov.

V druhom kole „B“ hodnotila komisia predložené technické návrhy a riešenia. Išlo o rozsiahly a technicky náročný materiál. Technický návrh obsahoval kompletné technické riešenie taktickej siete. Zoznam a druhy jednotlivých zariadení, ako sú rádiové stanice, rádioreleové zariadenia, sieťové komponenty, počítače, šifrátory a celý rad ďalších zariadení, bez ktorých takúto rozsiahlu sieť nemožno vybudovať a následne

prevádzkovať. Obsahoval konkrétne navrhované technické parametre jednotlivých prvkov, ako aj možné konfigurácie siete a jednotlivých uzlov – prevádzkarní systému. V tomto kole bola pre najnižší počet bodov vylúčená spoločnosť HARRIS Corporations (USA). Postúpili BAE Systems (USA), SELANIA Communications (Taliansko) a THALES Communications (Francúzsko).

FUNKČNOSŤ

V treťom kole „C“ – hodnotila komisia predvedenie komplexnej požadovanej funkcionality všetkých kľúčových uzlov a zariadení, ako aj funkčnosť systému velenia a riadenia, a to na reálne zapojených zariadeniach a uzloch. Spoločnosti vytvorili dva uzly siete brigádneho typu a jeden uzol práporného typu. Ich úloha bola predviesť predpísané druhy spojenia a prenosu dát a povelov medzi rôznymi bodmi takto vybudovanej siete. Mali aj simulovať viaceré druhy výpadkov a krízových situácií, ktoré sa môžu reálne v takomto poľnom systéme vyskytnúť. Tiež predviedli svoje riešenie pre zabezpečenie velenia a riadenia na bojisku. V neposlednom rade museli spoločnosti dokázať, že práve ich navrhované riešenie je to najbezpečnejšie z pohľadu utajenia, ako aj zabezpečenia všetkých požadovaných parametrov na takýto sofistikovaný systém. V tomto kole bola z dôvodu získania najnižšieho počtu bodov vylúčená spoločnosť SELANIA Communications (Taliansko). Do finále postúpili BAE Systems (USA) a THALES Communications (Francúzsko).

CENA

Vo štvrtom kole „D“ hodnotila komisia predložené cenové ponuky od spoločností a ponúknutú logistickú podporu pre systém počas celej životnosti zariadenia, pretože práve tento prvok zohráva kľúčovú úlohu v plne profesionalizovanej armáde, ktorá už nedisponuje rozsiahlou základňou opravárenských podnikov a podobne.

Po sčítaní všetkých kôl sa s najvyšším počtom bodov stala spoločnosť BAE Systems Information and Electronic Systems Integration Inc. víťazom verejnej obchodnej súťaže na systém MOKYS.

Treba zdôrazniť, že na súťaži sa zúčastnili špičkové spoločnosti, a to nielen z pohľadu európskeho trhu. Samozrejme ako každá súťaž, tak i táto môže mať len jedného víťaza. Aj keď v tomto prípade by bolo možné bez preháňania označiť viacerých víťazov. Samozrejme, hlavným víťazom je spoločnosť BAE, ale z pohľadu ozbrojených síl SR možno konštatovať, že víťazmi sme aj my ako budúci užívatelia systému. Systém odstráni značnú technologickú zaostalosť existujúcej taktickej komunikácie a vytvorí podmienky pre existenciu modernej poľnej komunikácie. Pretože spoločnosť ponúkla offsetové programy pre slovenský priemysel, môžeme privítať aj tento aspekt práve ukončenej súťaže. BAE sa v zmluve o budúcich zmluvách s MO SR zaviazala preinvestovať formou nepriameho offsetu v Slovenskej republike minimálne hodnotu celého preinvestovaného objemu na projekt MOKYS počas celej doby zmluvného vzťahu na dodávku tohto systému. Vzniknú tak nové pracovné miesta a príležitosti pre občanov SR, hlavne v regiónoch stredného a východného Slovenska.

Prvé dodávky častí systému a ich zaradenie do výbroje predpokladáme v druhej polovici roku 2006.

Ing. Stanislav KENDRA

autor je riaditeľ Odboru komunikačných a informačných systémov a frekvenčného manažmentu Sekcie vyzbrojovania MO SR

NEDOSTATOČNÁ INFORMOVANOSŤ

Vážení čitatelia,

jedným z poslání redakcie OBRANA je pomáhať riešiť problémy, pripomienky či návrhy ich publikovaním. Na druhej strane budeme poskytovať priestor na objasnenie situácie, vysvetlenie cieľov alebo definovanie štádia ich naplňania. Je to o korektnosti, ústretovosti a spolupráci ľudí, ktorí, hoci na rozličných pozíciách, „ťahajú spoločnú káru“. Príkladom takéhoto dialógu by mohla byť dvojica článkov Nespokojní vojaci na strane 5 a Nedostatočná informovanosť na strane tejto. Zároveň pánovi brigádnemu generálovi Ľubomírovi Háberlovi ďakujeme za rýchlu reakciu.

Redakcia

V časopise OBRANA bol v októbri 2005 uverejnený článok náčelníka Štábu logistiky GŠ OS SR, prostredníctvom ktorého sme informovali vojenskú verejnosť o zámere modernizácie výstroja príslušníkov OS SR.

V rámci potreby inovácie a modernizácie materiálu na osobné používanie (ďalej len „MnOP“) vyvolanej aj na základe poznatkov a kritických pripomienok príslušníkov OS SR náčelník GŠ OS SR dňa 26. 4. 2005 schválil „Plán inovácie výstrojových súčiastok na roky 2005 - 2007“.

V druhom polroku 2005 bol zavedený do používania modernizovaný a novozavedený MnOP (termobielizeň, topánky poľné do sťažených klimatických podmienok so sympatexovou vložkou – podobné ako obuv používaná v AČR, spací vak do sťažených klimatických podmienok, taktická vesta, nová malá a veľká poľná). V roku 2006 je plánovaná modernizácia poľnej rovnosaty, zimnej kukly, ale aj súčiastok služobnej rovnosaty. Goratexový odev sa v súčasnosti testuje v podmienkach zahraničnej misie v Kosove.

Na realizáciu zabezpečenia príslušníkov jednotlivých útvarov a zariadení OS SR bol spracovaný harmonogram a v praxi sa už realizuje výdaj novozavedených súčiastok MnOP v závislosti od priorit OS SR a zavedení MnOP do používania. Týmto materiálom sú prednostne vybavení príslušníci zahraničných misií, práporu okamžitej reakcie a pluku špeciálneho určenia. V závislosti od pridelených finančných prostriedkov a kapacitných možností dodávateľov je predpoklad postupného vystrojovania všetkých príslušníkov OS SR.

Výdaj termobielizne pre vybraných príslušníkov michalovského mechanizovaného práporu bol plánovaný a skutočne je zabezpečený do konca januára 2006 a ostatných príslušníkov tohto útvaru do konca roka 2006.

Do používania v OS SR sú súčiastky MnOP zavádzané až na základe úspešných vojskových skúšok. V mnohých prípadoch však najviac kritiky na novozavedenú súčiastku je z radov príslušníkov OS SR, ktorí tieto vojskové skúšky vyko-

návali. Takýto je i prípad kritizovanej taktickej bojovej vesty.

Vo všeobecnosti je však možné konštatovať, že kritika obsiahnutá v uvedenom článku vyplýva z nedostatočnej informovanosti príslušníkov tohto útvaru z hľadiska problematiky zabezpečenia MnOP a v niektorých prípadoch tiež z nedostatočnej starostlivosti o výstrojové súčiastky, ktoré sú v súčasnej dobe v osobnom vlastníctve profesionálnych vojakov a na ich údržbu je im poskytovaný finančný príspevok. Napríklad v snahe „ušetriť“ tieto prostriedky si výstrojové súčiastky nedávajú chemicky čistiť, ale perú ich v domácich práčkach a týmto sa strácajú ich impregnačné vlastnosti.

V závere treba zdôrazniť, že to, ako sú zabezpečení jednotliví príslušníci útvarov a zariadení OS SR, v nemalej miere závisí od toho, ako a v akom objeme sú na tento účel vyčleňované finančné prostriedky ich priamymi nadriadenými. Logistika OS SR je v tomto smere výkonným orgánom, realizujúcim požiadavky veliteľských zložiek. Všetky poznatky (aj kritické) v oblasti logistickej podpory sú využívané na zlepšenie vystrojovania a zabezpečenia príslušníkov OS SR.

brigádnny generál Ing. Ľubomír HÁBERL
náčelník Štábu logistiky Generálneho štábu OS SR

Pomoc občanom

Na prelome rokov si kalamitná situácia súvisiaca so snehom a povodňami vyžiadala aj zásah síl a prostriedkov OS SR. V zmysle nariadenia náčelníka Generálneho štábu boli vyčlenené pohotovostné skupiny v útvaroch na zabezpečenie likvidácie kalamitných situácií. Na základe požiadaviek jednotlivých krízových štábov boli do najkritickejších úsekov komunikácií vyslané vozidlá s radlicami, ktoré odstraňovali sneh z komunikácií a pomáhali pri vyťahovaní zapadnutých vozidiel na rýchlostnej komunikácii medzi Nitrou a Sereďou. Vojaci pomáhali aj medzi Nitrou a Novými Zámkami, ďalej medzi Levicami a Kalnou n. Hr. a na Makove. Po oteplení štyri desiatky vojakov aj s technikou pomáhali občanom Levíc a Kalinčiakova pri odstraňovaní následkov zvýšených hladín riek Síkenica a Podlužianka. Ozbrojené sily opäť potvrdili svoju pripravenosť a nasaditeľnosť pri živelných pohromách a katastrofách.

(mv)

Modernizácia MIG 29 pokračuje

Na Leteckej základni Sliač sa 13. decembra uskutočnil za účasti štátneho tajomníka MO SR Martina Fedora a veliteľa Vzdušných síl SR brigádneho generála Juraja Baránka premiérový let zmodernizovaného MIG-29. Do začiatku decembra boli zmodernizované dva stroje a do konca roka 2005 pribudli ďalšie dva. Podľa Martina Fedora bude modernizácia pokračovať a v tomto roku sa takto upraví ešte osem stíhačiek.

„Jedným z hlavných cieľov modernizácie je prispôbenie lietadiel tak, aby mohli plnohodnotne pôsobiť vo vzdušnom priestore Severoatlantickej aliancie,“ povedal brigádny generál Juraj Baránek a dodal, že nové alebo upravené sú v lietadlách systémy navigácie, komunikácie, rozpoznávacie zariadenia i výzbroj.

„Úpravy výrazne zlepšili pohodlie pilota,“ doplnil veliteľ LZ Sliač plk. Jozef Dobrotka, ktorý je spôsobilý pilotovať zmodernizované stroje. „Predtým mi počas pilotáže zaberala väčšinu času priestorová orientácia a navigácia. V modernizovanom type som týmto veciam venoval tak približne dvadsaťpäť percent času,“ zdôraznil J. Dobrotka. Drobný problém vidí veliteľ predovšetkým v psychike pilota. Nové systémy už nepoužívajú metrické miery, na ktoré si naši piloti zvykli, ale miery anglosaské. Aj z tohto dôvodu je potrebné preškolenie stíhačich pilotov na používanie nových prístrojov.

Opravy a modernizácie lietadiel hradíme z deblokácie ruského dlhu v hodnote zhruba 2,2 miliardy Sk.

Vladislav VAVRINEC
foto Miroslav GYŮRÖSI

Medaila za statočnosť

Vojskú medailu Za statočnosť prevzal od prezidenta SR Ivana Gašparoviča koncom roka v Prezidentskom paláci kapitán Michal Forgách. Na vyznamenanie ho navrhol minister obrany Juraj Liška. Michal Forgách v marci 2005 počas pôsobenia v operácii Iracká sloboda odvrátil útok povstalcov pri presune americkej vojenskej kolóny.

„Chcem sa poďakovať predovšetkým svojej manželke, ktorá mi je v pracovnom živote veľkou podporou,“ zdôveril sa dojatý kapitán. O tom, čo sa udialo, radšej mlčal, ako by mal spôsobiť svojim najbližším strach. Všetko prezradil až po návrate domov. „Na ďalšiu zahraničnú operáciu ho síce ani ja a ani deti pustiť nechceme, je nám však jasné, aké je jeho povolanie,“ okomentovala manželka Ivana.

Po celý rok 2005 rôzne ozbrojené polovojenské skupiny často útočili na presunujúce sa konvoje koalíčných síl. Nie inak tomu bolo, keď kapitán Forgách spolu s americkými vojakmi vyrazil z veliteľstva na ďalšiu plánovanú cestu nebezpečnou krajinou. Cesta ubiehala pokojne a najmä rýchlo – velenie koalíčných síl totiž kvôli zvýšeniu bezpečnosti svojich vojakov odporúča minimálne osemdesiatku. Napriek tomu ale na jednom úseku cesty ich vozidlo zastavila prudká palba. Kapitán Forgách neprepadol panike. Prejavil nesmiernu odvahu a rozhodnosť, keď palbu okamžite opätovoľ. Zachránil tak život nielen sebe, ale aj americkým vojakom.

Kapitán Michal Forgách je profesionálnym vojakom od roku 1995. Pôsobil v rôznych veliteľských a štábných funkciách v žilinskom pluku špeciálneho určenia a Centra riadenia operácií. V Iraku bol dôstojníkom veliteľstva divízie ženijnej odminovacej rotý OS SR. V minulosti pôsobil aj v misii KFOR na Balkáne.

(r)
Foto: Michal BURZA

Minister hosťom HN klubu

O nevyhnutnosti transformácie vojenských podnikov a zmenách v obslužných aktivitách smerom k ozbrojeným silám vystúpili začiatkom decembra minister obrany Juraj Liška a štátny tajomník MO SR Martin Fedor v prestížnom HN klube. Juraj Liška pred predstaviteľmi obchodu, ekonomiky a odborných médií prezentoval ciele transformácie vojenských podnikov, nové usporiadanie rezortu obrany s predpokladom zmien zásad súčasných ekonomických pravidiel.

V rezorte v súčasnosti prebiehajú paralelne dva transformačné procesy. Prvý súvisí s transformáciou organizácií, v ktorých je zakladateľom, prípadne zriaďovateľom. Druhý zahŕňa zmeny v riadiacich orgánoch rezortu obrany. Juraj Liška zdôraznil, že: „...aj napriek enormnému zaťaženiu na niektoré riadiace prvky ministerstva, ktoré sú aktívne zaangažované v oboch procesoch, sa ukazuje toto rozhodnutie ako správne... Som presvedčený, že zmeny, ktoré sa za uplynulé obdobie naštartovali, začnú prinášať ovocie - vytvoria podmienky na bezproblémové fungovanie ozbrojených síl a budú znamenať kvalitatívny posun vpred nielen pre ne, ale pre celý rezort.“

(r)
foto Vladislav VAVRINEC

Cena PRO DEFENSIONE SLOVAKIA

Za prínos duchovnej služby Katolíckej cirkvi k prehľbovaniu a zlepšovaniu vzťahov medzi verejnosťou a Ozbrojenými silami SR bol vojenský biskup Mons. František Rábek ocenený prestížnou cenou Pro defensione Slovakia. Z rúk generálneho riaditeľa Istrobanky, a.s. Volкера Pichlera a veliteľa Posádky Bratislava plukovníka Eduarda Csongu prevzal Mons. Rábek ocenenie v podobe sošky gréckej bohyni vojny a víťazstva Niké 28. novembra 2005 v Zrkadlovej sále Primaciálneho paláca v Bratislave, za prítomnosti predstaviteľov ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR, spoločenského, verejného a kultúrneho života. Cenu organizuje veliteľstvo posádky Bratislava v spolupráci s Istrobankou, a.s. každoročne a odovzdáva ju osobnosti, ktorá sa najvýznamnejšou mierou zaslúži o rozvoj vzájomných vzťahov medzi Ozbrojenými silami a verejnosťou hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy. Prvým laureátom sa v roku 2004 stal primátor Bratislavy Andrej Ďurkovský.

Dr. Tibor UJLACKÝ

Dar zo srdca

Krv je v našom zdravotníctve nad zlato. Ochotne ju poskytujú pravidelne aj pracovníci MO SR, GŠ OS SR a príslušníci mnohých útvarov po celom Slovensku. Deň pred Mikulášom darovalo na Klube MO SR krv vyše 40 dobrovoľníkov. „V Bratislave pociťujeme nedostatok krvi asi najviac,“ zdôverila sa MUDr. Zdena Ondrejčáková z Národnej transfúznej služby SR so sídlom v ružinovskej nemocnici. „Za príslušníkmi rezortu obrany prichádzame do priestorov ministerstva dvakrát do roka a vždy sa stretávame s výbornou spolupracou. Takmer všetci sú už „starí“ darcovia a na odber prídu vždy správne pripravení,“ pochválila doktorka Ondrejčáková. Jej slová potvrdil podplukovník Peter Hladovský, ktorý daroval najvzácnejšiu tekutinu už po dvanásťkrát. „Mám univerzálnu krvnú skupinu a možnosť pomôcť iným práve týmto spôsobom sa snažím využiť vždy, keď môžem.“

Dňa 16. novembra 2005 sa v priestoroch posádkovej ošetrovne v Leviciach uskutočnil hromadný odber krvi pre transfúznú stanicu z Nítry.

Dobrovoľnými darcami bolo viac ako 40 príslušníkov mechanizovaného práporu.

Niektorí darovali krv po prvýkrát, ale boli aj takí, ktorí si takúto akciu zopakovali po tretikrát v jednom roku. Aj preto sú medzi profesionálnymi vojakmi levického práporu držiteľia Jánskeho plakety. Držiteľkou zlatej Jánskeho plakety je por. Ing. Magda Plišková, bronzovú plaketu má rtn. Nadežda Valkovičová. Na ministerstve zlatú plaketu získal pred vianocami šéfredaktor Obrany Pavol Viťko.

Podakovanie patrí všetkým, ktorí takéto akcie organizujú, ale aj tým, pre ktorých je úplne samozrejmé darovať krv, dar zo srdca. Pomôcť môže každý. Stačí pridať sa do radov dobrovoľných darcov krvi.

Vladislav VAVRINEC, Iris FÜLOPOVÁ
Foto Michal BURZA

Protokol v praxi

Vstupom Slovenskej republiky do štruktúr NATO sa proces transformácie našich ozbrojených síl zrýchľuje a od príslušníkov rezortu obrany sa vyžadujú náročnejšie úlohy doma i v zahraničí.

V nedávnej minulosti sa spoločenská výchova u nás dosť podceňovala, preto ak chceme zvýšiť kredit našich vojakov, musíme zlepšiť ich spoločenské chovanie a sebavedomie. Príslušníci rezortu by si mali čoraz viac osvojiť spoločenské a protokolárne zásady v praxi. V súčasnosti sa stretávajú s príslušníkmi zahraničných armád a keď sa chceme ostatným vyrovnávať - ak nie byť lepší, musíme stále zlepšovať svoju úroveň. Tento a nadväzujúce články budú mať za úlohu zvýšiť znalosti a mať charakter pomoci každému, kto prichádza pri rôznych príležitostiach doma i v zahraničí do styku s oficiálnymi predstaviteľmi a príslušníkmi zahraničných armád.

Aktuálne je k dispozícii množstvo článkov, odborných publikácií, kníh, ktoré sú všetkým dostupné, takže cieľom bude vybrať z nich najdôležitejšie témy, týkajúce sa používania spoločenských a protokolárnych zásad v praxi.

Začíname základnými pojmami:

Etiketa – je súhrn prijatých a dohodnutých zvyklostí, ktorým sa riadia naše styky a vzťahy. Pravidlá etikety ovplyvňujú rôzne okolnosti (ekonomické, náboženské, klimatické atď.).

Protokol – protokolom na rozdiel od spoločenskej etikety nazývame medzinárodné prijaté pravidlá, ktorými sa riadi pracovný a spoločenský styk s vybranou skupinou ľudí (najmä štátnici, diplomati, umelci, športovci, osobnosti biznisu atď.).

Slušnosť – je dobrovoľné zmýšľanie človeka vždy pripraveného na určité obete a určité sebazaprenie, ktoré si vyžaduje spoločenský život.

Zdvorilosť – predstavuje úmyselné obmedzovanie vlastného individualizmu, je dobrovoľným podriadením sa platným normám a pravidlám spoločenského styku. Podstatou zdvorilosti je vysoká miera sebaovládania sa.

Rozdiel medzi slušnosťou a zdvorilosťou je, že slušnosť môže mať človek v sebe, je mu daná alebo vrodená, kým zdvorilosť, čiže spôsob ako ju môžeme vyjadriť, sa musíme naučiť.

kpt. Ing. Miloš ARNOLD
Oddelenie protokolu KaMO

Slovo k budúcim dňom

Vážení príslušníci Ozbrojených síl Slovenskej republiky, drahí bratia a sestry, prežili sme z milosti Božej ďalší rok tretieho tisícročia, do ktorého sme vstupovali s nádejou prežiť v ňom život v láske, pokoji a požehnaní. Ako sa komu tento prežitý čas podarilo prežiť? Odpoveď na túto otázku si môže dať každý sám. Urobme si inventúru svojich minulých počínaní, zhodnotíme, čo sme urobili dobre a čo zle, ale aj to, čo sme mohli urobiť a neurobili sme. Možno si v tomto prípade viac uvedomíme, prečo je to tak i v celej ľudskej spoločnosti.

Ako vojenský duchovný som sa počas predchádzajúceho roka stretával s mnohými z vás a nie vždy som počúval len slová chvály či uznania, ale aj slová sklamaní a výhrad. Práca v podmienkach ozbrojených síl je vo väčšej miere založená na kolektíve, priateľstve, úcte a vzájomnej pomoci. Jedna ľudová múdrosť hovorí: „Žiadny generál nevyhral vojnu bez vojska“. Podotýkam bez vojska, v ktorom vládli priateľstvo, súdržnosť, disciplína a vzájomná pomoc.

Aj vo Svätom písme sa nachádza mnoho miest hovoriacich či svedčiacich o týchto ľudských hodnotách. Za zmienku stojí príklad o milosrdnom samaritánovi z Evanjelia podľa Lukáša v desiatej kapitole, ktorý podal pomocnú ruku človeku, ktorého na ceste do Jericha prepadli lotri, ozbilí ho a nechali polomŕtveho. O čom nám hovorí tento príklad? Tradícia hovorí, že židia a samaritáni sa nemali príliš v láske. Ak na žida padol čo len tieň samaritána, utekal sa domov umyť, aby nebol nečistý. Evanjeliový samaritán podal pomocnú ruku práve židovi, nepozeral na to, kto je ten polomŕtvy, nepozeral na jeho vyznanie, ani národnosť, ani rasu, ani spoločenské postavenie, ale na to, že je to v prvom rade človek a potrebuje jeho pomoc.

Skúsme aj my v tomto novom roku zahodiť za seba všetky predsudky a začať odznova práve s týmito veľkými ľudskými hodnotami. Ak máme byť v tomto roku úspešnejší ako v predchádzajúcom, verte, že bez týchto ľudských hodnôt pracovné podmienky a samotná práca budú sťažované a málo úspešné.

Kpt. Mgr. Marek IGNACIK
Dekan VVZS

Ako v Lige majstrov...

„Radšej by som hral, ako odovzdával ceny. Futbal ma sprevádza po celý život a nikdy som nerobil rozdiel, či sa hral mini alebo veľký futbal. Gratulujem všetkým, čo si našli k nemu cestu,“ zdôveril sa majster Európy a jeden z najúspešnejších hráčov slovenskej futbalovej histórie Ladislav Jurkemik na odovzdávaní cien najúspešnejším v minifutbalovej lige MO SR. Jej desiaty ročník sa vydaril. Na jar i na jeseň súperilo desať mužstiev o trofeje a športovú prestíž. V čase i nečase. S kumštom, vervou a túžbou vyhrávať. Futbalovými kráľmi sa stali personalisti GŠ OS SR pred výberom KO MO SR a Slov. rozhlasu, tretí skončil pivovar Stein. Vyhrali však všetci organizátori aj účastníci. Urobili viac pre zdravie a družnú atmosféru na pracoviskách. Za pár rokov sa vekový priemer účastníkov znížil zo 45 na 27 rokov, zato gólov pribudlo, gólový priemer sa zvýšil na dvojnásobok, zhruba 10 gólov na zápas. Jedenásty ročník je predto dvermi – prijme všetkých záujemcov.

Text a foto **Jozef BUFFA**

Z domova do uniformy

Na tradičnom predvianočnom stretnutí redakcie vojenského časopisu OBRANA s deťmi z družobného Detského domova v Domaniži bol 17. decembra hlavným hosťom rotný Ľudovít Ernek (na fotografii). Stretnutie bolo zaujímavé tým viac, že Ľudovít v rokoch 1993 až 2001 v tomto domove vyrastal. Deti sa od neho dozvedeli, že na základnej vojenskej službe v Jelšave ho ako spoľahlivého spojára oslovil veliteľ družstva, či by nechcel ostať v uniforme. To, že sa stal vojenským profesionálom, vôbec neľutuje. Naopak. Venuje sa svojej profesii v útvara Rašov a už na jar sa chystá do jednej z našich najnáročnejších vojenských operácií v zahraničí. Deťom, ktoré sa zaujímali o možnosť byť vojakom pritom jednoznačne povedal, že bez maturity a dôstojného správania sa už v armáde nikto nemá šancu. Milé bolo, že na stretnutie prišiel aj s dvaapoločnou dcérkou, pričom doma v novom považskobystrickom byte ich čakala manželka s polročným synčekom.

Ďalším hosťom domanižských detí bol šéfredaktor OBRANY Pavol Vitko, ktorý im prezentoval fotografie a rozprával zážitky z nedávnej cesty za slovenskými vojakmi v západoafrickej republike Sierra Leone, kde sme mali vojenských pozorovateľov.

Text a foto **Pavol VITKO**

Deťom krajšie Vianoce

Vo vianočnom čase sú ľudia citlivejší, srdcia sa im otvárajú dokorán a láska k blížnemu sa prehlbi. Dôkazom bola akcia „Vianočný predaj koláčov“ s finančným ziskom pre detské domovy, ktorá sa prvýkrát konala vo vestibule NAO v Liptovskom Mikuláši 8. decembra 2005. Podujatie malo úspech. Vianočné koláčky ochutnali mnohí „stravníci“ oboch mikulášskych vojenských akadémií a veľkoryso prispeli.

Na akcii, ktorá trvala len v čase obeda, sa vyzbieralo vyše 10 000 Sk. Peniaze prerozdeli do detských domovov v Liptovskom Hrádku, Jamniku, Ružomberku a v Spišskom Štiavniku.

(hg)

Pod'akovanie

Národná transfúzna služba SR úprimne ďakuje za Váš humánny postoj k darcovstvu krvi... V Bratislave sú koncové nemocnice, kde sa liečia pacienti z celého Slovenska, a preto aj potreba krvi je veľmi veľká. Každý darca je nám vzácný a vítaný. Ďakujeme pani Katke Podmanickej za pomoc v organizácii odberu a všetkým zamestnancom, ktorí darovali krv. Dúfam, že aj v roku 2006 sa stretneme na rovnakej akcii.

Z listu MUDr. Daniela Babincovej, vedúcej lekárníky NTS SR, adresovanému MO SR

Bulík u Králikovcov

Najväčšia slovenská rozhlasová reality show, seriál Králikovci, sa teší mimoriadnej obľube poslucháčov. Na rozhlasovej stanici Rádio Slovensko v premiére každú nedeľu o 12.30 a v repríze v stredu o 20.05 si osudy hlavných hrdinov vypočuje takmer 900 000 poslucháčov. V závere uplynulého roka svoju rozhlasovú premiéru zažil aj náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučík Lubomír Bulík. V 476. časti seriálu s názvom „Rastó sa žení“ boli poslucháči svedkami udeľovania medailí pre vojakov, ktorí sa vrátili zo zahraničnej vojenskej misie Trvalá sloboda v Afganistane. Vrátil sa aj čatár Peter Petrik, ktorého so zaujímavou ponukou oslovil samotný generál Bulík. Po úspešnej nahrávke, v ktorej mimochodom účinkovali aj vojenský „rozhlasáci“ Miroslav Minár a Bernard Roštecký, sa náčelník GŠ OS SR Lubomír Bulík stretol s hercami Annou Šiškovou, Romanom Matiskom a Oldom Hlaváčkom. Prijemnú atmosféru rozhlasovej nahrávky doplnilo rozhodnutie vedenia Slovenského rozhlasu o tom, že postava profesionálneho vojaka čatára Petra Petrika zostane zachovaná aj v ďalších častiach seriálu v tomto roku. Pre rezort obrany je to vynikajúca príležitosť na prezentáciu služby profesionálneho vojaka.

Miroslav MINÁR
Foto Pavol VITKO

Partnerstvo v éteri

Novinári zvyčajne píšu o iných ako o vlastných problémoch. Miroslav Minár, autor publikácie Partnerstvo v éteri, zaostřil pozornosť na seba a kolegov. Ako obojživelník, plukovník a reportér v jednej osobe, sa rozhodol zakonzervovať vývoj rozhlasového armádneho vysielania. Vojak - redaktor „striela“ ostrými nábojmi. Keďže ide o literatúru faktu, zhromaždil veľa cenných historických podkladov, mien, udalostí a medzníkov v prezentácii armádnej problematiky vo vysielaní Čs. rozhlasu na Slovensku, neskôr samostatného Slovenského rozhlasu. Opiera sa nielen o vlastné skúsenosti, ale aj o výpoveď kolegov, archívne dokumenty a ohlasy poslucháčov. Práve akcent na spätnú väzbu, ktorú podporujú prepisy relácií, reakcia verejnosti, citácie a grafy, zrkadlí efektivitu armádneho vysielania a profesionalitu jeho tvorcov. Dokumentuje ich angažovanosť v spoločenských pohyboch – počas osláv jubilej oslobodenia Slovenska od fašizmu a konca 2. svetovej vojny, pri vstupe SR do NATO, profesionalizácii našej armády a pôsobení slovenských vojakov v mierových misiách. Čitateľ sa dozvie o celej škále rozhlasových metód – živom vysielaní, besedách, dialógoch, reportážach, rozhovoroch, živých spravodajských vstupoch. Ale aj o príprave a moderovaní rôznych armádnych akcií, kvízoch, testoch, o agitácii medzi mládežou, o preberaní pozitívnych skúseností zo zahraničia. Relácie Plná poľná a seriál Králikovci si „zaživa“ vydobyli miesto v Zlatom fonde Slovenského rozhlasu.

Autor vyzbrojil jednotlivé kapitoly pestrými fotografiami. Sú to dobové dokumenty, ktoré poskytujú cenný zdroj pri mapovaní 80 rokov rozhlasového vysielania na Slovensku. Kniha: Partnerstvo v éteri bude vhodným študijným zdrojom pre veliteľov, hovorcov jednotlivých útvarov, poslúži vojenským akadémiám v Liptovskom Mikuláši, študentom žurnalistiky a masmediálnej komunikácie na vysokých školách. Záujem o ňu celkom určite prejavia tí, ktorým je venovaná – vojaci a ich rodinní príslušníci. Stovky z nich sa nájdu v jednotlivých kapitolách, reláciách a príbehoch.

(mk)

Vianoce s Radošincami

Pred už tretím predvianočným vystúpením Radošinského naivného divadla pre príslušníkov mierových misií a vojenských operácií sa 22. decembra uskutočnila prezentácia publikácie riaditeľa Vydavateľskej a informačnej agentúry Komunikačného odboru MO SR Miroslava Minára Partnerstvo v éteri. Na prezentácii knižky a DVD-nosiča s rovnakým názvom sa zúčastnili aj štátny tajomník MO SR Martin Fedor a náčelník generálneho štábu OS SR generálporučík Lubomír Bulík. Následne si spolu s vojakmi, ktorí sa tento rok vrátili z nasadenia v zahraničí, vypočuli telefonické vianočné pozdravy veliteľov z jednotlivých misií a po privítaní Stanislavom Štepkom si pozreli Hru o láske.

(pv)
Foto Michal BURZA

Budúci rytieri nebies

DO HISTORICKY PRVÉHO VSTUPNÉHO ODBORNÉHO DÔSTOJNÍCKEHO KURZU PRE PILOTOV NASTÚPILO 1. AUGUSTA 2005 DESAŤ DÔSTOJNÍKOV OZBROJENÝCH SÍL. O TOM, AKO SA IM DARÍ ZVLÁDAŤ UMENIE PILOTÁŽE, SME SA PRESVEDČILI NA LETISKU V DOLNOM HRIČOVE, KDE VÝCVIK PREBIEHA.

Ukončenie činnosti Vojenskej leteckej akadémie M. R. Štefánika v Košiciach v rámci reformy vojenského školstva podnietilo okrem iného aj nový spôsob prípravy a výcviku pilotov Ozbrojených síl SR. Túto neľahkú úlohu si na svoje plecia zobrala Národná akadémia obrany maršala Andreja Hádika v Liptovskom Mikuláši. Výcvik nových pilotov vojenských lietadiel a vrtuľníkov potrvá až do 31. januára 2007 prostredníctvom Katedry leteckej dopravy Žilinskej univerzity.

„S výcvikom vojenských letcov už skúsenosti máme,“ informoval nás riaditeľ Leteckého výcvikového a vzdelávacieho centra a vedúci výcviku Ing. Peter Blaško, PhD. „Pre armádu sme v rokoch 1994 až 1998 odlietali v rámci udržiavacích letov niekoľko tisíc hodín. Na začiatku tohto kurzu sa síce objavili medzi nami ako dodávateľom služby a Ozbrojenými silami SR ako zadávateľom drobné nedostatky, no boli prevažne administratívneho charakteru. V súčasnosti máme veľmi úzky a korektný vzťah.“

TREBA CHCIEŤ

Na konkurz sa prihlásilo štyridsaťdeväť uchádzačov. Prísny sitom prešlo desať. Okrem výborného zdravotného

ZA PRVÝM HORIZONTOM

Osemnásťmesačný výcvik sa skladá z dvoch etáp. Prvú budúci piloti začali všeobecnou teóriou až do úrovne súkromného pilota. „Napriek už získaným skúsenostiam niektorých študentov z praxe v útvaroch sme k všetkým pristupovali ako k úplným laikom, zvykneme vraviť „ľuďom z ulice“, objasňuje inštruktor výcviku Ing. Roman Topolčány, PhD. „Bolo nevyhnutné začať od úplného začiatku. V teoretickej príprave sme položili dôraz predovšetkým na konštrukciu lietadiel, meteorológiu, navigáciu a oboznámenie sa s platnými civilnými leteckými predpismi.“

Po šesťtyždňovej teórii nasledovala takzvaná pozemná príprava na lietadlách. Zatiaľ len „na sucho“ a v hangároch sa mohli študenti oboznámiť s rôznymi technikami pilotáže a núdzovými postupmi. Odmenou za trpezlivosť a usilovnosť im bol koncom tejto časti výcviku prvý zoznamovací let. Najdôležitejšou časťou prvej etapy, ktorú už majú všetci úspešne za sebou, bol takzvaný screening. Išlo v ňom o odborné preverenie osobnosti budúceho pilota so zameraním sa na schopnosť priestorovej orientácie, rozloženie pozornosti na viacero faktorov a všeobecného zvládania situácií počas letu z psychologického hľadiska. Počas screeningu nalietať každý študent pod dohľadom inštruktorov spolu dvadsať leteckých hodín.

„Táto norma ani zďaleka nestačí na určenie, kto bude na čom letať,“ upozorňuje Ing. Blaško. Sám získal prvý pilotný preukaz v roku 1978 a bohaté praktické skúsenosti z nalietania stoviek hodín uplatňuje aj vo výučbe budúcich vojenských pilotov. „Študentov čaká druhá etapa výcviku. Okrem odbornej teórie v nej u nás nalietajú ešte ďalších osemdesiat leteckých hodín. Počas tohto obdobia ich budeme pozorne sledovať a až neskôr rozhodneme, kto sa stane stíhacim pilotom, kto pilotom vrtuľníka a kto bude pôsobiť v dopravnom letectve. Rozhodnú predovšetkým výsledky. Teoretické aj praktické. Zvyšných 50 hodín z celkového počtu 150, ktoré musia počas kurzu nalietať, absolvujú už vo vojenských útvaroch na tom type leteckej techniky, na ktorý budú určení,“ dodáva vedúci výcviku.

LIETAJÚ AJ NA ZEMI

K maximálnej kvalite výcviku a neskoršiemu úspešnému absolvovaniu kurzu prispieva nielen výborná úroveň

používanej odbornej literatúry, ale aj moderné vyučovacie pomôcky, ktorými Žilinská univerzita disponuje. „Vo výučbe využívame klasické vyučovacie prostriedky ako učebnice či tabule, ale aj výpočtovú techniku a videotechniku. Študenti majú k dispozícii aj softvérový tréningový učebňu, stolné trénažery a trénažery navigačných postupov,“ vytráňa Ing. Peter Blaško. „Našou ale najväčšou pýchou je nový deväťmiliónový letecký trénažer FNTP II MCC. „Trénažer leteckých a navigačných postupov II je okrem všeobecného výcviku určený aj pre nácvik súčinnosti vo viaczložnej posádke a je jediný v Slovenskej republike. Simulátor je turboturboletového typu a je ideálny na výcvik v takzvanej prístrojovej kvalifikácii. Ide o lietanie podľa prístrojov, kedy má pilot zakrytý výhľad. Študenti na ňom musia odlietať celkovo štyridsať hodín.“

KRST, KOPANEC A NIEKOĽKO ROKOV

Oblatie minimálne dvomi vedrami ľadovej vody a nasledovné „nakopnutie“, ktoré symbolizuje „vykopnutie z hniezda“. Tento tradičný rituál pozná každý pilot, ktorý absolvoval svoj prvý samostatný let s úspešným prístátím. V deň našej návštevy na letisku v Dolnom Hričove zažil tento krst ako posledný z kurzu aj poručík Mário Nedelka: „Na začiatku letu som si nebol celkom istý. Vedľa mňa už nesedel inštruktor, tak ako som bol zvyknutý z predchádzajúcich letov. Spolahol som sa ale na predchádzajúci výcvik a o chvíľu to už išlo akosi samé od seba,“ zdôveruje sa už do suchého odevu prezlečený poručík, čerstvý otec jednomesačnej dcéry. Práve ona a manželka mu dávajú ešte väčší pocit zodpovednosti počas leteckej prípravy a sú jeho motiváciou a hnacím motorom robíť aj „niečo navyše“.

Plnohodnotnými pilotmi sa ale títo mladí dôstojníci nestanú dňom absolvovania kurzu. Takzvané operačne použiteľnými budú až po „vylietaní“ si prvej pilotnej triedy. Túto podľa súčasne platných predpisov môžu získať až po odlietaní štyristopäťdesiatich leteckých hodín na danom type leteckej techniky a cvičení v pilotáži za každého počasia. Treba dodať, že v závislosti od druhu techniky môže tento proces trvať rádom aj niekoľko rokov.

Text a foto **Vladislav VAVRINEC**

stavu, predpísanej odbornej spôsobilosti a úspešného absolvovania psychotestov bola jednou z prvoradých podmienok motivácia.

„Jeden z uchádzačov splnil všetky kritériá, no tesne pred nástupom do kurzu si rozhodnutie rozmyslel,“ informuje kapitán Ing. Marek Pápay z NAO. „Napriek relatívne malému množstvu vhodných uchádzačov sme jeho rozhodnutie rešpektovali a neprehovárali sme ho. Budúci pilot musí predovšetkým sám chcieť letať!“, zdôrazňuje vedúci skupiny leteckého kurzu. Silná motivácia žiakov - pilotov je počas štúdia veľkou výhodou. „Niektorým chlapcom sa týmto kurzom plní ich dávny sen,“ hodnotí Ing. Blaško a dodáva: „Možno práve preto pristupujú k štúdiu veľmi zodpovedne a aktívne. Často chcú sami vedieť veľa vecí navyše.“

Jedným z tých, ktorým sa sen byť pilotom práve plní, je i dvadsaťštyriročný poručík Ing. Peter Gregor: „Lietáť na stíhacích strojoch túžim od malička. Prvý pokus, keď som sa pred šiestimi rokmi hlásil na leteckú vysokú školu v Košiciach, mi nevyšiel. Preto si vážim terajšiu príležitosť. Moje predstavy o výcviku sa plnia na sto percent.“

UNIFORMA láka aj Rómov

Ďalšie pokračovanie programu „Verbung alebo podte s nami do armády“, ktoré sa uskutočnilo v levickom Junior centre, bolo trochu netradičné. Okrem študentov stredných škôl sa na ňom zúčastnili aj zástupcovia rómskych občianskych združení, ako aj Rómovia, ktorí pôsobia ako profesionálni vojaci. Rómske melódie zneli aj v podaní Kmetobandu, ktorý sa stal spoločne s Trampsongom zo Zlatých Moraviec o dobrú zábavu v sále.

O zážitky sa zo svojej dlhoročnej kariéry profesionálneho vojaka s moderátorom podujatia Miroslavom Minárom a prítomnými podielil podplukovník v zálohe Emil Solčanský. „Stal som sa profesionálnym vojakom a postupne som ukončil rôzne odborné kurzy, absolvoval som vysokoškolské štúdium a neskôr aj postgraduálne. Z vlastných skúseností môžem povedať, že armáda je otvorená pre každého. Bez ohľadu na to, či je Róm, alebo neróm. Len sa treba snažiť a nevzdávať pri prvej prekážke. Niekedy sa Rómovia celkom oprávnenne sťažujú, že majú nižšie vzdelanie, a preto aj horšie podmienky presadiť sa na trhu práce. Ale práve armáda je tou inštitúciou, kde sa môžu za vlastného príspevku zbaviť takéhoto handicapu. Poznám rómskych chlapcov, ktorí si práve na vojenčine porobili rôzne kurzy a školenia, vďaka ktorým sa im potom otvorili netušené možnosti uplatniť sa aj po ukončení kontraktu v ozbrojených silách,“ konštatuje Emil Solčanský. Ako jeden z mála Rómov dosiahol vysokú

vojenskú hodnosť a v súčasnosti sa zaoberá rómskou problematikou v Nitrianskom kraji.

OZNAM V INTERNETE

Po jeho stopách sa prvého júla minulého roku vybrala aj Rómka z Lednických Rovní v okrese Považská Bystrica, čatárka Mária Balážová. Po maturite na gymnáziu vystriedala rôzne zamestnania. Naposledy bola v Bratislave obchodnou zástupkyňou poisťovacích spoločností. Spolu s kamarátkou si našli na internete

oznam o tom, že profesionálne ozbrojené sily prijímajú do svojich radov aj ženy. Spoločne sa prihlásili. Sítom výberu prešla len Mária. Najskôr začala pracovať ako personalistka v Hlohovci, potom na personálnom úrade Generálneho štábu v Bratislave.

„Som rada, že som si ten oznam na internete prečítala a napokon sa dostala do armády. Mám zaujímavú prácu, dobrých kolegov a myslím si, že moja ďalšia profesná budúcnosť závisí len odo mňa. So záujmom som si vypočula skúsenosti pána Solčanského. To, čo povedal, ma len utvrdilo v mojich názoroch na uplatnenie Rómov v spoločnosti,“ hovorí 28-ročná Mária.

BRATIA Z KROMPÁCH

V levickom mechanizovanom prápore pôsobia aj dvaja rómski bratia z Krompách, vojaci Jozef a Ladislav Sabolovci. Do ozbrojených síl sa paradoxne dostal skôr mladší z nich, Jozef.

„V našej hladovej doline je núdza o akúkoľvek prácu. O nejakej dlhodobšej ani nehovorím. Preto som rád, že mi ozbrojené sily poskytli stálu robotu a sociálne istoty,“ so spokojnosťou v hlase poznamenal absolvent stredného odborného učilišťa. Pôsobí ako strelec a reči o nejakej diskriminácii Rómov v uniforme odmieta. Podľa neho žiadneho veliteľa nezaujímajú pôvod vojaka, ale to, ako sa snaží plniť úlohy.

So svojimi skúsenosťami zo služby sa podelil doma s rodinou. Na odozvu nebolo treba dlho čakať. O deväť mesiacov neskôr nasledoval brata do levického útvaru aj Ladislav, ktorý ukončil stredné odborné učilište elektrotechnické. V súčasnosti pôsobí ako vodič cisterny. Obaja bratia sa spoločne s ďalšími v sále Junior centra dobre zabavili na zážitkoch z vojenčiny ľudového rozprávača Milana Barabáša zo Žitavianskeho alias „strýca Izidora“. Naopak, skúsenosti bratov Sabolovcov zaujali stredoškolačka Arpáda Németha. Po maturite vraj bude veľmi intenzívne premýšľať o kariére profesionálneho vojaka. Priamo v sále po skončení programu oslovila Levičanka Zuzana Rohalová pracovníčku nitrianskeho regrutačného strediska rotnú Andreu Cetényiovú a zaujímala sa o možnosť vstupu do armády. Cieľ verbungov sa plní.

Stranu pripravil **Jozef ŽIAK**

6 x odpovedz

- 1) Astronóm Galileo Galilei žil v rokoch:
a) 1438 - 1491
b) 1564 - 1642
c) 1718 - 1765
- 2) Spisovateľ Hans Christian Andersen je autorom knihy:
a) Malý princ
b) Alica v krajine zázrakov
c) Malá morská víla
- 3) Neil Armstrong a Edwin Aldrin vstúpili na Mesiac ako prví ľudia:
a) 17. 3. 1959
b) 21. 7. 1969
c) 1. 10. 1972
- 4) Prvým prezidentom Česko – slovenskej republiky sa 14. 11. 1918 stal:
a) Tomáš Garrigue Masaryk
b) Edvard Beneš
c) Ferdinand Juriga
- 5) V preklade znamená anglické spojenie serious injury:
a) starší inšpektor
b) zaistenie rozbušky
c) ťažké zranenie
- 6) Festival OS SR v tanečnom športe pod názvom Považský pohár sa tradične koná v KaMC v Trenčíne. Vlní prebehlo:
a) 10. ročník
b) 12. ročník
c) 14. ročník

Správne odpovede: 1b, 2c, 3b, 4a, 5c, 6b

UN peacekeeper na muške

Nie je to tak dávno, čo sa OBRANA venovala misii UNFICYP na Cypre a rozoberala otázku, či ju právom alebo nie považujú za „plavkovú-plážovú“ misiu. Ponúkam ďalší príbeh z tohto prostredia.

Treba vedieť, že takmer každý muž na ostrove nad 18 rokov je poľovník. Aj preto na Cypre majú poľovnú sezónu dvakrát v roku. V auguste prebieha tzv. „small game season“ a v priebehu novembra a decembra vyhlasuje ministerstvo pôdohospodárstva „large game season“. Na začiatku „huntingu“, ako sa to tu populárne nazýva, sú zverejnené „presné“ mapy miest, kde je povolené loviť, ako aj zoznam lovej zveriny. Vzhľadom na citlivosť územia nárazníkovej zóny je v nej lov zakázaný a vojaci by sa mali cítiť „bezpečne“, ale....

Ako svedčí fotografia, nie vždy je tomu tak. Stalo sa to

hliadke britských vojakov priamo na predmestí hlavného mesta Nikózie. Po tom, ako požiadali „ťažkopóvnika“, aby opustil nárazníkovú zónu, nasledovala krátka slovná výmena a jej výsledok zrkadlí fotografia. Podobné incidenty nie sú zriedkavé, hoci také finále sme už dlhší čas nezaznamenali.

Sektor pod správou slovenského kontingentu je obzvlášť vyhľadávaným miestom poľovníkov, lebo ide o rozsiahle, čiastočne poľnohospodársky obhospodávané územie. Našťastie, možno aj vďaka diplomatickejšiemu prístupu našich chlapcov spod Tatier, sa doteraz podarilo podobnému incidentu predísť.

kpt. Ing. Štefan ZEMANOVIČ

dôstojník pre styk s médiami misie UNFICYP

Foto rtn. Adrián ARTIMOVIČ

ZASMEJME SA ...

Po ceste idú dve autá oproti sebe. V jednom sedí žena a v druhom muž. Autá sa zrazia. Z jedného vystúpi nazúrený chlap a pýta sa:

- Ženská, vy ste nikdy nerobili vodičák?

Z druhého auta vystúpi nazúrená žena a kričí:

- Tak určite viackrát ako vy!

***

Pani si sadne do auta, zaradí rýchlosť a narazí do auta pred sebou. Zaradí spiacučku a narazí do auta za sebou. Príde policajt a pýta sa:

- Pani vodička, chcete s tým autom odísť, alebo trénujete biliard?

***

Chlapík nasadá do taxíka a vodič mu vraví:

- Ukážte mi, prosím dľaň pravej ruky! Mám zlé brzdy a beriem len ľudí s dlhou čiarou života.

***

Jožo sa vieze v taxíku. Chce sa čosi vodiča opýtať, tak ho poklopka zozadu po pleci. Taxikár hrozne skríkne. Strhne volant, odrazí sa autom od autobusu do najbližšieho výkladu. Jožo sa ospravedlňuje: - Prepáčte, netušil som, že malé poklepanie po pleci vás môže takto vydesiť.

- Nikdy! Už nikdy mi to neurobte, - odvetí taxikár a dodá:

- Nie je to, samozrejme, celkom vaša vina. Viete, dnes som prvý deň v novej práci. Predchádzajúcich dvadsať rokov som jazdil s pohrebným vozom...

***

Lístoček za stieračom zaparkovaného auta:

- Oznam pre zlodějov. Nádrž je prázdna, rádio nemám a motor je vyládrovaný.

Na druhý deň pribudne druhý lístoček:

- Pre majiteľa auta. Takže kolesá sú tu vlastne nanič..

***

- Tak ako sa ti podarili skúšky v autoškole?

- Ešte neviem. Keď ma pustili z nemocnice, inštruktor bol ešte v bezvedomí.

Nahrádzať prácu exekútorov sa neoplatí

[SÚDNICA]

Členovia Lyžiarskeho klubu Ružomberok po tom, ako prišlo k rozdeleniu klubu a stroje na opravu lyží pripadli inému majiteľovi, dosiahli súdnou cestou, že tento bol zaviazaný k povinnosti im predmetné stroje vydať. Napriek súdnemu rozhodnutiu terajší majiteľ to vôbec nerešpektoval. Rozhodli sa teda dosiahnuť svoje za každú cenu. Obrátili sa prostredníctvom ďalšej osoby na dvoch príslušníkov VÚ 1732 Ružomberok, a to slob. Jána B. a ppráp. Petra B., aby im pomohli toto právo dosiahnuť, hoci títo nemali na to príslušné oprávnenia. Napriek tomu neváhali a spolu sa na motorovom vozidle odviezli k firme, kde sa uvedené stroje nachádzali a vošli do jej priestorov. Majiteľovi oznámili, že prišli odviezť stroje na opravu lyží, ale ten im stroje odmietol vydať. Vznikol konflikt, pri ktorom Peter B. vťalil majiteľa do kancelárskej časti firmy, tam ho držal a bránil mu v pohybe po dobu, kým Ján B. spolu s ďalšou osobou z priestorov firmy odniesli predmetné stroje.

Keďže na uvedené konanie, ako sme uviedli, nemali žiadne oprávnenie, dopustili sa trestného činu hrubého nátlaku spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2 Tr. zák. k § 235b ods. 1 Tr. zák. Ten prezrádza, že kto iného násilím, hrozbou násilia, alebo hrozbou inej ťažkej ujmy núti k plneniu povinností zo záväzku, na ktorého splnenie má inak tretia osoba nárok, potrestá sa odňatím slobody na 1-3 roky.

Vojenský obvodový súd Banská Bystrica po uznaní viny z uvedeného trestného činu uložil slob. Jánovi B. trest odňatia slobody na 12 mesiacov a ppráp. Petrovi B. na 16 mesiacov, pričom u oboch uložený trest podmienene odložil na skúšobnú dobu 18 mesiacov. Keďže však uvedené konanie nebolo ani v súlade s disciplínou a poriadkom v ozbrojených silách, uložil obom obžalovaným aj trest straty vojenskej hodnosti.

Plk. JUDr. František KOVÁČ

Keď stačí mapa...

[PRÍBEH]

Na jar 1999 sa naplno rozohorela posledná angolská občianska vojna. Desiatitisíce povstalcov UNITA s 90 tankami a ďalšou obrnenou technikou riadenou dobrovoľníkmi hovoriacimi východoeurópskymi jazykmi a delostrelectvom zaútočilo na vládnu armádu po celej krajine. Päťsto vojakov OSN a 90 vojenských pozorovateľov na ploche 1 246 700 km štvorcových nemohlo vývoj ovplyvniť. Keď nám 26.12.1998 zostrelili transportné lietadlo Hercules L-100 so 14 ľuďmi a 2.1.1999 ďalší Hercules C-130 s 9 ľuďmi a aj vláda sa postavila proti misii, bolo rozhodnuté, odchádzame - misia MONUA končí. V prvom Herculese zahynul juhoafrický pilot, v druhom Herculese odlietal z Huamba syn tohto pilota, ktorého mama poslala hľadať otca. Syn otca nenašiel a ostal tam aj sám.

Ako operačný dôstojník regionálneho veliteľstva som mal už len jednu úlohu: organizovať a viesť pozemné evakuačné konvoje. A získal som tam zvláštnu skúsenosť: Čím je situácia vážnejšia, tým menej papiera potrebujete. Byrokracia v OSN sa vyrovná našej, ale sú chvíle, keď byrokracia končí. Na organizovanie a vedenie ozbrojených evakuačných konvojov som nepotreboval žiadny papier. Stačili nám len spoľahlivé vysielacky a ústne príkazy. Asi každý, kto bol tam, kde sa strieľa, potvrdí, že o mnohom rozhoduje šťastie - nebyť v nesprávny čas na nesprávnom mieste. Snažil som sa šťastiu pomáhať rýchlosťou. Stále na štyri hodiny jazdy 10 minútová nutná prestávka, nič viac. Ješť a spať môžu tí, čo práve nešofujú, aj za jazdy. V mieste určenia behom naložiť a rýchle späť. Staral som sa, aby vojaci mali so sebou dosť streliva, jedla a vody. Zloženie konvoja bolo medzinárodné, ale disciplína bola automatická, mohlo ísť o život. A ani po návrate na veliteľstvo odo mňa nikto žiadne papiere nechcel, stačilo ústne hlásenie, že všetkých sme doviezli živých. Nič viac, ráno ďalšia akcia. Odvtedy viem: ak už nikto od vás nežiada písomné prípravy, písomné plány, rozbor, hlásenia, hodnotenia, zoznamy a inventáre a jediný papier, ktorý potrebujete, je mapa, ide do tuhého.

Miroslav ŠOTER

Autor výroku: Epikuros	obomkni okolo pásu	násilie, hrôzovláda	raketová základňa	obchodný dom	hrubšia zahrotená žrd	OBRANA	nevalí, nekotúla	druh papagájov	rozrývaj	Pomôcky: Aola, Nak, Ot, Alas, Venera	túz	tam (nár.)	vôkol, dookola (bás.)	roztavená sopečná magma
človek bez práv						ťaví križenec				pohonná zmes pre výbušné motory				
1						rus. kozm. sonda				kabáty z muž. obleku				
										dievka (knižne)				
chem. zn. lawrencia			čínske mužské meno	mačkovité šelmy	čln na rieke Rýn				vlast					
									okresala					
mesto na ostrove Guadalcanal					slovko re-zignovania			MOL Rakúska			Olympia (dom.)			
					hmotnosť obalu			10 x 10			pravdepodobne			
3														
Autor: Vojtech Kúkol	2	meno rus. speváčky Pugačevovej	dva spôsoby sebaobrany											
			brat Ábela											
sídlo v Maďarsku				egyptský boh slnka			zvislica			mužské meno				
				športová taška			Adela (dom.)			osamelý				
mesto na Považí						španielsky spisovateľ					rímske číslo 6	skr. hemo-globínu		
						rieka pri Omsku					lat. skr. roku Pána			
meno am. režiséra Kazana					napodľahli, vydržali nápor									
obrnené vozidlo					vazal (hist.)				frýgický kráľ s oslímí ušami					

Austrália si vybrala F-35

Náklady na vývoj F-35 stúpili za posledných päť rokov z 19 miliárd na 26 miliárd dolárov. Plánovaná produkcia sa znížila z 3000 na 1800 kusov, ktoré odoberú okrem USA ešte viacerí spojenci. Medzi nimi je aj Austrália, ktorá sa rozhodla medzi viacerými typmi. Ako náhradu za svoje F-18 a F-111 si zvolila práve F-35, ktorý by mal slúžiť najmenej do roku 2040. Pri výbere boli vyradené F-15E, F-16 a F-18E, pretože majú najlepšie roky za sebou. Rafale a Eurofighter neuspeli, pretože nie sú dostatočne odskúšané a pri spolupráci s Američanmi by sa mohli objaviť problémy s interoperabilitou. Z podobných dôvodov vyradili aj Gripeny, ktoré Austrálčanom nevyhovovali pre kratší dolet. O ruskom Su-30MK a bezpilotných bojových lietadlách sa ani vážne neuvažovalo. Ako moderná náhrada ostali dva nové americké stroje F-22 a F-35. Rozhodla najmä cena - namiesto jedného F-22 môžu Austrálčania kúpiť tri až štyri stroje F-35. Lietadlá majú bojový dolet 1100 km/h a dosahujú rýchlosť 1900 km/h. Využívajú technológiu stealth a oproti F-22 sú schopné účinnejších útokov na pozemné ciele.

Miroslav BARIČ
foto USAF

Za profesionálnu armádu

Dve tretiny opýtaných súhlasia s úplnou profesionalizáciou slovenských ozbrojených síl od januára 2006. Vyplynulo to z novembrového prieskumu verejnej mienky agentúry TNS na reprezentatívnej vzorke 1046 respondentov starších ako 15 rokov pre Ministerstvo obrany SR.

Presne 67 percent respondentov hodnotilo koniec povinnej vojenskej služby pozitívne alebo skôr pozitívne. Opačný názor malo 13 percent opýtaných.

Rozhodnutie rezortu obrany ocenilo 79 percent vysokoškolsky vzdelaných respondentov. Naopak zrušenie povinnej vojenskej služby malo najviac odporcov medzi staršou generáciou 16 percent. Ale aj v tejto skupine ľudí starších ako 60 rokov prevládali zástancovia profesionalizácie vojska. Bolo ich 58 percent.

Srdečne Vás pozývame na

XIII. reprezentačný posádkový ples

ktorý sa uskutoční dňa 27. januára 2006 od 20.00 hod.
v Dome kultúry Zrkadlový háj v Petržalke

Do tanca hrá : MAGIC BAND

Host' večera : JÁN SLEZÁK

Moderátorka : VERONIKA PAULOVIČOVÁ

Cena vstupenky : 850,- Sk

Vstupenky od 2. januára 2006 na Veliteľstve posádky Bratislava, Štúrova 15,
Bratislava, npráp. Kanyó - 0960316308, 0960316325, rtn. Šimová, 0960316355

Vojenský ČIN ROKA 2005

vyhlásil Minister obrany SR Juraj Liška

Hľadáme ľudí činu, ktorí v roku 2005 vykonali mimoriadny skutok v kategóriách:

ZÁCHRANA ŽIVOTA

ocenenie za obetavosť pri záchrane ľudských životov

POMOC VEREJNOSTI

ocenenie za zásah pri likvidácii následkov prírodných katastrof

PRIATEĽ ARMÁDY

ocenenie civilnej osobe, ktorá prispela k budovaniu pozitívneho imidžu rezortu

MIMORIADNA CENA

ocenenie za mimoriadne skutky a celoživotné zásluhy

Aj tvoj návrh zvýši prestíž rezortu MO SR v spoločnosti.

Každý hlasujúci bude zaradený do žrebovania o lístky na hudobný festival Pohoda 2006 a letecké dni SIAD 2006.

uzávierka návrhov: 28. február 2006

adresa: Komunikačný odbor MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: cinroka@mod.gov.sk